OSZK

10.613/7

KARINTHY

Új görbe tükör

OSZK

N. M.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

10613/7

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

KARINTHY FRIGYES
MUNKAI

OSZK
Országos Szechenyi Könyvtár

KARINTHY FRIGYES MUNKÁI

VII.

ÚJ GÖRBE TÜKÖR

GYÜJTEMÉNYES KIADÁS

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

BUDAPEST
AZ ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA

KARINTHY FRIGYES

ÚJ GÖRBE TÜKÖR

OSZK
Országos Szécsényi Könyvtár

BUDAPEST
AZ ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA

KÖNYVTÁRA
KÖNYVTÁRA
R 2
10613/7
R 1965
M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Növedéknapló
1928 év. 106 sz.

12694. — Budapest, az Athenaeum r.-t. könyvnyomdája.

Tizenhatodik szín.

(Az »Ember Tragédiájá«-nak ujonnan felfedezett része, mely az eredeti kiadásból véletlenül kimaradt s amely a Keppler- és a Tower-jelenet közé volt ékelve. Madách Imre utólagos jóváhagyásával kiadjuk.)

—

Fényes helyiség a New-York irodalmi kávéház földszintjén. Elől asztalok és székek, könyves- és újságos-polc. Pincérruhás férfiak sürögnek-forognak. Olvasásba és írásba elmélyedt vendégek. Egy kis lány ibolyát és Pesti Futárt árul. Az ablakokon keresztül széles pászmákban süt a Nap. Távolról *Kar* énekel: eleinte alig hallhatóan, aztán erősebbé válik, mintha közelednék a hegyek felől.

Álhirlapírók kara (távolból):

Zúg a tenger, zúg az élet,
Ez nem véletlen, ez vélet,
Zúg az által, zúg a főleg,
Ó előleg! Ó előleg!
Téged isten hol ver, hol ver,
Ó, revolver! Ó, revolver!
Akadna egy tutis talán,
Ó, átalány! Ó, átalány!
Lapot kéne alap'tani!
Ó Hatvany! Ó, Hatvany!
Csinálni kéne új revűt
Ó, az beüt! Ó, az beüt!

Napilapot, alabárdost,
Kis Színházat, à la Bárdost,
Írok darabot, tanti, én
Ó tantième, ó tantième,
Egy millió, két millió,
Lapokba nagy ribillió,
Vagy egy mozit, vagy egy mozit,
Az jól hoz itt, az jól hoz itt,
Téren és minden koron át,
Jaj! koronát! jaj! koronát!
Két koronát!
Egy koronát!
Holnap visszaadom!
Holnap! Holnap!
Holnap visszaadom!
H...o...o...l...

(Ez a szó: »*Holnap*«, lassan újra beleolvad az általános zúgásba és a *Kar* szózata a távol hegyekbe vész. *Ádám*, mint vidéki szerkesztő, *Lucifer*, mint könyvügynök, hirtelen megjelennek a bejárat mellett, egy asztalnál. Lucifer leülteti Ádámot.)

Ádám:

Mily ország ez s mely nép, melyhez jövénk?

Lucifer:

Kívántál kort, amelynek hajnalán
Az Eszmét érti s isťápolja minden
S a vak tömegnek nyíltan hirdeti,
Kimondott szót s merészen szárnyalót,
Mely szebb szavakkal szebbet mond; s a nép
Megérti, mit a gondolat sugall
S a gondolat hatalmas szózatát
»Bár nem tanulja senki, minden érti«.

Nem így beszéltél? Nos, helyben vagyunk.
Tekints körül e csarnokok falán
S a síma márványasztalok felett,
Hol görnyedezve ül Korszellemed
S fajod. Itt minden eszméket teremt,
Ez mind az ihlet hős lovagja itt,
Művészetének önbízó hevét
Itt minden egyes fennen hirdeti
S nyiltan bevallja: »Én művész vagyok«.
Művész, az Eszme s Szépség hőse hát.
És minden érti az igaz valót,
Bár nem tanulja.

(A pincérhez):

Pikkolót, pohárba.

Ádám:

De mért ifjak, mondd?

Lucifer:

Törvény a szokás itt,
Hogy harminc éven túl e lángeszek
Tömény sósavba tétetnek, ecettel
És ünnepélyesen felvéve a
»A vén trotli« címet, nyugalomba mennek,
Ezeknek volnék én is egyike.

Ádám:

Minő csodás! De mondd, ki e fiú,
Kit ott vállára ültet pár csavargó
S ki hetyke daccal dőre bort iszik
S fejére önti e hevült fiúknak,
Kik ordítozva fogják lábait?

Lucifer:

Nem ismered? E kornak igrice.
Duhaj fiú, de halljuk, mit beszél.

A duhaj (egy csomó sovány és pattanásos arcú fiúnak a fején ül, akik szabályos időközökben átköpnek a szembenlévő asztal csészéibe):

Én őszös, nyeszlett úriságom,
De undom, de köpöm, de szánom,
Ti vagytok a Geny,
Ti vagytok a Piszok.
De én iszok.
De én iszok.

A soványak (ordítva):

Halljuk! Halljuk!
Órriássi! Éljen! Éljen!

Alhirlapírók kara (távolból):

Ó vérzések!
Ó érzések!
Ó ások!
Ó látások!
Duhaj!... Duhaj!... Ó nagy!
A legnagyobb!...
Fejére babért,
Fejére koronát,
Két koronát,
Egy koronát,
Holnap megadom!...
Holnap... Holnap...
Ho...o...o... (Elvész a hang.)

Ádám:

Mi zagyva szókat halmoz oly bohón
E furcsa lény, s azok mit éltetik?

A duhaj:

Nyál-ország és kese kicsik,
Kese kicsik, kicsi kocsik,
Nem vagyok én közületek,
Vagyok búsa órjás-virág,
Mit fogjátok a lábamat?
Eresszetek, mert pofozok,
Eresszetek, mert pofozok.

A sováryak (ordítva):

Nagyszerű! Felséges!
Micsoda erő! Micsoda szenvedély!

(Még jobban fogják a lábait.)

Ádám:

Mi furcsa kép! Bolondos társaság,
Kik ők sajátlag?

Lucifer:

Ez, s fajod, a lényeg.
De meg ne sértsd e derék fiúkat,
Mert önhitére büszke mindenik.

(A színész belép.)

Ádám:

A lelkesülés érdemük nekik
S ifjú szivektül mást ki várna még?

De hát a szellem s művészet uralma,
Ha termett is ily dőre vakhitet,
A lelkületre üdvös volt bizonnyal.
Szelidebb s finomultabb hangulatra
Csitítva mult koroknak durva népét
S a zord kedélyt nemesbbé csiszolá
S megértővé.

A *színész* (egy ujságírót vág pofon, de úgy, hogy az lefordul a székről):

Nesze, Politzer úr.

Majd írd máskor, hogy tehetségtelen
Vagyok.

(Nagy röhögés. *Politzer* feltápászkodik. A *színész* megszorítja a nadrágszíját és fogadja az üdvözletüket.)

Ádám (aki felugrott, most elhűlve megáll):

Mi az? S amazt nem védi senki?
E jó fiút, ki lelkesen s mohón
Vélé szolgálni az igaz ügyet
S megírta arról, hogy kontár csupán?

Lucifer:

Akad védője, várj.

Kád (szerkesztő, Politzerhez):

Hát apikám,
Ez poficsek volt. Tudja mit, írok
Egy ziccert neki, a hasába, jó?
Hogy meggebed. Váltója van neki
S a papájáról tudok valamit.

Ádám:

S e szélesarcú és dagadtszemű
Hóhér, ki ez, ó Lucifer, beszélj!

Lucifer:

Ez Kád.

(Kádhoz fordul.)

Mester, távolból jövénk
S e csarnokba nagy híred hozott.
»Futár«-odat csudálja fajzatunk.

Kád:

Hallja, ne dumáljon nekem, mer' a szájára ülök. Ha tud valamit valakiről, akkor beszéljen, tíz kroncsiig tuti, másképp steigoljon innen a sárgába.

Ádám:

Ó Lucifer, mi rettentő beszéd!
Hová lett nyelvünk, a dicső, s nemes,
Holott szavában e nyeglének itt
Külvárosoknak szennye háborog.

Álhirlapírók kara (távolból):

Bóruch, ate, adonáj,
Kádas! Kádas! Ó a nagy,
Kádas! Kádas! Ó a nagy,
A legnagyobb!

Szósz (a szociálfilozófus, Ádámhoz):

Az, hogy itt egy külvárosi, hogy úgy mondjam nyelvgörbe képződik, az egy kultúrjelenség, amit kultúr-csavarodásnak nevezhetnénk. A fajiságnak egy talaj-rétegeződése szemlélhető az effajta kifejezésekben, mint »dumálni«, meg »steigolni«. Bomlott kultúréletünk nő-példányai és hím-egyedei mintegy csúcsgörbéi ennek a fajiságnak. Különben pedig, úgy hallom, ön jambusokban beszél: ez egy jellemző kultúrjelenség. Ön egy elfajult kultúregyede, hogy ne mondjam kultúrparazitája ennek a kornak: az első csimpánzság jellege önben elfajilagosodott és holmi gondolkodási és értelmi sallangokat vett föl. Ön egy kultúrcsimpánz.

Ádám (fölháborodva):

Hogyan? Csimpánz, én? Hah, te gaz lator,
Hiába voltam Keppler s Márius
És Hellászban hiába harcolék
Különb eszmékért, mint e korcs tömeg?
Hiába törtem eszmék gádorán
Az Úr színéig, s szembeszállva, hah,
Az elemekkel, mindhiába szálltam
Az űrbe vissza, csillagok közé,
Hogy visszahullva, ember, képedig,
Sárral dobál — s csimpánznak elnevez
E nyegleképű és csupasz legény?
Majd megtanítlak, korcs!

(Hátrakap egy székért, de *Béla*, a pincér, aki azt hiszi, hogy kabátot akar lopni, lefogja.)

Béla:

Álomkép, ne mozdulj.

Álhirlapírók kara (távolból):

Képedre, ha mászott,
Te akarod megfőzni a Szószot?
Szósz! Szósz! Ó a nagy!
A legnagyobb!

A drámaíró (egy ujságíróhoz):

Ki ez a tisztelt úr? Nagyon hangosan beszél.

Ádám (feléje fordul):

Te zord s hideg tekintetű alany,
Kinek szemén egyetlen vízüveg
S egyetlen szemmel nézel úgy reám,
Beszélj te nékem eszmékről, miket
Keresni jöttem s nem lelek sehol.

A drámaíró:

Nézze, barátom, ezekkel nem viszi sokra, három korona kapcsán, ami hihetőleg a zsebébe van. Ezeknek a forinttalan dolgoknak már lejárt az ideje. Na, akar egy koronát?

Ádám:

Te fanyar elméne, mondd nekem, ki vagy?

A drámaíró (monoklit csap föl):

Hogy tetszik mondani?

Ádám:

Távozz, ne szólj. Te hitvány érdekért
Eladtad ím az eszmét — s nem pirulsz,
De kérkedően szóllasz: jól van úgy,
S példádat még követni hirdeted?

A drámaíró:

Alászolgája. Adja át üdvözletemet tisztelt barátjának, aki egyébiránt nagyon hasonlít Hegedüs Gyulához. Ki az?

Lucifer:

Én, Lucifer.

A drámaíró:

Az ördög? Hányadik kiadás?

Lucifer (zavartan):

Ezt nem értem.

Ádám:

Hogyan, Lucifer? Rajtad ő kifog?

A drámaíró:

Látja, kérem, a dolog nagyon egyszerű. A kitűnő Madách érdemeit különben méltányolva, úgy veszem észre, uraságodból eddig mégis egy kiadást tudott csak kipofozni. Vallja be, én nagyobb sikerrel alkalmaztam önt.

Ön nem tehet nekem szemrehányást. Ha azonban az ön barátja tovább is folytatja támadóhangú előadását: akkor rögtön beleegyezem kiadóm sürgető óhajába, mire önt lefordítják angolra s így nem szólalhat meg többé ebben a darabban, melyet magyar nyelven adunk elő. Hát gondolja meg. Alászolgája.

Lucifer (alázatosan):

Igenis, nagyságos úr. Majd beszélek vele. (Csitítja Ádámot.)

Álhirlapírók kara (távolból):

Hehe! Hihi! Bruhaha!
Madách Gábor, Madách Pista
Pitiáner nimolista
Ája, mája,
Nem volt neki koronája,
Száz koronája!
Két koronája!
Egy koronája!
Holnap megadom!
Ho... o... ol...

Ádám:

Elég — elég... ó, borzalom fog el!
Lélektelen vásárt találtam ott,
Hol eszméket s igazságot kerestem.
De mondd —: a zsenge gyermeklelkeket,
Kiket nemesb csirába hajthat ám
Egy jóltevő s irányító hatalm: —
Ki istápolja gyenge lelküket
E zord s rideg és számító világban?

Lucifer:

Jöjj hát és láss.

(Felmennek a karzatra.)

És nézd meg őt magad.

(A karzaton ül a modern »Nyaggat« című revü szerkesztője, mint *Tudós*, fehér köpenyben. *Anyák* gyermekeiket hozzák elébe. Éppen egy gyermeket tapogat.)

Egy előfizető:

Tudós — véleményed?

Szerkesztő:

Ebből műkritikus lesz.

Ádám:

Hogyan? E nyirkosszívű bölcselő
Nem fél e zsenge gyermeklelkeket
Az Eszme szent honába vonni be?
Mester! beszélj hát — távolból jövénk.
Hogyan lehet, mondd, hogy erő s anyag
Magában egy, de külhatásra más:
Előtted egyként megnyilatkozik?

Szerkesztő:

Mit akar? Kéziratot hozott?

Ádám:

Ezt nem értem.

Szerkesztő:

Mondja, mibe hisz ön: a neo-impresszionizmusba, vagy a nio-neo-impresszionizmusba?

Ádám:

Lucifer! Mi ez? Megint az »i« betű?!
A homouzjon átkos végzete!!

Szerkesztő (fejalkatát vizsgálja):

Na jól van, írja le ezt a mondatot: »Az élet egy fekete hajó«.

Lucifer (súg):

Mind nagy betűvel írd, Ádám, te ló.

Szerkesztő (megnézi):

Nem jó. Versekhez nem ért, azt már látom. Hanem maga biztosan kitűnő zenekritikus. Maga zenekritikákat fog nekem írni. Érti?

Ádám:

De nem, hogy vennék tollat s kérkedőn
A hangok szent művészetébe én
Kontárkodó, bírálgató szavakkal —
Hiszen nem értem s nincs tanulatom.

Szerkesztő:

Ne beszéljen. Én azt jobban tudom, hogy maga mihez ért. Azonnal üljön le s írjon egy zenekritikát. Mars.

Ádám (ijedten leül).

Lucifer (súgva):

Ne félj — hiszen Hellászban harcolál
S Achilleszt büszke karddal átdöféd —
S most borzadsz?

Ádám (remegve rágja a tollat):

Mi volt az ehhez? Ezt mégsem merem.
Mit írjak és miről? Hisz nem tudok.

Szerkesztő (Luciferhez):

Maga ne zavarja az ebadtát. Hagyja dolgozni. Magában különben egy olyan neo-primitív költőt sejtek. Maga üljön le és írjon valami gyerekverset. Érti?

Lucifer:

De én az örd...

Szerkesztő:

Hallgass!
(Lucifer ijedten leül egy másik asztalhoz.)

Szerkesztő:

Kengyel, maga meg segítsen annak a kritikusnak.

Egy kis fiú (fürgén Ádámhoz szalad):

Ne tesszék félni, majd én szedítet madánat, csak ilja szépen, hogy a toloratura énekelész

szetszuál-psziholódiai alapon intáb medlátász dolda és nem medérzészé...

Ádám:

Hah, mit kívánsz, te gyenge csemte, mondd?

A kis fiú:

Udan, mada tehetszéttelen majha, mada pajalititnok, mada akarja az apját tanítani? (Kiveszi kezéből a tollat és tovább írja a cikket. Több hasonló fiú közeledik.) Pincéj, egy adad anyatejet, pohájba. (Gyermekek köldökzsinórokon ugrálnak. Nagy zenebona.)

Ádám:

Lucifer, hah! gyerünk! (Átrohannak a karzat másik oldalára.)

Egy álhirlapíró (felrohan a karzat másik lépcsőjén, lefelé kiabál):

De hát persze, mondom nektek, hogy szerkesztő! Az a másik, az a sánta niemand, az a kiadó. Csak gyertek. (Megrohanja Ádámot.) Szerkesztő úr, egy rövid kéziratot hoztam.

Ádám:

No várj! Ne vágtass! Gondold meg dicsőn,
Ha jól megért a lelked belseje...
Mit van mit tenni e parányi rög?
A kéz inalva ír, de áll az agy
S ha büszke lelked...

Álhirlapíró:

Mit tetszik povedálni annyit, főszerkesztő úr, kedves mester. Itt van egy vers. Csekély előleg...

Második álhirlapíró:

Meg itt is egy.

Harmadik álhirlapíró:

Meg itt.

Negyedik álhirlapíró:

Meg, íme itt.

(Körülveszik, kéziratokat nyujtanak át. Ádám kétségbeesetten kapkod, fuldoklik. Végre bemenekül hátul egy helyiségbe. Lucifer utánaveti magát. Elől egy széken ül *Fleur Noire*, mint agg ruhatárosnő, harisnyát köt. Ádám lihegve és zavart szemekkel megáll.)

Lucifer (megáll és a Nőre mutat):

Ismered őt, Ádám?

Ádám:

Ah, Éva, Éva!
Ó balzsam és talizmán! Ó a nő!
Te, ki lugast varázsolál nekem,
Hát így talállak?

A ruhatárosnő (feláll és vigyorogva közeledik):

Hallja, valamit akarok súgni magának.

Ádám.

Ah, ah, mi édes, édes enyhület,
A természet vigasztaló szava,
Ó súgd fülembe azt a szent igét,
Mit férfifülbe nő súghat csupán
S mely a vén földet ifjúvá teszi,
Legyen bár külsőd poklok fajzata,
E szó kibékít és felold! No súgd!

(A nő súg.)

Ádám (felordít):

Lucifer! Meneküljünk! El innen!

Lucifer (egy kicsit végre maga is megijed):

Mi az, mi az, mi az, mi az, mi az?

Ádám:

Azt súgta a fülembe: »Ádám, én költőnőnek érzem magam«. El! El!

(Elsüllyednek.)

— Függöny. —

Robinson Krausz.

(De Foe nyomán átdolgozva.)

I. FEJEZET.

(Melyben elmondatik a fiatal Krausz születése, ifjúsága és atyjával való beszélgetése.)

Születtem a Külső Szerecseny-ucca 34. számú házban, fönt az emeleten a 119. ajtószám alatt, a lichthóf közvetlen közelében.

Atyám ugyane háznak az uccára nyíló homlokzatában jónévnek örvendő kalmár volt: sajtárúkkal és más tejtermékekkel űzött állandó és kiterjedt kereskedést; a ház majdnem minden előkelőbb ajtószámával és lichthófjával üzleti összeköttetésben állott: — még az akkori jóhírű Goldberger-családnak is szállított naponta két és félliter pasztörizáltat a 32-es alá, félliter külön, akiknek pedig cselédjük is volt.

Atyámat Krausz S. N. Robin-nak hívták: zsenge gyermekkoromban a második emeleti gangon éppen ezért »der, der verfluchte, ist der Robin's Sohn« jelzéssel pofozott a házmester; innen neveztem magam később Robinson-nak.

Sorsomat éppen az döntötte el, hogy tejkereskedésünk volt: itt tanultam megismerni és megszeretni főelemem, a vizet, mely később el-

határozó fontosságúvá lőn életem folyásában. A tejeskannák előtt üldögélve sok, sok vizet láttam magam előtt: — óceánok és tengerek lebegtek szemeim ködében. Igazi tengerészvér folyt ereimben: gyűlöltem és megvetettem a hitvány kis édesvizeket.

— Hallom, Móric, te ganef, — szólt spanyolul atyám — hogy nem akarsz mosdani.

Ekkor könnyekben törtem ki és mindent bevallottam neki: hogy mennyire irtózom a nyomorult édesvíztől és hogy csak a tenger végtelen keserű hullámai felé vonz minden vágyakozásom.

— Majd adok én neked keserűvizet, — mondotta ősz atyám portugál nyelven. — Takarodj a szemem elől!

Ezután elmondotta, hogy fivérem néhány év előtt éppen olyan makacsul vágyakozott a keserűvíz után, mely őt addig hajtotta, míg végre is elhajtotta az atyai háztól. Hajósinassá lett, de a balsors átvitte őt Budára, ahol a Lukács-fürdőbe került és most tyúkszemvágói rabszolgaságban sínylődik.

Boldogtalan fivérem sorsa könnyekig lágyította atyámat: zokogva rúgott hármat a fenekembe és kért, hogy térjek jó útra.

Megigértem neki és néhány napig igyekeztem elfojtani magamban a rossz gerjedelmeket. De természetünkön nem tehetünk erőszakot. Nekem is csak alkalomra volt szükségem, hogy vágyaim újult erővel törjenek ki belőlem ismét és ez az alkalom nem váratott magára soká,

II. FEJEZET.

(Melyben bennfoglaltatik, mint hagyta el szülői házát a fiatal Krausz, s mint ismerkedett meg a propeller-kapitánnyal és a hajótörés.)

Egy napon lejött az emeletről Brechmittl s ekként szólított meg:

— Te srác, gyere stülni.

(»Stülni« óportugál nyelven — járkálni, járni, járókálni, járadozni. Ballagi: Nagy Szótár.)

Kisétáltunk a Dob-uccába, ahol azután a fiatal Brechmittl elmondta, hogy le akar menni a Dunapartra, ahová tudja az egyenes utat. Bennem egyszerre feltámadt régi ábrándom, melyet Brechmittl hajhúzással és fülcibálással még csak jobban szított. Nem tudtam ellenállani részint a vágynak, hogy álmaim tárgyát, a nyílt vizet végre megláthatom; részint pedig Brechmittl mancsának, mellyel elől a hajamat fogta.

(»Mancs« óportugál nyelven: Manche, manches, csatorna, csatornázni, csatorázni, csatákozni, csatos cipővel lóbálni, lófrálni, lóbak. Átvitt értelemben: erdei nyünyüke, papi gefrence, valakivel gefrencét ugratni, becsapni, gőzturbina. Ballagi: Nagy Szótár.)

Elhatároztam, hogy elhagyom szülői házamat: ifjú, bohó fejjel belerohantam a világba. Vajh sokszor megbántam azután, mindenki a maga szerencséjének kovácsa, más kárán tanul az okos, tiszteld életedet, hogy hosszú apád és anyád legyen a földön.

Nagy kóborlások után végre leértünk a *Dunapartra* és én megpillanthattam a végtelen,

tajtékos vizet, melyet inkább találtam tajtékosnak, mint végtelennek. Lent a hajóállomáson nagy sürgés-forgás volt, a karcsú, héttonás propeller-fregatt ott himbálódzott már a láncain.

— Jerünk a fedélzetre, — mondotta nekem Brechmittl — most nem kell fizetni, aztán gyorsan leszaladunk, mielőtt megindul.

És a csalfa álbarát hátbavágásokkal felcsábított a propeller-fregatt fedélzetére. Bámulva néztem a tárgyakat és bámészkodás közben nem vettem észre, hogy Brechmittl eltűnik oldalam mellől. Heves, északi szél fujdogált. Megfordulva, egyszerre csak kifeszített, négyszögletes vásznat pillantottam meg, mely a kéményről lelógó madzagra volt erősítve s melyet a szél feszesre duzzasztott ki.

— Felhúzták a vitorlákat! — kiáltottam ijedten. — Itt maradtam a hajón!

Egy hosszú, vékony ember állt mellettem. Azonnal megismertem a kapitányt. Kissé csodálkozva nézett rám.

— A vitorlákat? — kérdezte. — Mer' ha ezt a zsebkendőt tetszik gondolni, amit szárítani...

— Kapitány úr! — vágtam közbe. — Nem látja, hogy feszíti vitorlánkat a szél?

— No ja, már látom, hát persze, — mondta bizonytalanul. — Tudom én, mi egy hajó! Hát igazán azt tetszik gondolni, hogy ez egy vitorla?

— Természetesen.

— Akkor jó, — kiáltott és büszkén vágta ki mellét. — 'Sz én is mindig azt mondom, de nem hiszik. *Parolát,* fiatal barátom. Vén tengeri medve üdvözli ifjú kartársát. Ön megért engem. Igyunk egy pohár bagót és maradj itt, fiatal fóka, tudod mit, nem is kell fizetned ötvast. Hollá, hollá, fel a vitorlákkal, ki a vízre, a vízre!

És karjára kapva, nagyokat táncolt örömében. Közben erős füttyentés hallatszott és a hajó megindult.

A kapitány rumot hozatott és leülve a fedélzeten, régi viselt dolgairól mesélt nekem, hajótörésekről, viharokról, hajókról: — borzongva hallgattam elbeszélését.

Így utaztunk sokáig a part hosszában, azután beljebb merészkedtünk. A kapitány azonban kissé sokat talált inni a rumból, s este, mikor elváltunk, a lépcsőn lefelé menet egyszerre éles rázkódás rántott ki szobámból. Felugrottam és lerohantam a fülkébe, ahol elterülve láttam feküdni a kapitányt.

— Mi az? — kiáltottam rémülten.

— Bevertem a fejem, — nyögte ő — léket vertem ebbe a koszos fejembe.

— Léket? — kiáltottam rémülten. — De hiszen akkor süllyedünk.

Bután nézett rám.

— Gondolja? — kérdezte.

— Hát nem tudja, kapitány úr, hogy ha a hajó valahol léket kap, akkor elsüllyed.

— Akkor is, ha a kapitány kapja a léket?

— A kapitány és a hajó: egy.

Gondolkozott.

— Mit csináljunk? — kérdezte.

— Azonnal be kell ugornunk a vízbe, hogy úszással próbáljuk megmenteni életünket.

— Beugorni?

— Igen. Először a kapitány úr, azután én.

— Nem! — kiáltotta tisztán csengő hangon a kapitány. — Akkor rosszul ismer engem. Egy kapitány utoljára hagyhatja el csak a hajót, bár ott kelljen pusztulnia is! Csak ugorjon maga. Bátorság, bátorság! És nagyot lökött raj-

tam. Mit volt mit tennem, belevetettem magam a bőgő vizek közé, melyeket inkább vizeknek, mint bőgőknek találtam.

III. FEJEZET.

(Melyben az ifjú Krausz benn van a vízben, némi megfontolás után kijön belőle és szerencsésen megmenekül.)

Rettenetes érzés volt. Azonnal tisztában voltam vele, hogy életemnek fordulópontjához érkeztem. Olyan dolog történt velem, amire nem számítottam, s amit nem éreztem még soha: egész testem a szó legszorosabb értelmében, *nedves lett.* Ez a különös folyadék, melyet eddig csak atyám tejeskannáiban láttam, s amelyből itt annyi volt: belefolyt a zsebeimbe és mindenütt hozzámért, akárhogy lökdöstem el magamtól. Körülöttem, mint már említettem, bőgtek a vizek és a hullámok oly magasra ugrottak fel, mint egy torony, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy egy torony egyáltalában nem ugrik.

Kétségbeesetten gondolkozni kezdtem, s eszembe jutott, hogy De Foe szerint én most úszással mentem meg életemet. Hogy úszni hogyan kell, azt tudtam. Egyszer atyám boltjában, egyik tejeskannában láttam egy svábbogártól: gyorsan mozgatta a lábait és közben büdös volt. Nem fontolgattam tovább, gyorsan mozogni kezdtem: a többiről nem kellett gondoskodnom.

De már az első mozdulatnál irtózatos rémület fogott el. Kitűnt, hogy nem nyujthattam ki lábaimat, — mert azok beleütköztek valami keménybe, ami sáros volt. Kezeimet próbáltam ki-

nyujtani: de azok is beleütköztek. A következő percben a hasam is beleütközött.

Rettenetes pillanat volt. Hiszen, villant át agyamon, ha folyton beleütöm a lábamat és kezemet, sőt hasamat a fenékbe, akkor nem tudok úszni és ha nem tudok úszni, menthetetlenül elpusztulok. Végem van.

Buzgó fohászt küldtem a mennyek urához, aki meghallgatta szavamat. Rövid félórai kapálódzás után egy sötét tárgyat láttam úszni felém a vizen: valami deszkaféle lehetett és aggódva vártam, elég lapos lesz-e, hogy ráülhessek. Az ég meghallgatta könyörgésem: Hangay Sándor összes költeményei voltak egy kötetben, ára 2 korona.

IV. FEJEZET.

(Melyben a hajótörött Krausz kivetődik a partra és meggyőződik róla, hogy lakatlan szigetre került).

A távolból sötéten és szikáran meredt felém egy rengeteg tömeg körvonala: valami sziklafoknak néztem. Csakhamar odajutottam és kezem egyenletes, pázsitnemű fűszálakba kapaszkodott bele. Kimásztam és végigfeküdtem a parton. Elaludtam és ebben a helyzetben töltöttem az éjszakát.

Másnap reggel a kelő nap ébresztett fel, talpraugortam és első pillantásom a vizekre esett, hogy látom-e még a propeller-fregattot. Ó igen, láttam még: véghetetlen messzeségben, elérhetetlen távolságban lebegett a láthatáron, már majdnem a budai part mellett volt. Fedélzetén megpillantottam a kapitányt, amint bal-

szeme fölött éppen egy mitesszert nyomott ki és zápfogával bajuszáról lerágott egy sörtét. Búsan integetett felém és odasúgott nekem, hogy nem vittem-e magammal véletlenül a rumosüveget.

Szomorúan fordultam meg és elindultam, hogy megismerjem a vidéket. Már néhány lépésnyi út meggyőzött róla, hogy tropikus, egzotikus növényzetű, valószínűleg afrikai vidékre kerültem. Különös, egzotikus virágok, óriáspálmák, rengeteg, páfrányszerű erdőbe fogadtak mindenfelé. A legkülönösebb az volt, hogy a virágokat nem lehetett letépni: szívósak és nyúlósak voltak, mintha vászonból lennének és a szárukon végig gummi volt. Mikor az egyiket megfogtam, utána festékes volt a kezem.

Mindig csodálatosabb, tarkább növényzet vett körül. Egy órai út meggyőzött róla, hogy szigeten vagyok, egészen kerekalakú, különös, lakatlan szigeten, melynek közepéből kerek, lapostetejű fensík mered ki, rengeteg erdőséggel és tropikus növényzettel borítva. Állatokat eleinte nem láttam. A part hosszában gátszerű töltés húzódott végig, körül az egész szigeten: e töltés hosszában mohhal bélelt barlangokat láttam, amint elhaladtam előttük.

Törtem a fejem, mely vidékére a világnak vetett ki végzetem. Földrajzból csak a Kalahári-szigeteket ismertem: úgy emlékeztem, hogy ott pingvinek vannak. De nem tudtam, hogy kinéz egy pingvin. Az egyik barlangból egyszerre borzasztó ugrással barna, hegyesfejű fenevad vetette rám magát: nyakamba harapott, hogy felordítottam. Azonnal felismertem a Bolhus Budapestus nevű állatot: még volt annyi időm, hogy a kezemben hordott Hangay-kötettel

fejbeüthettem: a Bolha széthasadt koponyával zuhant a földre.

És ekkor, egy fordulónál hirtelen óriási, fényes gömb ötlött szemembe, amely a domb lejtős oldalából látszott kigömbölyödni. Vele szemben a domb túlsó partján óriási, hegyes dárda állott ki tíz méternyire a talajból.

Most megértettem mindent és szívemet kétségbeesett tompaság töltötte el. Igen, szigeten voltam: egy megfeneklett szárazföldrész felszínén, mely valamikor, diluviális időkben itt ragadt s a víz nem tudta magával vinni. Amelyet a tudósok női kalapnak neveznek.

V. FEJEZET.

(Melyben Robinson Krausz berendezkedik a hosszú egyedüllétre és házat épít.)

Leültem a sziget egyik felére és kalapommal letakartam a másikat: kinyujtottam lábaimat is, melyek valamibe beleütköztek, amire fel is raktam őket: — tekintve, hogy kissé rövidlátó vagyok, lábaim végét már nem vehettem ki tisztán; a messzeség ködébe veszve folytak be azok a vizek láthatárának vonalába és így igazán nem tudhattam, mi az, amire rátettem őket.

Közben eszembe jutott keserű sorsom és két nehéz könnyet töröltem ki orromból, míg egyszerű, gyermeki lelkem keseregve idézte vissza a multak boldog ábrándjait.*

* Ábránd = ábrándozás, ábrálat, ábrándozni, ábrángatni, ábrókázni, brósza. Népiesen: brószát kukázni, kukta, enezei premete v. premince, princesen kacsintani. (Ballagi-szótár.)

— Ojvej, ojvej, uu-u-u! — siránkoztam, az annyira kedvelt automobilok tülkölését negélyezve. — Miért hagytam el szüleim házát, ősz atyám szelíd feddő pofonjait. Most itt vagyok, távol idegenben, mindenki a maga szerencséjének kovácsa, égre követ ne dobj, mert magad esel bele, mindenütt jó, de legrosszabb otthon.

— Miért tetszik úgy jajgatni? — kérdezte egy hang mögöttem.

— Hát ne jajgassak, — mondtam dühösen — most itt vagyok egy teljesen elhagyott szigeten, egyedül, mutterzéle egyedül, mindenkitű felaszn. És még azt mondja, hogy ne jajgassak.

— Hát hogy akar maga egy Robinson lenni? — folytatta a hang. — A Krepecné zsúrján akar maga egy Robinson lenni? Vagy vasárnap este a Buzalka tánc- és illemteremben akar maga egy Robinson lenni? Vagy premierelőadás után a színházi ruhatárban akar maga egy Robinson lenni? Az persze, hogy egy Robinsonnak egyedül kell lenni. Azért Robinson.

— De mit csináljak? — kérdeztem.

— Először is: ne törje a fejét. Azért vagyok én itt. Én a »Robinsonokat Kellékekkel és Kannibálokkal Felszerelő Részvénytársaság« képviselője vagyok. Van szerencsém a következő cikkeket ajánlhatni.

Ezzel a hang kinyujtotta kezét és egymásután rakta elém a tárgyakat, amiket megnevezett.

1. *Egy teljes Robinson-öltözet 25 évi jótállással.* Nyers szőrkucsma, húscafatokkal, kitűnően félreszabott macskabőr kabát, rozsdás vasdarabok gomb helyett, cérna helyett dróttal varrva, modern Robinsonnak nélkülözhetetlen.

2. *Egy pár elegáns fakéregcipő,* gombócnagyságú rücskökkel, mohhal bélelve. Tessék a cégre vigyázni, nemtetszőért visszaadjuk a pénzt.

3. *Egy doboz válogatott, kutyazsírban áztatott homok* mosdásra. Eredeti csak a »Yes« szócskával.

4. *Egy szabályozható barlanglámpa,* szárított agyagutánzat, elrejtett villamoségővel, égés közben eredeti faggyúbűzt áraszt, kívánt menynyiségben.

5. *Egy automatikus pók,* mely a sarokban helyezendő el, nyomásra lemászik és az illető Robinsonnak a kezéből eszik. Egyszerre több legyet nem kell adni, mert elromlik a szerkezet. Ugyanez szabad zárral, bármely színben, tucatonként olcsóbb.

6. Egy mércével ellátott lábnyomkutasz, mellyel a homokban azonnal felismerni a meztelen kannibállábnyomot. Ugyanez...

— Megálljon! — ordítottam közbe. — Micsoda lábnyomokról beszél itt maga?

— Hát mit akar uraságod, — dühösködött a hang — hát meddig akar itt maradni? Egy Robinsonnak egyszer csak muszáj kannibállábnyomokat találni. Igen ajánlom ezt a vörös lábnyomot, tucatonként...

— Hagyja abba, — mondtam — nekem nincs pénzem.

— Ne tessék aggódni, mosolygott szívélyes kézdörzsöléssel a hang — már elküldtük a számlát a kedves tatának.

— *Szent Jeromos!* Hát mi lesz velem?

— Urasága itt fog robinsonkodni, míg nem jön valami kannibál.

— De mit csináljak én addig?

— Tőlem kérdi? Hát elmélkedni fog. Az ember ilyenkor elmélkedik.

— Mirül elmélkedjem?

— Tudja mit, — mondta a hang, zsebrevágva az árjegyzéket, fejére csapva a kalapot és begombolva a kabátját — elmélkedjék, hogy mért választották be Róka Pált a Petőfi-társaságba. Ajánlom magamat, legyen máskor is szerencsénk.

Ezzel a hang el is tűnt.

VI. FEJEZET.

(Melyben Robinson hasznos elmélkedéseknek szenteli idejét és viszont.)

Szomorúan felvettem a Robinson-egyenruhát, a 227-es számú szőrkucsmát húscafatokkal, működésbe hoztam a pókot és leültem elmélkedni, hogy miért választották be Róka Pált a Petőfi-társaságba.

De nem jutottam eredményre. Bús egyhangúságban teltek az órák és fogalmam se volt róla, mihez kezdjek. Három napi elmélkedés után végre nem bírtam tovább és »Boldogtalan asszony« címre a következő kérdéseket intéztem a Pesti Hirlap szerkesztőségébe:

Tisztelt szerkesztőség!

1. Lehet-e őszinte barátság férfi és nő között, igen vagy nem és ha igen, miért nem?

2. Igaz-e, hogy egy bolha harmincszor olyan erős, mint egy elefánt és ki ír Alba Nevis álnév alatt?

3. Frász Ferenc mért nem ír álnév alatt?

4. Aki Alba Nevis álnév alatt ír, az hol lakik?

5. Miért kell megsértődni egy tisztességes fiatal leánynak, ha valaki Balatonfüreden megvakarja a talpát?

6. Miért rövid a nyúl farka?

Néhány nap mulva megjött a válasz.

Boldogtalan asszony, 218. 1. Sokan, vajmi sokan törték már fejüket azon, ha vajjon lehetséges-e őszinte, igaz és nemes barátság egy férfi és — mondjuk — egy nő között. Engedje, hogy a kételkedők álláspontjára helyezkedve felsóhajtsunk Szomaházy Istvánnal: ki tudja? Mi csak sejthetünk. Tisztességes asszonynak egyaránt nem ajánljuk férje távollétében az ilyesmit. 2. Majd utánanézünk. Alba Nevis álnév alatt ő maga ír. 3. Igen. 4. Egyelőre még ő se tudja. 5. Lehetséges. 6. Erre a kérdésre a »Mindennapi Problémák«-ban fog felelni a bölcs Kádi.

VII. FEJEZET.

(Melyben Robinsonunk, mint olyan, némi érdeklődés központjába kerül.)

Egy reggel kijöttem a barlangból és gyorsan összehajtogatva, bedugtam a tokba. Nagyon melegen sütött a nap, lementem sétálni a partra. De már az első fordulónál kővé meredt minden hajamszála és kiütött rajtam egy hideg veríték, habbal, minden nélkül.

A plüs-pázsiton, lábait a vízbe lógatva, ült egy borzasztó kinézésű vadember és egy szövetkezeti igazgatót evett. Az igazgató már félig meg volt éve, csak derekától kezdve lefelé a fejéig lógott még ki a kannibál szájából és dühösen hadonászva magyarázta ez utóbbinak, hogy

ő azokat a részvényeket még áprilisban átadta és hogy hagyják őt békében, mert rágalmazási pert indít. A kannibál azonban hidegen rágalmazta tovább és csak a kezével, egy könnyed mozdulattal jelezte, hogy nem tud felelni, mert tele van a szája.

Vízáthatlan eternit-kővé meredve, szemléltem a rettenetes jelenetet. E percben azonban észrevett a kannibál és egy hirtelen slukkal egyszerre lenyelve a szövetkezeti igazgatót, egyenesen felém tartott. Rémülten futásnak akartam eredni, de ő megelőzött.

— Péntek? — kiáltottam elfúlva.

— Igen, — felelt ő — tizenharmadika, déli tizenegy óra. Tizenkettőkor zárjuk a lapot. Addig meg kell írnom ezt a cikket is.

— Mit akar tőlem?

— Semmit. Egy interjuvicseket. Nincs revicsek. Ne féljen, tata. Én kérdezek és maga nem felel.

Egy darab papírt vett elő és sorba bejegyezte a kérdéseket:

1. Mióta van már ezen a lakatlan szigeten uraságod?

2. Egészen önzetlenül folytatja ezt az életmódot, vagy valami érdekszövetkezet áll mögötte, mely pausáléval támogatja?

3. Szterényit ismeri?

4. Milyennek találja itt a viszonyokat ön és nem vállalná liberális alapon a kultuszminiszteri tárcát?

5. Ezzel a visszavonulással a titkos választójog mellett akar ön tüntetni, jelezve, hogy kívül akar maradni minden párton?

Másnap »A Nap«-ban a következő cikk jelent meg:

Panama! Panama! Panama!

—

Robinson a Dunán.

—

De csak Krausz! Robicseknek hívták.
Szterényi keze benne van.
Gyerünk a tutajra!

Nyavalya piszkosság az, ami itt nálunk végbemegy, helyesebben végbe vánszorog. Felhívjuk a kormány figyelmét arra a hallatlan, piszkos slendriánságra, hogy immár évek óta fővárosunk kebelén egy eredeti, igazi Robinson tartózkodik, aki minden szubvenció nélkül sínylődik felelősségteljes és nehéz állásában, anélkül, hogy a főváros részéről bármely támogatásban részesülne. De persze, ezeknek az uraknak semmit se jelent az, hogy milyen idegenforgalmat csinálna nekünk ez a nagy, önzetlen ember, aki nemes naívságában elhatározta, hogy ennek a mi redves, rohadt kis fővárosunknak némi érdekességet kaparász össze. Hanem a talpfákra van pénz. Robinsonokat támogatni nincs. Hát a báttaszéki vasúttal mi lesz?

A cikknek meg volt a maga hatása. Az érdeklődés minden oldalról megindult: a reporterek kezdtek felfülelni és naponta több interjúnak kellett alávetnem magam, ami, visszavonult életemre való tekintettel, eleinte meglehetősen fárasztott. De az eredmény nem maradt el.

A következő héten ugyanis megjelent arcképem a »Tolnai Világlapjá«-ban, alatta ezzel a cikkel:

»Olvasóinknak bemutatjuk itt az első magyar származású Robinsont, aki már évek óta tengődik elhagyatott, magános életet szép hazánk gyönyörű folyójának, a Dunának egy elhagyatott, ismeretlen szigetén. Közben erdei sóskával és citrommal táplálkozik és megnyugvással várja, míg egy hajó arra vetődik és megmenti szerető szüleinek karjai közé. Vadállatok bundájából készült ruhája van és facipője. Szakálla már annyira megnőtt, hogy keresztülnőtt a saját fején. Képünk a kitűnő államférfit abban a percben ábrázolja, mikor szakálla éppen nő: a kereszttel jelölt rész a szakáll, a másik a Robinson. A kép sarkán levő piszkosszínű folt a nagy gondolkodó szüleinek karját ábrázolja, melybe szeretettel várják őt vissza, mint olvasóink fentebb látták. Itt jegyezzük még meg, a mult számból megint kimaradt, hogy a bolha tulajdonképen tízszer olyan erős, mint az elefánt, mert az elefánt nem tudna tízszer olyan magasan ugrani, mint a bolha, ha bolha volna, amint címképünk ábrázolja.«

VIII. FEJEZET.

(Melyben az elaggott Robinson helyzete némileg csökken és gyanánt.)

Az ismertetés feltűnést keltett. Kezdtem divatba jönni. A zsúrokon rólam beszéltek az emberek és a »Vegyes« rovatokban viták indultak meg, hogy mennyit eszik rendes körülmények között egy normálisan fejlett Robinson és hány évig él a pingvin. »Az Ujság«

karácsonyi körkérdésére: »Lehet-e tisztességes nőnek szeretni egy Robinsont?« válaszolnom kellett. Kalapomat és ruhámat kitették a Holzernél: néhány nap mulva megjelentek az első hús-cafatos női szőrkalapok a Kossuth Lajos-uccában és divatba jöttek a facipők is. Robinson-láz kezdte izgalomba hozni Budapestet. Egy napon megjelent nálam a »Nyugat« szerkesztője és felszólított, hogy próbáljak egy verset írni nagyhírű lapjába, aztán esetleg tarthatnék felolvasást a Royalban.

Elfogadtam a felszólítást és két verset írtam, egyet a »Nyugat«-ba és egyet a »Hét«-be.

A »Nyugat«-ba:

Robinson-ország.

Duhaj nagy Átok-ország.
Kicsiny Robinson-ország —
Itt nem terem életgörcs
Itt nem terem életgörcs.

Életfiú itt csak ugar
Egész áldott nap ugar
Robinsonnak kell lenni
Robinsonnak kell lenni.

Én ős Robinson — lelkemet
Szent álomfrász lelkemet
Paskolják kis Büdösök
Paskolják kis Büdösök.

Vah, nyavalya, nyavalya
Veh, büdösök, nyavalya
De Robinson Krausz nem beszél
De Robinson Krausz nem beszél.

A »Hét«-be:

Robinson-szonáta.

Barlangom odván, halk moretti-fej
Ó lanyha lányok és hűvös lakás
Ó függönyök, ó elfakult palást
Zöld árnyak, selymek, vén pohárba tej.

Zöld zongora, arany melódiás
Fakó billentyűn álomport kifej
Ezüst kancsó, holdfény, vász gut und tejr
A földön egy biedermeyer-rakás.

Zokogva vén szonáták zengenek
S gigászi gyomrom tompán felkorog
Mint ó hidak, dübörgő árkusok.

Részeg dobok riadtan döngenek
S a hörgő kürtök harsogó szavára
Ötér gőgös töpörtyűt elnyelek.

Verseim általános, titkos feltűnést keltettek, senki se beszélt róluk, de mindenki dühös volt. Felolvasást tartottunk a Royalban óriási közönség előtt; előadtam, mily szomorú és reménytelen a helyzete egy Robinsonnak, aki egyedül és elhagyatva él az emberek sokaságától távol és akit nem ért meg senki. A felolvasást robinzongora kísérte. Ötezer koronát vettünk be.

Visszatérve a szigetre, már messziről egy épülő, hatalmas arányú palota favázának körvonalait pillantottam meg. A »Finom Robinson«-hoz címzett szálloda volt ez, mely ezer szobával és gázfűtéssel most alakult a sziget északi csúcsán. A prospektus szerint kissé fáradságos szerepet szánt nekem a vállalkozást kiaknázó részvénytársaság.

Délelőttönként két órára bekerített nagy térségre szabadon elővezettek: — a korlátok mellett ilyenkor már érdeklődve tolongott a Lipót- és Belváros műértő közönsége. Nekem egy barlangból kellett kijönni, teljes felszerelésben, hosszú, fehér szakállban, vad kifejezéssel néhányszor szomorúan körüljárni, közben elmondani Pakots József által e célra írt és pályadíjat nyert »Ó mily egyedül vagyok« kezdetű monológot. Ezután a szálloda libériás szolgája két csinos, faragványokkal díszített fatörzset nyujtott át nekem, melyeket addig kellett dörzsölnöm, míg meggyúlnak; ez volt a legnehezebb, mert sokszor már előbb meggyúltak. Póketetés és más apróságok fejezték be a hivatalos órákat.

Ezért a munkáért járt nekem a szállodában egy csinosan berendezett szoba, koszt, fűtés, világítás stb. Eleinte meg voltam elégedve, de később, mikor nagyobb lett a forgalom, mindenfélét követeltek tőlem, körülszaladgáljak furcsa hangokat mondva közben és égő fatörzsekkel dobáljak, melyeket szájammal kelle elkapnom. Vadembert is kellett adnom, ebbe nehezen tudtam belejönni. A prospektus szerint mindenkinek, aki a belépőjegyet befizette, joga volt engem megtapogatni: ezek aztán emléktárgyakat vágtak ki a ruhámból és ősz, bozontos szakállam fürtökre tépdesték.

Januárban állt be a válság. A társulatnak ugyanis ebben az időben oly jól ment már, hogy általános irígységet keltett mindenütt. E hónap elején azután vakmerő konkurrencia támadt fel ellenünk: a szomszédos Szunyogszigeten ellen-Robinsont léptettek fel, klerikális programmal. Az új Robinson bejárta a vi-

déket és mindenféle újításokat ígért: — friss szigetet, olajjal szagtalanított barlangot, rendes személyzetet vademberekben és egyebekben és tisztességes svéd dörzsölő-fadarabokat.

»Robinson és Vidéke« címen lapot indítottunk, melyet az Első Magyar Leszámítoló Robinson támogatott s melynek szerkesztésével engem bíztak meg. Az érdeklődés óriási tömegeket csalt ki szigetünkre. Terjeszteni kellett a fürdővendégek részére szánt telepet: — a számomra bekerített térséget mindennap szűkebbre kellett összehúzni. Egy napon az »Ó mily szörnyű az egyedüllét« című monológot sem tudtam már rendesen elmondani, mert oly kicsi volt már a hely a korlátokon belül, hogy gesztikulálás közben folyton beleütöttem a kezem a zsúfoltan szorongó tömeg orraiba és több szemet kivertem. E napon elkeseredve mentem fel az igazgatóhoz.

— Így nem mehet tovább, — mondtam — hiszen nem tudom már kinyújtani a lábaimat. És ez a folytonos lárma, ez a rettenetes sok ember tönkretesz. Állandó ideglázban élek, nem birom ki így. Egy percig, egy percig akarok, akarok csak egyedül lenni, egyedül... ó!... egyedül...

És sírtam.

Az igazgató savanyúan vonogatta a vállait.

— Micsináljak magával?

Igaz, mit tehetett, fájó szívvel furakodtam vissza a tömegen keresztül robinsonságom sivár tanyájára — de már későn volt. A barlang körül egyáltalán nem lehetett már helyről szó. Ki akartam dugni a fejemet, a sokaság feje fölött — de a kezeimet már nem nyujthattam ki. Kinyomtak, keresztül nyomtak

a korláton, lepréseltek a partról, belegyömöszöltek a vízbe.

A szigeten nem volt már számomra egy talpalatnyi hely!

Zokogva úsztam ki a pesti partra. Végigrohantam az uccákon, egyetlen zugot keresve, ahol egyedül lehetek... Be szerettem volna bújni a kanálisba, fel szerettem volna mászni a telegráfdrótra — minden hiába!

Egy ásító, sötét kapu nyílott meg előttem, hűvösség csapta meg arcomat. Körülnéztem: — tágas, boldog üresség fogadott mindenütt, megkönnyebbülve, hörögve sóhajtottam fel és leroskadtam a földre... Aztán fölvetettem szemeim.

Egy ősz, fehérszakállú aggastyán állott előttem egy magaslaton és hajlongott.

— Hol vagyok és ki vagy te? — rebegtem.

— Én Mihájlovics Ödön vagyok, — felelte bölcs mosollyal az agg. — És ez a Magyar Királyi Opera egy »Eliana« előadása.

Hosszú, tompa kongás búgott fel szavaira — az óriási helyiség zúgott és búgva remegett, mint egy titáni tengeri kagyló. Megkönnyebbülve, hosszú sóhajjal terültem el a földön és kiadtam nemes lelkemet egy kötetben, az Athenaeum kiadásában, ára három korona.

Fő a diszkréció.

— Appardon... szabad?

—: Kérem, parancsoljon... nincs elfoglalva...

— Köszönöm.

—: Kérem.

— Appardon... szabad ezt az újságot?

—: Tessék.

— Öööö... tetszik tudni, azért mondom, az apróhirdetések miatt...

—: Kérem, tessék.

— Nagyon kedves... Csakhogy itt léghuzam van.

—: Igen...

— Csakhogy nagyon tele van a kávéház. Nincs más hely.

—: Igen.

— Nekem, őszintén szólva, nagyon mindegy... Itt is jól érzem magam. Fő, hogy az apróhirdetéseket elolvashassam...

—: Eee... igen. *(Olvas.)*

— Az ember bejön a kávéházba, leül és olvas, — nem igaz? Én egyedül érzem magam a legjobban... engem ne zavarjon senki, én se zavarok senkit. De Pesten nem tudnak az emberek diszkrétek lenni... Pesten mindenki személyeskedik, leül az ember mellé, elmeséli az élete történetét, mintha az valakit érdekelne... nem igaz?

—: De bizony, kérem, igaz.

— Na, úgy-e. Máskép van ez, kérem, külföldön. Londonban két év előtt, márciusban voltam, tetszik tudni, kataszteri hivatalnok vagyok, ki voltam küldve a banktól, mondom az anyósomnak, kicsit süket szegény, na, mondok, jól van. Hát mondom, Londonban az emberek tudják, mi a személyes diszkréció. Mert úgy-e, kérem, mit érdekel engem egy másik embernek a baja? Például, mit érdekli önt az, hogy én miért böngészem az apróhirdetéseket?

—: Hehe... bizony, mit érdekel.

— Na látja, úgy-e, azért mondom. Nem szabad tolakodni az embernek a személyes dolgaival. Hát én nézem az apróhirdetést... Ön itt mellettem ül és néz... és passz. Diszkréció. Ez kérem, a diszkréció. Önt esetleg érdekli, hogy én miért nézem az apróhirdetést. De ön ezt nem kérdezi és én nem mondom meg, mert ez esetleg nekem egy személyes ügyem, amiben nekem diszkrétül kell eljárni, mert tessék elhinni, például a nők csak a diszkrét embereket szeretik. Például vegyük ezt. Miért van nekem olyan nagy sikerem a nők körül? Na. Hát mert a nők tudják, hogy diszkrét ember vagyok és ez a nőknek, tessék elhinni a legfőbb. Hogy ők nyugodtak lehessenek, hogy én nem fecsegem el a dolgot a barátaimnak, nem adom tovább, nem csinálok pletykát, — mert tessék elhinni, a hírnevükre nagyon vigyáznak a nők. Most például, tessék ezt venni, hogy példát mondjak. Itt van nekem például egy nőm, egy nagyszerű, fess, molett, barna úrinő, de ez nem fontos. Hanem kérem, mi a fontos? Úgyebár a diszkréció a fontos? Na már most. Ez az én nőm egy férjes nő, akivel mi találkahelyeken szoktunk összejönni.

Már mostan, ha én ennek a nőnek leveleket írok, mint más fiatalemberek teszik, úgyebár, mit tesz az ő marha férje? Az ő marha férje, ugyebár, felbontja a levelet és minden kiderül. Azért vagyok én egy okos és diszkrét ember. Az én leveleimet nem látja meg ottan, náluk. Engem maga nem lát oda elmenni, felmászkálni, bemutatkozni a családnak, mint más fiatalemberek teszik. Engem marha férj nem ismer. Én megírom szépen az apróhirdetést, itt a Pé Hába; a nő elolvassa, tudja, hogy mikor kell nekünk találkozni. Na. A dolog, ugyebár, milyen egyszerű és nagyszerű. Mondjuk, holnap akarok találkozni. Erre írom: »*Pupu.* Holnap délután, szokott helyen.« Pupu. Úgy-e, milyen egyszerű? Ki sejti, hogy mit jelent az, Pupu? És így: »szokott helyen«. Na ná, majd kiírom, Bábergold Antalné, Bajza ucca három. A dolog egyszerű. A nő elolvassa és rendbe van. Nincs levél, nincs gyanakvás, nincs skandalum, nincs mászkálás kapuk előtt, nincs baj. És mindez miért? Mert tudok diszkrét és ügyes lenni és nem jár el a pofám és nem mászkálok a lakásokba és nem megyek veszélyes helyekre és nem ismerkedem családdal és nem beszélek a barátaimnak és tudok hallgatni. Ezér van sikerem a nőnél, ezért szeret a nő és ölel és csókol és harap, a bestia... Hát nincs igazam?...

—: Hehehe... De igen...

— Na, úgy-e... De most szaladok... háromra ott kell lennem... Na, örülök, hogy mulattathattam... *(Kezét nyujtja.)* Frász Ödön vagyok, különben...

—: Hehehe... örültem... Bábergold Antal vagyok...

Johnson-Jeffries boxmérkőzés.

(Hangok a moziban.)

— Odanézz, barátom. Ez muszkli.

— Barátomm! Ez a Dzsonzon, úgy-e? Őrülmény. Szszsz...

— Elemér, was bedeutet das »elschő fordoló«?

— Ject kezdet man, tante.

— Most felállnak. Látod, a Jonszon mindig vigyorog. Nagyszerű, barátom.

— Mi van abba nagyszerű? Vigyorogni én is tudok.

— Puff! Ez volt egy flemm!

— Ez orrba megy. Nagygyon jóóó. Most kapott megint egy brusztflekket a tanár úr.

— Milyen vallású ez a Jeffries?

— Du, Elemér, warum schlagen sie sich?

— Das ist ein mérkőzés, tante. Sie versenyzen um ein díj.

— Bumm! Ez hasfájást fog képezni. Nagyon hirtelen csinálta a kis öreg.

— Pofába. Csak pofába. Pofába! Mért nem üt pofába? Hú, láttad ezt? De ezt láttad? Ezt a poficseket? Odanézz!

— Nézek, mit ordítsz?

— Most figyeld ezt, fiacskám, látod, min-

dig hasat védenek és orrot védnek, tempó az egész ügy. Tempóra megy ki az egész.

— Hát igazán, Adolf, te is tudsz így? A Glasernek mondtad.

— Semmi az egész. Tempó. Kitempózni.

— És nem félsz olyankor? Borzasztó lehet.

— Hidegvér az egész, fiacskám. És persze egy kis bátorságra megy ki az egész. Nem nagy dolog.

— És mernél ezzel is? Johnsonnal?

— Naaaa... Fogás az egész... Egy kis bátorság... Az ember roppant gyorsan mozgatja az öklöt, így csavarva, látod, egyik ujjal hirtelen be... aztán ki... látod? aztán hirtelen előre... látod?... nézd a kezemet... most fölülről megint, csak bátorság az egész... látod?

— Kérem, tessék vigyázni a tisztelt praclijával.

— Appardon... nem láttam...

— Hát nyissa ki a pofáját.

— Kérem, mondtam pardon...

— Nix pardon. Kuss: az a pardon.

— Adolf, te ezt hagyod?

— Csak nem csinálok skandalumot itt a moziba. Különben direkt sértés nem történt, azt mondta: couche, ez egy francia szó, olyan mint: touche vagy mouche.

— Du, Elemér, was bedeutet das: »támad«?

— Draufugrani.

— Mennyit kap a győztes?

— Hetvenötezer dollárt. Akit legyőztek, az kap huszonötezret.

— Nevetség. Ezt akarod nekem beadni? Hiszen akkor én is kiállok ezzel a Johnsonnal.

Annyira én is tudok boxolni, hogy legyőzzenek.

— És a pofonok, amiket kapsz?

— Szépen kapok. Felhúzom a kesztyűt, bemegyek a pályára, rámosolygok Johnsonra, erre fültövön vág, mondom neki: »engem vág maga fültövön, maga utolsó? Tudja mit, ilyen emberrel, mint maga, szóba sem állok, adja ide azt a huszonötezret, vigye el a többit, fusson ki a szép szeme!« Erre leülök a földre és mit mondjak neked, le vagyok győzve. Hadd legyen a hetvenötezer a Johnsoné, én nem irígylem tőle.

— Most, most! Plemm!

— Van ennek a Jeffriesnek felesége?

— Miért?

— Mert ezután a flekk után ítélve, nem ajánlanám magamnak az ábrándozást.

— Odanézz, ez a Jeffries folyton mozgatja a száját. Beszél ez?

— Hát persze, hogy beszél, hagyj békembe.

— Mit beszél?

— Mit beszél, mit beszél? Vicceket mond. Előadást tart a boxolás káros behatásáról a zsigerekre. Füst Milán szimbólikus verseit szavalja a Nyugatból. Mit beszél? Elhúnyt nagybátyjáról emlékezik meg néhány kegyeletes szóban. Az idealizmusról beszél. Arról beszél, hogy a középkor piedesztálra állította a felmagasztalt női ideált.

— Bimm! Ez klappolt a hasüregbe!

— Mit csinál ez a Jeffries? Mér hagyja magát ez a bimf?

— Hja, a fekete lök most. Karambol.

— De mért nem üti kupán, most lehetne.

Hisz ez csak ábrándozik, ez a sóhivatalnok. Itt ne ábrándozzék, — hallja, menjen a sárga holdvilágba! Nyavalyás.

— Ne szidja az unokafivéremet.

— Das sollst du lernen, Elemér.

— Úgy éljen az a vén fejed.

— Wie meinst du?

— Ich záge, igen, tante.

— Ó, ó, ó, szegény Jeffries! Nem bírja. Már alig áll a lábán. Végleg letört. Nézd, most milyen szomorúan néz azzal a szelíd, kiütött szemével. Mintha azt mondaná: én csak egy szegény, szomorú világbajnok vagyok, miért bántanak engem itten? Már csak úgy legyint a kezével.

— Légy nyugodt, veled azért még elbánna.

— De iffiúr...

— Semmi, ez boxolás.

— De iffiúr, hasba nem szabad.

— Ez már nem has.

A riporter.

I.

Az özönvíz.

—

ÓRIÁSI ÁRVÍZKATASZTRÓFA.

VÍZ ALATT A NAGYBIRTOK.

PANAMA! PANAMA! PANAMA!

HOL A HAJÓJEGYEK?

—

Terjed a víz.

Mai táviratainkat az ázsiai árvízkatasztrófáról még rémesebb színben tüntetik fel a már multkor is fenyegetőnek jelzett csapást. Kimutatásaink szerint negyvenedik napja tart már az esőzés, anélkül, hogy a biztosítóintézettel megegyezésre juthattak volna az érdekelt nagybirtokosok. Azokat a híreket, melyek szerint a víz Európába is átcsapott volna már, ma több oldalról megcáfolják: Kövesligethy Radó ma reggel a Petőfi-Társaság több tagjánál fejvizsgálatot rendezett és megállapította, hogy a vízállás nem mutat emelkedést.

Országos Szechenyi Könyvtár

KÖNYVTÁRA

Mit mond Noé?

Munkatársunk a reggeli órákban meglátogatott egy érdekes embert, akiről nagyon keveset tud a közvélemény, pedig egyik legérdekesebb alakja a mentőmunkálatok körül alakult bizottságnak. Felfedezésnek tartjuk a vele való foglalkozást: munkatársunk impressziója az, hogy elsőrangú és figyelemreméltó tehetségről van szó, akiről valamikor még nagyon sokat fognak beszélni. Már nem fiatal ember: férfikorát komoly tanulmányoknak szentelte, különösen a zoologiában fejlesztette tudását magasfokúvá: ebben a nemben elsőrangú szaktekintélynek ismerik. »Bocskay« című darabját sikerrel adták. Minden állatot ismer.

Munkatársunkat azonnal megismerte és nagyon szívélyesen fogadta. Állandóan a hajómunkálatok körül foglalatoskodik. Mindenütt ott van, felügyel és ellenőrzi az építkezést. A behajózásról óvatosan és kissé zárkózottan nyilatkozott.

— Igaz-e, hogy tekintettel lesznek az összes igényekre? — kérdezte munkatársunk.

— Mindent megteszünk. A hajó internátusába való belépést bélyeges folyamodvánnyal kell kérelmezni és mi az összes folyamodványokat elolvassuk. Ahol valamelyes jogosultságot látunk a belépésre, a legmesszebbmenő előzékenységgel adunk helyt a folyamodó igényeinek.

— Sok folyamodvány van már?

— Sok. Főleg a foghíjasok köréből. Akadémiai bélyegzővel látták el a folyamodványokat, ezeket tudomásul vesszük.

— Tud-e valami konkurrens vállalkozásról excellenciád?

A kitűnő tudós hűvösen mosolygott.

— Valamit hallottam beszélni. De egészen jelentéktelen dolognak látszik.

— Mégis, mi az?

— Állítólag valami »Nyugat« című vállalkozás hasonló célokkal alakult meg. Szintén a jövő nemzedék részére akarják megmenteni korunk faunáját. Hallottam ezekről a törekvésekről, de nem veszem komolyan. Fiatalokkal akarnak dolgozni. Ők nem ismerik az állatokat úgy, mint én.

— Képviselő úr nem utazik velük?

— Hogy gondolja? Hajóm szerkezete kitűnő és minden állat képviselve lesz. Már legalább a komolyan számbavehetők, akikkel általában foglalkozni lehet.

— Képviselő úr maga végzi a kiválogatást?

— A beérkező állatokat Balla Ignác olvassa végig. De mindent gondosan szemügyre veszünk s különösen a kritikai rovatot akarom gazdaggá tenni.

— Mi a véleménye képviselő úrnak Ady Endréről?

Legyintett.

— Még várhat. Kaptunk tőle folyamodványt, de nem keltezve. Különben nem tudnánk itt hasznát venni. »Repülj hajóm« című munkájáról kiderül, hogy ő maga is vállalkozó. Különben pedig nem akar a szürkék hegedőse lenni, pedig éppen ez az állás van üresedésben, a többit betöltötték.

— Mennyire tervezik az utat?

— Az előfizetésektől függ. Ha a víz még egy hónapig ekkora marad, kinn vagyunk a vízből.

— Hogy vesznek tudomást a víz csappanásáról?

— A harmadik hónap elején kibocsátjuk a hajóból Feleki Sándort. Ha visszajön, jó. Ha nem jön vissza, még jobb.

— A jegyekkel hogy diszponál képviselő úr?

— Hogy diszponálnék? Mint a rendes jegyek, árban és jellegben fedezik a hajó színvonalát.

— Szóval lesznek mindenféle jegyek. Gyermekek gyermekjeggyel, felnőttek felnőttjeggyel, apák apajeggyel és anyák anyajeggyel utaznak.

— Igen, — mondta Noé szárazon. — Csakhogy ezt a viccet már hallottam. Dacára annak, hogy én Noé vagyok. Elmehet.

Munkatársunk elment a viccel.

II.

A honfoglalás.

—

TELEKVÁSÁRLÁSI BOTRÁNY PUSZTASZEREN!

!!! SZOROS, NEM SZOROS!!!

MIT MOND SZVATOPLUK?

—

Pusztaszer, február 16.

Nagy telekvásárlási botrány tartja izgalomban Pusztaszer intelligenciáját. Amit az esetről a helyi lapok megírtak, csak homályos világot derít az ügyre, de munkatársunknak oly adatokat sikerült megtudni, melyek európai

botránnyá dagaszthatják a pusztaszeri szenzációt. Sikerült meginterjúvolni *N. Szvatoplukot*, az eset egyik főszereplőjét, a pusztaszeri földbirtokost és *B. Árpádot*, a telekvásárlási história aktív előidézőjét. *B. Árpád* apját is meg akarta interjúvolni munkatársunk, aki azonban munkatársunk bemutatkozására röviden ennyit felelt: »Álmos vagyok« — s így nem tartottuk illőnek alkalmatlankodni.

Mit mond Szvatopluk?

A szimpátikus agrárt dolgozószobájában sikerült feltalálni munkatársunknak. Alacsony, szerény külsejű ember, szlávos kiejtéssel beszél. Arra a kérdésre, honnan ismerte *B. Árpádot*, indulatosan felel.

— Honnan ismerném? Ügynököket küldött hozzám. Én nem törődtem az egész dologgal, tetszik tudni, máskor is jöttek hozzám, hogy így-úgy, adjam el azt a kis birtokot. Ezek is mindenféle zsidók lehetnek, mondom magamban, Ázsia felől jöttek.

— Azt mondják, a vereckei kapun keresztül érkeztek és sokan voltak.

— Ugyan kérem. Annál a kapunál éppen nem volt senki, a házmestert berendeltem belső munkára. Gyanús volt nekem mindjárt. Bejönnek a Kárpátiba, nem fizetnek kapupénzt. Aztán nem is voltak sokan. Szépen besurrantak, körülnéztek, nem látja-e őket senki. Pár ember.

— Marczali tanár úrral beszéltem, ő azt mondja, nagyszerű emberek voltak, különösen *B. Árpád*. Lovagias emberek.

— Igen? Hát mondja meg Marczali tanár

úrnak, tiszteltetem a nagypapát. Szép fogalmai vannak neki a lovagiasságról.

— Hogyan történt az eset?

— Mondom, egyszerre csak jön az ügynök. Itt van ez a *B. Árpád*, mondja nekem, ez akar velem üzletet csinálni. Ő eladja nekem a Fehér Ló-t, tetszik tudni, azt a szállodát a Rákóczi úton — én küldjem el neki a Feldet és Füvet. Mondom, milyen Feldet, mindjárt a Feld Mátyásra gondoltam, ezek olyan komédiás népség, hát megígértem, hogy majd elküldöm Feld Mátyást, vagy Feld Irént, tárgyaljon vele, neki adom. Alá is írtam valamit. Egyszerre csak jönnek, hogy ők Feld alatt az egész földet, szóval az én telkemet értik és hogy az most az övék. Ez a *B. Árpád* valami mulatót vagy mit akar ott építtetni, *Magyarország* mulatót, már le is szerződtette a színészeit. Micsoda vicc ez, mondom, ebbe én nem megyek bele. Hát az orrom alá röhögtek, mutatják az írást, hogy aláírtam. Ez nem járja, mondom, ez már sok. Ezek csak nevettek. Hogy hurcolkodjam ki gyorsan. Hallatlan! Írja meg kérem, hogy kijátszottak.

Szvatopluk dühösen verte az asztalt. Munkatársunk gyorsan elbúcsúzott.

Mit mond B. Árpád?

A kitűnő pilótát munka közben találjuk. Egy párducot tanított kacagni, régi párduckacagánya már elkopott.

— Mi igaz a színházalapítás híréből? — kérdezte munkatársunk.

— Hát majd csinálunk valamit. Tetszik tudni, eddig csak szerény szerző voltam magam

is, — honszerző — most szeretnék otthon lenni a magam házában. Megcsinálom ezt a mulatót ezen a telken. A Kárpáti mulatótól az Adria szállóig nem volt ilyen, amilyen ez lesz.

— Mi igaz a szerződésekről keringő hírekből?

— Igen, hét szerződést aláírtak már. Egyszerű bérszerződések.

— Én valami vérszerződésről hallottam. Marczali tanár úr...

— Ugyan kérem, sajtóhiba. Az összes lapokba így került bele. Milyen tévedés!

— Wörösmarty újságíró-kollégám azt mondja, nagyon meg voltak elégedve a telekkel.

— Az, aki a Zalán-riportot csinálta? Kérem, igazítsa ki azt a passzust, hogy én elkéstem volna az éji homályban. Pontos ember vagyok és kilenckor mindig megjelenek a próbán. Én nem késem.

— Kérem, kiigazíttatom.

— Még valamit. Legyen szíves tegye közzé a Nyílttérben, hogy nem vagyok azonos a báró Vereckei Weisz Árpáddal a Lipótvárosból. Az se igaz, hogy én a vereckei szorosban megfordultam volna és azt mondtam volna neki: »Csak furakodjon kicsit, kedves Weisz, nem olyan szoros ez a szoros.« Nem emlékszem, hogy találkoztunk volna a szorosban.

III.

Tatárjárás.

—

RIASZTÓ HIREK ÁZSIÁBÓL!

!! BATUKÁM! TATUKÁM!!

MIT MOND N. BÉLA?

—

Azokra a riasztó hírekre, melyeket Marczali újságíró-kollégánk pendített meg először jelentéktelen folyóiratában, a »*Magyarország története*«-ben: munkatársunk elhatározta, hogy utánajár a szenzációs eseménynek, melyet kormánypárti körökben, úgy látszik, kétségbeesett erőlködéssel igyekeznek eltussolni — egyetlen kormánypárti lap se írt a dologról, az ellenzéket is lepénzelték. Munkatársunk nem riadt vissza a nehézségektől, hogy a fenyegető fontosságú ügyre világot derítsen és jelentkezett a kormány-manipulációinak legtitkosabb fészkében, a sóhivatalban, ahol udvarias, de szigorú formában felelősségre vonta a külügyminisztert, aki sóhivatalnoki álruhában végezte aknamunkáját egy asztal mellett.

— Mit tud ön a tatárok fenyegető közeledéséről, melyet Marczali jelentett folyóiratában?

A külügyminiszter eleinte úgy tett, mintha nem tudna semmit a dologról.

— Milyen tatárok? — kérdezte. — Onnan mi nem kapunk sót.

— Kegyelmes uram, figyelmeztetem, hogy minden titkolódzás hiábavaló. Ön igen jól tudja,

miről van szó. A tatárok, Batukán vezetése alatt, egészen a Kárpátokig nyomultak elő és most Kiev mellett táboroznak. Félő, hogy Budáig meg se állanak, ha a mozgósítás nyomban meg nem történik.

Az álruhás külügyminiszter zavartan nézett munkatársunk pupillájába és a telefonhoz sietett. Úgy látszik, értesítette a kormányt, hogy munkatársunk mindent tud. Azután visszajött.

— Hát kérem, — mondta — ha ön tatárjárásról beszél, erről csak N. (Negyedik vagy Quart) Béla tud felvilágosítást adni. Keresse fel őt.

Munkatársunk megkereste a lak- és címjegyzékben N. Béla címét. Kvart Bélának volt beírva. A New-York kávéház kártyaszobájában találta munkatársunk.

Mit mond N. Béla?

Udvariasan állt munkatársunk rendelkezésére.

— Parancsoljon velem — mondta.

— A tatárjárás ügyében jöttem. Milyen intézkedéseket tettek önök?

— A tatárjárás? — nézett N. Béla.

— Kérem felségedet, legyen őszinte. Batukám Kiev alatt van már.

N. Béla megnézte munkatársunkat, aztán végre nyilatkozott.

— Hát nézze kérem, — mondta munkatársunknak, — ha már így szóba gyött a dolog, hát minek tagadjam, nekem is nagyon kellemetlenek ezek a tatárok. Véleményem azonban az, hogy Marczali úr túlozta a dolgok jelentőségét. Engedelmet kértek, hogy átutazhassanak az országon.

— De felségednek nem szabadott volna megadni az engedélyt.

— Őszintén szólva, nem nagyon bánom az egész esetet. Nem is éreztem itt jól magam, ebbe a Balkánba, ahol se kultúra nincs, se igazi udvartartás. Ady Endrével már régebben megbeszéltük, hogy itt hagyjuk Budát és kimegyünk Párizsba, vagy Németországba esetleg, ahhoz a Henrikhez. Közbe itt egy kicsit járnak a tatárok. Mit árt az? A kultúrának ez csak hasznára lesz.

— Hasznára? Ugyan?! Ez talán mégis csak túlzás.

— Hát mondja csak, — fejezte be N. Béla — el tud képzelni egy kultúrállamot, amelyik még a tatármártást sem ismeri? A nagy invázió után erről szó sem lehet majd. Mire visszatérünk, mindenütt tudni fogják majd, hogy bankettot tatármártás nélkül művelt ország nem rendezhet. Azért éljenek a tatárok, éljen Ady Endre és úgy éljek én!

Nem folytathatta, mert telefonértesítésre két ember érkezett és munkatársunkat és N. Bélát meghívták kocsikázni egy kicsit.

IV.

Nagy sportemberek.

—

MÉRKŐZÉS UTÁN!

!! LÁTOGATÁS AZ ÖLTÖZŐBEN!!

—

Munkatársunknak néhány szenzációsan érdekes intervjut sikerült összeszedni legelőkelőbb és leghozzáférhetetlenebb sportköreinkben. Buzgó és kitartó utánjárással öt népszerű és kiváló atlétánk nevét választotta ki, kiknek működésével sportlapjaink — nem eléggé kárhoztatható hanyagsággal — mostanában alig foglalkoznak. Munkatársunk célja ez intervjuk közzétételével az volt, hogy az állam és a közönség érdeklődését ismét ráterelje sportügyünknek erre az égető fontosságú kérdésére: ez adott neki erőt, hogy szóra bírja az öt atlétát, akik eddig egyetlen tudósítónak sem nyilatkoztak meg.

Mit mond N. Jákob?

A világhírű birkozóbajnokot sátrában találta munkatársunk. Barátságos jóindulattal állt rendelkezésére.

— Az Angyallal való mérkőzésemről mondjak valamit? Engem főleg a tartama lepett meg: egy egész nap és egy egész éccaka folyt a birkózás.

— Nelsonnal nem próbálkozott?

— Nem, nem lehetett a szárnyak miatt. Tiltakoztam is ez ellen, de nem akarták diszkvalifikálni.

— Ki vezette a mérkőzést?

— Az Úr, igen az Úr, egy arábiai sportmecenás, a *T. T. E. T. K.* (Teremtő Természeti Erők Testgyakorló Kör) tagja. Valamikor tenniszbajnok is volt, a Föld- és Nap-pályát ő alapította, jó futballista, a Föld-labdába úgy belerúgott, hogy még ma is megy. De az Angyallal összetartott.

— Bead ön kérvényt a sportegyesületbe a diszkvalifikálás miatt?

— Ugyan, kérem, öreg vagyok én már ahhoz. Hanem annak a Weisz Richárdnak szeretném egyszer megszorongatni a szárnyait.

— Nincsenek annak szárnyai, kedves mester.

Az ősz bajnok rosszalólag rázta a fejét.

— Ejnye, ejnye. Ezek a modern amatőrök. Szárny nélkül állnak ki az emberrel? Hm, hm.

És még sokáig merengve bólingatott maga elé.

B. Sámson.

A hatalmas, izmos atlétát oszlopai közt találtam. Három már össze volt rázva, most éppen a negyediket rázta.

— Hát hogy megy a tréning, mester?

Markába köpött.

— A kirelejzumát, még bírom valahogy. Hej, máskép ment azért Macedóniába'! De készülnöm kell erre a lakomára, ott fogok fellépni a »filiszter-klub«-ban. Oszloprázásban első helyezett vagyok. A gerelyvetés is megy még valahogy. No, majd csak bevesznek a Szövetségbe, a multkor kibuktam. Hehehe!

És vidáman a szemembe nevetett. Az ajtóban egy bájos, fürtös fejecske jelent meg.

— A feleségem, M. Delila — mutatta be és vidáman megpaskolta a menyecske kezét.

— No, Sámsi, gyere be fésülködni — csicsergett az asszonyka. — Már várnak a filiszteus-zsúron. Majd egy kicsit megnyírlak hátul.

És integetve mentek be a másik szobába.

M. Mohamed.

A kiváló távgyaloglóval csak néhány szót válthattam. Már közel volt Medinához és biztosan reméli, hogy néhány nap alatt odaér. Kérdezte, mi hír Mekkából. Mondtam, az már messze van. Tovább gyalogolt. Igen jó formában van, korán reggel váltam el tőle.

H. Zrinyi és Dugonics Titusz.

Az utolérhetetlen magasugró mogorva, szófukar ember. Barátjával, H. Zrinyivel együtt treníroztak, úgy találtam őket.

— Azt a rikordot könnyű volt megcsinálni akkor — feleli kérdéseimre mogorván. — Én magam nem akartam ugrani, hátulról lökött valaki. Ott állt a Török, belekapaszkodtam ijedtembe, erre mindketten leestünk, fejest. Erre most beválasztanak a *N. H.* (Nemzeti Hősök) klubba és kérdés nélkül beneveznek a versenyen magasugrásra. Ilyen marhák. Mit fogok én ott csinálni? Nem tudok én ugrani, csak ha löknek.

Kértem, mutasson be sport-barátjának.

— H. Zrinyi, a junior kirohanó — mutatta be. — Na, mutass valamit, Miklós, a bácsinak.

A kis Zrinyi egy pompás kirohanást mutatott be. Ezt a sportágat jelenleg csak ő kulti-

válja nálunk, igen kitűnő futó, de csak valahonnan tud kirohanni; befelé futni, vagy nyílt helyről startolni képtelen. Sokat várunk tőle.

V.

Kolumbusz.

—

!! ÚJ FÖLDRÉSZ!!

JAJ, MI LESZ A TOJÁSOKKAL!

—

Spanyolország lázas sikeréhez csatlakozva, munkatársunk fölkereste Kolumbusz (Krausz) Kristófot, hogy vele beszélgetést folytasson Amerika szenzációs fölfedezéséről, melyet a reggeli lapok megjelenése előtt tudtunk meg. A beszélgetést egész terjedelmében itt közöljük olvasóinkkal.

Mit mond Kolumbusz?

A márul-holnapra világhírűvé vált fölfedezőt éppen reggelinél találtam. Udvariasan fogadott és bemutatott feleségének: kedves, molett spanyol nő, kicsit erélyesnek látszik, férjével energikusan bánik és beszélgetésünkbe gyakran közbeszólt. Éppen a tojásnál tartottak.

— Kicsit fáradt vagyok, — kezdte szívélyesen a kitűnő fölfedező — éppen most érkeztem, alig szuszogtam ki magam.

— Kérem, mondja el az esetet elejétől végig.

— Hát nézze, kérem, szívesen. Hanem kérni szeretném, bizonyos részleteket jó volna

mellőzni a riportban. Köztünk szólván, nem szeretném, ha az előzményeket szellőztetnék.

— Kérem, legyen nyugodt.

— A dolog úgy kezdődött, hogy alkalmazva voltam itt a banknál. Rám volt bízva a pénztár, elseje közeledett, a feleségemnek kalap kellett, meg mi... hiszen tetszik érteni. Szóval, fáztunk egy kicsit a rovancsolástól. Nem hiányzott sok, pár ezer. De honnan vegyem, nem igaz? Este mondom a feleségemnek: Te Kolumbina, itt baj lesz. Mi az, te szerencsétlen, mondja a feleségem. Hiányzik az a pár ezer, nem tudom előteremteni, hát micsináljak, mondja a feleségem, te marha, hát ha már ilyen pácba vagy, engem szégyenbe ne hozz, még lecsuknak. De hát mit tegyek? A feleségem gondolkodik, gondolkodik, egyszerre kisüti. Nagyon egyszerű a dolog, megszöksz. Hova, mondom. Hova, te állat, hát hova mehet egy sikkasztó, hát Amerikába. Amerikába, mondom, abba igazad van, de hiszen Amerika még nincs fölfedezve. Látod, mondja a feleségem, mindig ilyen tutyi-mutyi ember voltál, most ilyen csekélységen jajgatsz, hát eredj és fedezd föl. No, eleinte vakarództam egy kicsit, de aztán, hogy szorított már nagyon a dolog, mégis rászántam magam.

— Símán ment?

— Hát elmentem ahhoz a Galileihez, itt dolgozik nálunk az is, mióta Olaszországból elkergették, oszt' megkérdeztem tőle: Mondjad csak, Galikám, hát aztán biztosan kerek az a Föld, mert mégis csak nehéz ez a dolog. Naná, nem, négyszögű, mondja a Gali. Ha nem hiszed, tapogasd meg. Persze, hogy kerek, hát kerek. Erre aztán elindultam.

— Soká tartott az út?

— Szerencsére találkoztam ezzel a Kecskeméthyvel, az nagyon segítségemre volt. Neki is sürgős volt már a mehetnékje, hát szorítottuk egy kicsit. Útközben tarokkoztunk, egyszerre csak elkiabálja magát a Győző (notabene, a hajókosárban ültünk), mondom, elkiabálja magát a Győző: »Sikkasztó! Sikkasztó!« Mi az, kérdem, te ökör, mit kiabálsz. Ott, aszongya, ott a láthatáron, látok egy sikkasztót. No, mondok, akkor helyben vagyunk, ez lesz az. Ki is szálltunk hamar. A parton félig meztelen, barnára sült sikkasztókat találtunk, nagy tollakkal, meg mi. Vad sikkasztók voltak, nem értették a nyelvünket. Jelekkel adtuk tudtukra, hogy fel vannak fedezve. Erre megijedtek és elbújtak. Nem láttak még ilyen civilizált, fehérbőrű sikkasztókat. Hát így történt a dolog.

— Na, hallja, — mondtam — hát ez nem volt nehéz, kedves mester, ezt én is utánacsinálom.

— Igen? — mondta titokzatosan Kolumbusz — hát idenézzen, itt van egy tojás. Állítsa ezt föl az asztalon, ha tudja.

— Nem lehet azt, — mondtam.

— Hát idenézzen, — szólt a fölfedező, beütötte a tojást és ráállította az asztalra.

— Mit akar ezzel mondani?

— Hát így fedeztem föl Amerikát.

Nem értettem.

— Beütötte a tetejét? — kérdeztem.

— Nem. Hanem először csináltam és más nem jött rá ilyen egyszerűen.

— Óriási! — kiáltottam elragadtatva, mert

ebben a percben jutott eszembe a tanulság a III. *C*-ből.

Le akartam borulni előtte, de ebben a percben belépett őnagysága, aki egy percre távozott volt. Azonnal meglátta a tojást. Egyszerre vörös lett, mint a paprika.

— Te disznó! — ordított megszeppent férjére. — Megőrültél? Mit rondítod be nekem a tiszta terítőt?

Rémülten néztünk a terítőre: a beütött tojás csakugyan kifolyt.

— Hát ez miféle marhaság? — kiabált most már feltartóztathatatlanul őnagysága. — Mi ütött beléd? Ki hallott már ilyet, berondítani egy tiszta terítőt? Erigy, mer' rögtön hozzádvágok valamit!!

És felkapott egy tálat. Sietve távoztunk az ablakon keresztül.

Országos Szechényi Könyvtár

A sakkozók.

(Személyek: P. M. egyetemi tanár és G. N., a hires drámaíró.)

— Plem, plem.

— Plem, plem? Hogy mondta: plem, plem?

— Voltam bátor. Voltam bátorságos.

— Na, ha maga volt egy bátor Ságos, ha ön egy Ságos, az a bátrabbik fajtából való, hát akkor én adok magának egy sakkot, kedves Ságos.

— Maga ad nekem egy sakkot, egy sakkantyút. Mit vesz magának az illető sakkon, ha én idelépek... vagy mondjuk, nem is idelépek, hanem, mondjuk, idelépek...

— Maga nem lépegethet, kedves Ságos, kedves bátor Ságos, mert maga nem van meg egy ballerina, aki idelépeget, odalépeget és ezzel megkeresi a kenyerét, hanem igenis maga egy sakkozó, aki csak egyet lépegethet, mert piéce touchée történt, piész tusé, egy piész tusa, egy kicsike, finom tusa, érintett figura mozdul, érintetlen figura marad, de hát van-e érintetlen figura? Sakk!

— Sakk! Ön azt mondja, sakk! Ön bizonyos előszeretettel mondja, hogy sakk. Ön egy sakter.

— Sakter? Groszartig. Hogy magának ilyenek az eszébe jutnak; mondja, hol jutnak bele

az eszébe, az eszecskéjébe, a kis esze-meszejébe, kis mesze-eszejébe az ilyen dolgok, hogy sakter, — alul jutnak bele, vagy felül jutnak bele a kis mesze-esze-veszejébe?

— Mesze, esze, vesze, mondja ön, na hát ha mesze, esze, vesze, hát akkor legyen mesze, esze, vesze, hát akkor én megfogom a bástyámat és leteszem ide, leteszem a ház asztalára a bástyát, az asztal házára leteszem ezt a kis magyar bástyát, ezt a kis pörge fiút, de kizárólag arra való tekintettel, mivel ön szerint esze-mesze-vesze.

— Na, jó, jó... tyotyotyo... tyetyetye... hiszen nem mondtam semmit, azt is egy halk hangárnyalattal csupán... és ha maga ezt ide leteszi, hát akkor mi történhetik, Istenke, hát akkor én lépem eztet, maga lépi eztet, ütöm eztet, ja persze, ez ütésben marad, — na, gyerünk. Tessék. Sakk.

— Sakk? Talán azt akarta mondani: sakk? Miért mondja ahelyett, hogy: sakk, azt, hogy: sakk? De ha sakk, sak legyen sakk. Ami sak, az sak.

— Hát most mi lesz a huszárral? Mi lesz a huszárral, mi lesz Husz Áronnal, a kis Husz Áronnal, akiről szó volt a napokban?

— Napokban? Napokban, jelzi ön? Hát tudja mit: fog maga még bagóér táncolni. Vagy mondjuk: fog még uraságod dohánymaradékért koreográfiai mutatványokat adni cserébe. Majd meglátjuk, mi lesz azzal a futóval a sarokban.

— A futóval? Önnek láza van, mi lenne a futóval? Ha önnek láza van, tegyen borogatást a fejére, jeges borogatást, jeges barátom, mit szól hozzá?

— Mit szólok hozzá, hát maga mit szólt ahhoz a pofonhoz, amit multkor váratlanul ka-

pott, mikor a futóját leütötte annak a Kellernek, mit szólt, mondja?

— Feltűnt nekem, nem tagadom, feltűnt nekem az a pofon... pofo... fopon... fopopofon... propoon... ba lefon... fonofon...

— Hopp! Hopp! Mit is mondott az imént: esze-mesze, vesze... mondta ön... nahát, ha esze-mesze-vesze... hát akkor idenézzen... itt van egy plem... egy futó, leütve. Akkor megint egy sakk...

— Plem, plem, mondja ön, bizonyos méltóságérzéssel kapcsolatban. Nahát, ha plem, plem...

(És így tovább.)

OSZK Országos Szécsényi Könyvtár

Gögicse.

Szeretnék valahogy megismerkedni velük, mert Pestig még négy órát megy a vonat és a lapokat kiolvastam. Csinos, barna asszony és kissé kövéres úr és Bübüke, aki hat éves lehet, de még szoknyában járatják. Odafigyelek.

— Bübüke, mit kell mondani a bácsinak?

— Köszönöm tépen.

— Köszönöd tépen? Jaj, te aranyos! Nézd, kérlek, Aranka, hogy csücsöríti azt a kis száját, mikor azt mondja: tépen! Jaj de édes ez a gyerek. Te!!... Te drágaság.

Aztán.

— Bübüte, tit szejet Bübüte, a nénit, vad a bácit?

Bübüke: A Majiszta nénit.

Mariska néni: Jaj, te mingyárt megeszlek! Méj szejeti Bübüte a Majiszta nénit? Ude azéj, mej az ad neki cutojtát.

Bübüke: Igen.

Mariska néni: Hallod? Azt mondta, igen. Hallottad, hogy mondta?

A bácsi: Hát a bácit nem szejeti a Bübüte? Na, megállj! Moszt haratszit a báci.

A bácsi tényleg haragszik. Durcásan elfordul Bübükétől és az egyik ujját durcásan a szájába dugja. Haragosan néz Bübükére és össze-

csücsöríti a száját. Bübüke nem bánja. Az asszony könyörögve néz rám, mintegy elképedve, hogy hogy lehet egy gyerek ilyen egy édes. Tényleg, milyen egy édes egy ilyen gyerek. Nem is olyan édes.

Továbbá.

— Bübüte, moszt diditézni tell Bübütének. Ajukálni kell.

Bübüke nyafog, nem akar aludni.

— Bübüte, idenézz, néni, meg báci is ajutál. Idenézz; látod? Neked is muszáj.

Be akarják csapni a gyereket, hátradőlnek, behúnyják a szemüket és úgy tesznek, mintha aludnának. Bübüke figyeli őket, nem merik kinyitni a szemüket. Végre megúnják és tényleg elalusznak. Egyedül maradunk Bübükével. Nagyon unom magam, meg fogok ismerkedni a gyerekkel.

— Bübüte, — kezdem — méjt nem ajutál?

Bübüke felém fordul és mély megvetéssel néz végig.

— Nevem Réz Jeromos — mondja Bübüke hidegen és határozottan. — Az úrnak nem vagyok Bübüke. Ezeknek az vagyok, szegényeknek, mert rokoni viszony köt hozzájuk és el kell néznem a gyengeségüket. Részint belátásból, mert ők azt hiszik, hogy nagyon kedvesek, amikor így gügyögnek nekem és nincs szívem hozzá, hogy kiábrándítsam őket, részint pedig számításból, mert néhány évig náluk leszek most, ők gondoskodnak rólam és mondhatom, így kényelmesebb nekem, mintha magamnak kellene megkeresni a kenyeremet, felnőtt gyanánt. Ezzel szemben én tartozom nekik kedvesnek és bájosnak és gyermetegnek lenni. Ők például azt mondják nekem: »Bübüte«, mire én

selypítve felelek nekik, mert ez nekik örömet okoz, úgy látszik, hogy a pénzükért joguk van hozzá, hogy úgy mulassanak, ahogy ők tudnak. Ezek társadalmi félszegségek uram és én alkalmazkodom és kiváncsian kérdezősködöm és csudálkozom, mikor mindenféle butaságokat mondanak nekem a vasútról, meg a madarakról és úgy teszek, mintha ők nagyon imponálnának nekem, hogy mindent tudnak és én semmit se tudok. Alkalmazkodom, de higyje el, nehezemre esik sokszor.

— Uram, igazán sajnálom önt.

— Ne sajnáljon. Ha felnövök, nekem is lesz gyerekem és gügyögve fogok beszélni vele és tanítani fogom és imponálni fogok neki és az szót fogad nekem. Az emberek, ha idősebbek lesznek és rájönnek, hogy senki se hallgat rájuk, bosszúból gyereket szülnek maguknak, hogy legyen valaki, aki előtt játszhatják a felnőttet és mindentudót. De most ne zavarjon, gondolkodom.

Sok a hallgató.

Fájtak a beleim és fájt a mellem belül, mit tegyek? Gondoltam, elmegyek a belgyógyászati klinikára, megkérdezem, mi bajom van.

A klinika bejárata előtt nyüzsgő tömeg feketéllett. Kérdésemre, hogy kik azok, egy szakállas aggastyán válaszolt, mondván, hogy ők orvostanhallgatók, akik az indexüket akarják aláiratni Ázalag dr. egyetemi tanárral és hogy öt óra óta állanak itten. Be akartam hatolni az épületbe és kétségbeesetten furakodtam, gyömrődtem és gyömöszöltem, rugdalóztam, — az ember mit meg nem tesz az egészsége kedvéért, — de a hallgatók határozott előnyben voltak, többnyire másod- és harmadévesek lévén, a tájanatómia és élettan fölényes ismeretével nálam pontosabban tudták, hogy a gyomornak melyik részébe kell rúgni, hogy nagyon fájjon.

Mire a folyosóra értem, megállapíthattam, hogy nekem tulajdonképpen nem is a belgyógyászaton van dolgom, hanem a sebészeten, hiszen tele vagyok daganatokkal. De ha már itt voltam, megkérdeztem egy ápolót, hogy merre kell bemenni a tanárhoz. Kérdésemre az ápoló az indexemet kérte és nem akarta elhinni, hogy nincsen. Azt mondta: jó, látott ő már olyat, hogy be akartak csúszni ezek a szemérmetlen

hallgatók. Mikor végre mégis meggyőztem, hogy beteg vagyok, nagyon udvarias lett és bevezetett a tanterem előszobájába. Ő maga bement a tanárhoz. Az ajtón keresztül hallottam a tanár bizalmatlan hangját:

— Biztos, hogy nem hallgató?

— Nem, nagyságos uram, — mondta az ápoló — beteg, egy valóságos beteg.

— Hát akkor vigye be a katedrára és ültesse le, — mondta a tanár örömtől reszkető hangon.

Három ápoló jött ki, nekem estek és összekötöztek. Azután bevittek egy tanterembe, ahol mintegy kilencszáz hallgató ült, — én csak kilencszázat láttam, de mondják, hogy tulajdonképpen ezernyolcszáz volt ottan, csakhogy az egyik fele a másik fele feje fölött foglalt helyet. Mikor behoztak, a hallgatók hangos ordítozásba törtek ki és fogcsattogtatva a katedra felé nyomultak. De az ápolók visszaszorították a tömeget; az egyik közbe a fülembe súgta, hogy már nagyon régen nem láttak beteget, mert ebben az évben minden betegre négyszáz orvostanhallgató jut, úgyhogy a tanárok a színészegyesületet kérték fel, szállítana néhány ügyes színészt, akik jól tudnak betegségeket ábrázolni, hogy a tanítás folytonossága meg ne akadjon.

E percben lépett be a tanár.

A hallgatók hangos üvöltésbe törtek ki és indexeiket lobogtatták.

— Aláírni, aláírni! — ez volt, amit utoljára hallottam, azután megállapítottam, hogy nekem tulajdonképpen nem is a sebészeten, hanem a fülgyógyászaton volna dolgom, mert megsiketültem.

— Ki vizsgázik ma? — kérdezte szigorúan a tanár.

Ötven hallgató ugrott fel és megrohanták a katedrát indexet lobogtatva.

— Csend! — mondta szigorúan a tanár. — Majd meglátjuk, tud-e felelni is úgy a kollokváló, mint ahogy zajongani tud. Neveletlen népség! Beteg, nyissa ki a száját.

Ijedten engedelmeskedtem.

— Nos, — mondta a tanár — mi baja van ennek a betegnek?

Harminc vizsgázó rohant a szájamnak, hogy megnézze a nyelvemet. Hosszas verekedés után végre egy szőke, izmos hallgató jött be elsőnek, aki ötletesen nyakig bedugta fejét a torkomba, hogy először vizsgázhasson.

— Torokfájása van, — mondta aztán a tanárnak. — Tessék aláírni az indexemet.

De a tanár gúnyosan nevetett.

— Majd ha meg tudja mutatni, hogyan kell gyógyítani a beteget.

A hallgató megvakarta a fejét, aztán megvakarta az én fejemet. Aztán egy pohár benzint öntött a szájamba és kérdőleg nézett a tanárra, hogy jó lesz-e? De a tanár pokoli gúnnyal rázta a fejét, nem segített a felelőnek. Mandula, mandula, — súgtak hátul a kollégák, mire a hallgató megfogta a manduláimat és kiszedte, közbe kérdőleg nézett a tanárra, aki azonban erre is a fejét rázta. Erre a hallgató dühösen nekem jött és felvágta a torkomat, aztán a tanárra nézett, — na, így jó lesz? De a tanár megint a fejét rázta és végre megszólalt:

— Nem jó. Nem készült. Nem tud semmit. Mars helyre. Pollák, mondja meg maga: mire van szüksége a betegnek?

— Brómra, — mondta Pollák.

— Nem jó. Szecsák!

— Császármetszésre.

— Nem jó. Egyikük se készült. Nem tudnak semmit. A betegnek feltétlen nyugalomra van szüksége.

Amire ezek után számíthattam is: örök nyugalomra. Úgy, ahogy voltam, bevittek a bonctanterembe. Mellettem egy másik hulla feküdt, aki vigyorogva intett a szemével és odasúgott, hogy ne szóljak senkinek, ő nem is hulla, hanem orvostanhallgató és az indexét akarja aláiratni, de csak így tudott bejutni a tanterembe. Előre mulatott rajta, hogy meg lesz lepetve a tanár, mikor bele akar majd vágni, mire ő felegyenesedik és előmutatja az indexet.

OSZK Országos Szechényi Könyvtár

Heten vagyunk uram, heten.

(Wordworth után, szabadon.)

Egy egyszerű kalauz, ki még virágot szedhet minden ágról, — mit tudhat az még egyebet, mint amit most legújabban rendeletileg kimondtak, hogy a perronon szigorúan hét ember tartózkodhatik csak és ha az ellenőr rájön, hogy a kalauz többet engedett fel a perronra, akkor a kalauz tizennégy korona büntetést fizet és elveszti grófi rangját.

Míg tehát eddig a »Megtelt« tábla lebocsátása azt jelentette, hogy már legfeljebb csak harminckét ember szállhat fel a kocsira, több semmiesetre, legfeljebb rendkívüli esetekben, olyankor, mikor a kocsi megáll, vagy még rendkívülibb esetekben, olyankor, mikor megindul: — addig most fel lehet szállani még akkor is, ha a kocsi már teljesen üres, feltéve, hogy még a kalauz nem jött ki a perronra — éppen csak akkor szüntetik meg a feltolakvók további ostromát, mikor a perron már teljesen, zsúfolásig ki van ürítve és a kalauz egyedül maradt a csata színterén.

A tizennégy korona büntetés, az hatott. Az emberbarátok nyugodtan meghalhatnak: villamosainkban többé nem nyomnak agyon senkit — most aztán vigyáznak majd a kalauzok,

a drágák. Most aztán hétnél többet nem engednek fel a kocsira, ha az életükbe kerül is — nem azt. Egyszer feljött ez a hét, több nem száll utána, azt tudom — tekintet nélkül arra, hogy időközben mind a hét megint leszállt, ami gyakran előfordul.

Egy villamoskalauzt találtam — húszévesnek mondá magát. Ártatlan gyermekszemével nézett rám, egész életében nem látott mást, csak a pacsirtadalos József-körútat, a vadvirágos Erzsébet-körútat és a búgó Nyugatit, a mezőn boldog tudatlanságban tépte a piros, zöld és fehér szakaszjegyet és nézte feje fölött az átszálló, a Váci-körútra átszálló felleget. Reggel felszállt neki a kocsijára hét ember, a nyolcadikat leszúrta, a kilencediket keresztüllőtte, a tizediket átlukasztotta a jegylukasztóval, a tizenegyedikre ráuszította a villamost, amely kettéharapta a torkát. A József-uccánál leszállt két ember, a Rákóczi-útnál leszállt egy, a Wesselényi-uccánál három és a Dob-uccánál egy. Én a Király-uccánál találkoztam vele. Fel akartam szállani.

— Nem lehet! — mondta és ártatlan szemeivel lenézett rám. — Heten vagyunk.

— De hiszen csak egy van fent, — mondtam csudálkozva és felmutattam az egyetlen utasra, aki zsebeiből összehajtható vaságyat szedve elő, éppen azon volt, hogy szétrakja a perronon és lefeküdjék aludni. Nagyon únta magát.

— Nem igaz, heten vagyunk, uram, — mondta nyugodtan.

— Hogy lehet az? — álmélkodtam.

Erre számolni kezdett ujjacskáin.

— Van itten ez, aki itten az ágyat rakja, a Muki. Nagyon kedves fiú. Van itten a Pista, a

bankigazgató, aki a József-uccánál szállt le és felment a babájához. Van itten a két Resznicsek-fiú, akik a Rákóczi-úton szálltak le. Van itten a Bartosné, szegény, aki a Wesselényi-uccánál szállt le, mint értesülök, azóta meghalt, el is temették. Aztán a kis Bandi fiú, meg a képviselő úr, azok is leszálltak.

— De hát, — szabadkoztam — ha már leszálltak, akkor nincsenek heten.

— Ki mondja azt? — csattant fel a gyermek. — Azért, mert leszálltak, azért azok már nincsenek? Vannak bizony. Még a Bartosné is, Isten nyugosztalja, csakhogy az már a másvilágon van.

— De hát... — próbálkoztam újra — csak azok számítanak, akik még élnek... akarom mondani, akik még nem szálltak le.

Megint kezdte az ujjain.

— Itt van a Muki, — ni, már el is aludt. Ne horkolj úgy, Muki te. Itt van a Bartosné, Isten nyugosztalja, aki... szóval heten vagyunk.

És én mondhattam akármit... mind hasztalan erőlködésem, a lányka megmaradt hitében:

— Heten vagyunk, uram, heten.

Azzal, tekintve, hogy a villamos már egy fél órája megindult, elbúcsúzott tőlem és csapongva beszökelt a kocsi belsejébe.

Heten vagyunk, tisztelt villamostársaság, heten. Hétnél többnek nem szabad felszállni a villamosra. Most még csak egy szerény indítványom van, tekintve, hogy mivel kevesebben szállhatnak fel, többen kénytelenek lenmaradni, több embert gázolhat el a villamos — mondassék ki határozatilag, hogy egy emberre viszont nem szállhat fel hétnél több villamos.

Földrajzóra 2852-ben.

— Fiúk, ma felelés lesz. Blériot Pista!

— Jelen.

— Készültél?

— Igenis, tanár úr, kérem, készültem.

— Na, majd mindjárt meglátjuk. Gyerünk. Szállj be gyorsan. Grünfeld, micsoda dolog az, hogy megint ilyen piszkos a gép? Tegnap adattam ki a spongyát; nem megmondtam, hogy a vigyázó tartsa tisztán a gépet? Telefirkáljátok krétával és valaki megint pacnit ejtett rá.

— Tanár úr, kérem, a fiúk mindig belerakják a szemetet a motorba.

— Ne járjon a szájad. Blériot Pista, ülj be és figyelj. Ti meg, míg felelés van, ne zajongjatok, mert nálam van a távcső és ha odaföntről meglátok valakit rendetlenkedni!... Úgy. Indíts, Blériot.

Srrrrr. Brrr. Brsssrrr.

— Pista, Pista, te nekem nagyon ideges vagy. El is sápadtál. Készültél te, Pista? Mondd, kérlek. Te nagyon drukkolsz, Pista.

— Tanár úr, kérem, én készültem.

— Na, majd meglátjuk. Hány méter magasan vagyunk?

— Ezernyolcszáz.

— Innen még nem lehet felelni. Kapcsold be a villanyt. És ülj rendesen Blériot és ne mozgolódj és karba a kezet! Most már nem lehet készülni, tetszett volna tanulni tegnap. Hány méteren vagyunk?

— Hatezernyolcszázkettő.

— Na, még nyolcezer és mindjárt kezdhetjük. Hát mi volt a feladat?

— Európa hegy- és vízrajza.

— Úgy. Na jól van. Hát innen már lehet látni. Vigyázz, egy kicsit jobbra tarts, hogy a nap ne süssön a szemedbe. Látod az egész térképet?

— Igenis, tanár úr.

— Ne mutogass a kezeiddel. Hát mutasd meg nekem Európa határait.

— Keleten a Kaukázus...

— Melyik az?

— Az a szürkésbarna vonal alattunk.

— Pista, te nem készültél.

— Tanár úr, kérem, én készültem.

— Pista, ne feleselj. Az a vonal, amiről beszélsz, az nem a Kaukázus, te csibész, hanem az Appenninek. Hát ez a két folt itten, balra, ahova mutatok?

— Az a... az a... Nagy Magyar Alföld.

— Nem készültél. Az a Kaspi-tó. Most mutasd meg az Alföldet.

— Balra, az a zöld tányér.

— Hát a Duna?

— Nyugatra...

— Mutasd, mutasd, ne beszélj.

— Ez itt, alattunk.

— Te szamár, az egy felhő. Most mutasd meg, hol van Budapest.

— Bu... da... pest...

— Ne keresgélj nekem egy félóráig, Blériot, mert nekem még öt fiút kell lefeleltetni. Vagy tudsz, vagy nem tudsz. Mondd meg, készültél, vagy nem? Tudod, hol van Budapest, vagy nem tudod. Nekem nincs időm.

— Budapest... ez itten!

— Melyik?

— Az a fekete...

— Az a kis fekete, az Montenegró, édes fiam. Nem készültél.

— Hát itten...

— Olaszországban keresed? Jó helyen. Hiszen te nem tudsz semmit, Pista. Hiszen én téged megbuktatlak.

— Kérem, tanár úr... én...

— Nemcsak megbuktatlak, te gazember, hanem kiteszlek a Holdra és otthagylak egész éjszakára.

— Budapest... Budapest... ez itten, a Duna mellett, ez a pötty.

— Ejnye, de hirtelen eszedbe jutott. Hallod-e, nem súgtak neked?

— Tanár úr, kérem, nem súgtak.

— Majd mindjárt meglátjuk. Add csak ide azt a távcsövet... Na, csak idevele... Lássuk csak... Negyedik bé... Hát persze... Tyű, ez a gazember, ez a Grünfeld! Hát persze, hiszen ez súg! Ott a Marconigráf a kezében, most vágta zsebre. Hoci csak a zsebeidet, te Pista!... Hát persze, itt a felfogókagyló... Na megállj, te csibész, neked súgnak... Nesze, Grünfeld, nesze, majd adok én neked súgni... Jó, hogy magammal hoztam a Marconi-pofozómat. Te pedig, Blériot, te jössz velem, rögtön kiteszlek a Holdra és be maradsz zárva ötig...

— Tanár úr, kérem... jaj, tanár úr, kérem...

— Na mi bajod? Nincs pardon.

— Tanár úr, kérem... tessék leengedni... le akarok szállni...

— Micsoda beszéd az? Csak előre!

— Jaj... tanár úr, kérem... tessék leengedni...

— No megállj, csirkefogó, most jut az eszedbe? Nem tudtál előbb szólni, húszezer méter magasságban jut az eszedbe? Most az egyszer leszállhatsz, de ha még egyszer nem készülsz, irgalmatlanul becsuklak.

OSZK
Országos Szechényi Könyvtár

Cukrok.

Elmondom egész őszintén, hogy én milyen cukrokat ettem gyermekkoromban a Józsefvárosban.

1. Krumplicukor.

Fehéresszürke, kolofóniumszerű kis kődarab, késsel nem lehet vágni. Nem tudni, hol bányásszák. Házépítésnél »malter« néven jön forgalomba, — bizonyos távolságokban faléceket állítanak fel a józsefvárosi háziurak és a lécek közt levő levegőt bekenik malterrel — ez a házfal.

2. Törökméz.

Nyúlós, fehér gummianyag, amiben apró, bizonytalan tárgyak vannak. Lapáttal darabolja le a cukrosbódés. Ugyanez, ezüstpapírba csavarva, felül kis képpel.

3. Mákcukor.

Hengeralakú kis tárgy, megkövesedett máklenyomatokkal. Csontkemény. Beleharapni nem lehet, az ember tehát beveszi a szájba, néhány nap mulva a szájban, ha jó melegen

tartjuk, felenged és hirtelen lecsúszik. Közben lehet azért enni és inni, az ételek nem rontják el az ízét.

4. Olyan csavart cukor.

Mintegy tizenkét centiméter hosszú kis rúd, ami csavarmenetekkel van ellátva. Piros és fehér színe van. Ize a pörkölt faltörmelékhez hasonlít.

5. Piros gummibaba.

Apró, piros darab, két keze és két lába van, szét lehet húzni, mert olyan, mint a gummi. Csak akkor élvezet megenni, mikor már a kéztől szép szürkésbordó lesz és a feje beleragadt a kabátzseb fenekén felgyűlt szürke vattába és a hasában egy rajzszög van és a tintaceruzának egy darabja és zsemlyemorzsába van bugyolálva, mint a rántotthús. Ára egy krajcár.

6. Ugrójancsi.

Egy olyan farúdon kis cukorbaba lóg gummi által. A gummi által lehet lehúzni, aztán ha elereszti az ember, felugrik.

Párbajaim Pesten.

Alacsony, szőke, pesti fiatalember vagyok, igen jó nevelésben részesültem és keveset dohányzom. Összesen két párbajom volt itt Pesten, egy nő miatt, míg végre az enyém lett.

Első párbajom így történt.

Két barátommal sétáltam, kik közül az egyik nagy szoknyavadász. Elhatároztam, hogy vacsorázni megyek és az Andrássy-út sarkán kezet szorítva a barátaimmal, elváltam tőlük. Alig megyek húsz lépést, a következő párbeszédet hallom a hátam mögött:

— Hallja maga, azt hiszi, nem látom, hogy maga az én feleségemet nézegeti?

— De kérlek, Rezső...

— Hallgas! Menj be ebbe a kávéházba rögtön, majd én elintézem.

Kiváncsian megfordultam és rögtön megpillantottam a dúlt arcú embert, ó, az én jó ismerősömet, a pesti férjet, aki mindig ugrik, mint az ugrójancsi.

Tyű, gondoltam, itt, a barátommal van valami baj.

A feleséget már nem láttam, mert mialatt megfordultam, az már beugrott egy kávéházba.

A barátomat se láttam, mert az időközben befordult egy mellékuccába, ő ugyanis nem szereti a botrányokat.

A gaz csábítót se láttam, mert az hirtelen az én hátam mögé jött.

Csak a férjet láttam.

— Pardon, — mondtam.

— Mit pardon. Maga barom, — mondta a férj.

— Nem igaz, — mondtam. Hirtelenében nem jutott más az eszembe. A férj habozott.

— Valaki nézegette a feleségemet, — mondta a férj végre. — Ki volt az?

— Én tudjam? Hát maga nem látta, hogy ki nézegette?

— Persze, hogy nem láttam. Én is a feleségemet nézegettem. És amint nézegetem, hát látom a feleségem arcán, hogy valaki nézegeti. Gyorsan megfordulok, hogy lássam, ki volt az, hát az a disznó már elmenekült. Biztosan maga volt az.

A zsebembe nyúltam, hogy fényképes igazolványomat elővegyem. Ő azt hitte, hogy a névjegyemért nyúltam és kiszedte a magáét.

Másnap verekedtünk: négy centiméteres sebet ejtettem egyik segédemen; de ellenfelem is megvágta a könyökét egy ablakban, amit betört egy heves mozdulatnál.

Két hónap múlva — nyáron — Balatonbogláron a közös uszodában úszkáltam és egyszerre eszembe jutott, hogy most megpróbálom, meddig tudok a víz alatt maradni. Lementem a víz alá és számoltam hetvenkilencet. Ekkor észrevettem, hogy elfelejtettem lélekzetet

venni. Kidugtam a fejem és egy akkora pofont kaptam, hogy egyik fülem átszaladt a másikba.

Magam elé néztem és meglepetve vettem észre a férjet, a pesti férjet.

— Pardon, — mondta a férj — összetévesztettem valakivel, aki már egy félórája fixírozza a feleségemet a víz alól. Bocsásson meg, nem tiszta a víz, nem tudtam kivenni.

— Melyik feleségét? — mondtam elkeseredve. — Hol van a felesége?

— E percben bukott a víz alá. Nagyon sajnálom.

Én is sajnáltam és másnap megvereked-tünk. Megvágtam egyik nagybátyámat kétszáz korona erejéig.

Három hónap múlva egy kávéházban ültem és beszélgettem egy barátommal. Egyszerre az uccán megláttam régi barátomat, a pesti férjet, amint áll az uccasarkon és kiabál egy kapu alá.

— Te csak maradj itt, én majd elbánok azzal a gazemberrel.

Ezzel szembefordul a kávéházzal és egyenesen jön befelé.

De ezt már nem várom be, gondoltam. Felugrottam és otthagyva barátomat, a hátsó ajtón kimentem és elbújtam egy kapu alá, hogy ne vegyen észre.

A kapu alatt egy ismeretlen, csinos hölgy állt, aki rám mosolygott. Csakhamar megismerkedtünk és találkát kaptam tőle másnap délutánra.

Sajnos, nem beszélgettünk sokáig, mert jött a férj és diadalmasan kiabált már messziről:

— Megtanítottam azt a gazembert! Majd adok én neki kávéházi ablakból kifixirozgatni a feleségemre.

Megcsókolta a feleségét, megveregette a vállamat, bemutatkozott és meghívott másnap délutánra. Mondtam, hogy akkor nincs időm, de holnapután eljövök.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Bejutni.

Most pedig beszélni fogok neked, Jóska öcsém, arról, hogy miképen lehet itt Pesten bemenni valahova, ahol az embernek semmi keresnivalója nincsen, mi ketten tudjuk, milyen tanulságos dolog ez és mi százezren tudjuk, akik mind máshol kezdtük, mint ahol kellett volna, vagy illett volna és akiknek mással kellett foglalkozni, mint amit szerettünk és tudtunk, mert az nem kellett senkinek. Én nagyon jól ismerem a te zavart mászkálásaid az uccákon és házak lépcsőin és előszobákban és középületek várótermeiben és tünődéseid és félelmeid és aggodalmaid; tudom, fiam, te is ilyenféle ember vagy, mint én voltam, mikor elsőéves voltam az egyetemen, mint te. A multkor találkoztam veled egy előcsarnokban, valami tudományos előadás volt vagy mi és te a szolgával beszéltél holmi bemenetel dolgában. Te, aki az emberiség történelmét tanulmányoztad sokáig és filozófusokat olvastál és az Eszme fejlődésén szöktál borongani az uccán, nagyon okosan és világosan és szelíden magyaráztál valamit a szolgának, kissé Schopenhauer modorában, mondhatnám világos logikával akartad őt meggyőzni és magatartásodból nem hiányzott a méltóság sem. De a

szolga nem várta be a »quod erat demonstrandum« befejező igéjét: gorombáskodni kezdett veled és azt mondta, hogy neki ez és ez lett parancsolva és az úr, ha jobban tudja, menjen a sóhivatalba, ide jegy nélkül nem megy be. Így esett, hogy a felolvasás nélküled folyt le, bár, mint később értesültem, neked is fel kellett volna olvasni és éppen azért nem volt jegyed, mert te voltál a felolvasó.

Ezen te töprengsz, Jóska, mert nem tudod, hogy az emberek nincsenek berendezve a te világos logikádra. Ne töprengj tehát, hanem hallgasd meg egy tapasztalt ember tanácsait.

Arra a felolvasásra te nyilván nem juthattál be, mert neked ott dolgod volt. A felolvasásokkal tehát szakíts egyszersmindenkorra. Ellenben határozd el, hogy ma délelőtt például résztveszel az Opera egyik intim házipróbáján és elénekeled Lohengrin szerepét, így ahogy vagy. Ezt így kell csinálni. Bemész oldalt egy kis ajtón; de nagyon jól vigyázz, nehogy olyan ajtó legyen, amire nincsen ráírva: »Tilos a bemenet«. Ott, ahol ez nem áll, feltétlenül valami szolga várna rád és megkérdezné, hogy hívnak, újraoltási bizonyítványt kérne és kikergetne. Te ezt elkerülöd. Ahol ezt olvasod: »Idegeneknek tilos a bemenet«, oda szépen bemész. Végigmész néhány folyosón, emberekkel, szolgákkal, alkalmazottakkal találkozol, — nehogy megszólítsd akármelyiket! Mihelyt kérdezősködsz, vagy elárulod, hogy valakit keressz, hogy dolgod van itt, abban a minutumban elvesztél. Kijelentik neked, hogy az illető nincs itt, sohase volt itt, nem is ismerik, különben is ma reggel utazott el és tíz perccel ezelőtt ugyan a színpadon volt még, de éppen most futott át

a minisztériumba, ha sietsz, még utóléred. Nem, te ezt nem cselekszed. Te sietve elmész az emberek mellett, minden ajtóba bemész, szigorúan körülnézel, mint ha azt mondanád: »Ejnye, mi az, még nincsenek itt? Meg fogom őket büntetni!« Ha valami alkalmazottal találkozol, kiabálj rá bátran: »Hallja, micsoda disznóság az, hogy a kottáimat még nem hozták el?« vagy »Mit lődörög maga itt, ahelyett, hogy a sülyesztőbe menne?« Nem várod be a választ, erőteljes léptekkel továbbmész. Nagy zajjal kinyitod a páholyokat, keresztülhaladsz néhány folyosón. Végre zongoraszó üti meg a füled. Arrafelé tartasz. Egy tapétaajtó áll előtted, ráírva: »Csakis tagoknak«. Ezt berúgod, egy szolgát félrelöksz, »Na, marha, ne álljon az utamba!« kiáltással mire az dadogva nyit utat. Belépsz a homályos színpadra, ahol néhány uccai ruhás színész álldogál és a karmesterrel próbálják éppen »Lohengrin«-t. Odalépsz, leveted a kabátodat, ingujjra vetkőzöl és kiveszed egyiknek kezéből a kottát. Ha egy kicsit csodálkoznak, húzd össze a szemed és bosszankodó hangon szólj így: »Mi az, az új rendező még mindig nincs itt? Se a Duci? Se a Lojzi? Persze, az embert nem ismerik meg aztán!« Mire ijedten és tisztelettel elhúzódnak és eszükbe jut, hogy éppen ma reggel olvasták, hogy Caruso valószínűleg Pestre jön. Erre te énekelni kezdesz, aztán odavágod a kottát, hogy ez nem járja, felveszed a kabátod, kikísérteted magad egy szolgával és hanyagul húsz koronát kérsz tőle, hogy nincsen apró nálad, majd este behozod.

Ez az egyetlen módja annak, Jóska öcsém, hogy te Pesten bejuss valahová. A balkáni

ügyeket tárgyaló diplomaták között ezek után gyerekjáték lesz megjelenni s vezetni a tárgyalást. Ha pedig tanácsaim már későn érkeztek volna, mert időközben agyonütött egy rendőr, akit megkérdeztél, hogy merre van a Királyucca? — akkor ajánlom kipróbált módszeremet Szent Péterrel szemben, aki a mennyország kapujánál megállít, hogy milyen érdemek alapján óhajtasz bejutni.

OSZK
Országos Szechényi Könyvtár

Hazamegyek dolgozni.

Igen, ma hazamegyek, hazamegyek este a kis lakásomba és dolgozni fogok, csinálok valamit, megírom azt a szép novellát, a nőről, aki visszament, ami multkor, kilencvennégyben az eszembe jutott és azóta minden este nyugtalanít, hogy még mindig nem írtam meg. Azóta írtam háromezer krokit és negyvenezer cikket, de mindig azzal az érzéssel, hogy ezt még gyorsan megírom, hogy kész legyek vele, itt a kávéházban és aztán haladéktalanul hozzákezdek a novellához és hazamegyek dolgozni.

De ma tényleg. Nyolc óra van, otthon lecsukták a spalettát, felcihelődöm. Ó, magány! Te csodálatos... Ó, néma bútorok és ketyegő órák, ti figyelitek a magánost és a lélek csendes borzongását... Persze, itt a kávéházban nem lehet szépet gondolni és írni. Haza, csak haza!

És már otthon is vagyok. A redőnyt leengedem, bezárom az ajtót. Meggyujtom a villanyt. Járkálok. Íróasztalom elé teszem a széket, papírt a táblára.

Na és most. Magány.

Hm. Milyen furcsa itt minden. Még nyolc órakor nem láttam a szobámat, — egészen más.

Körülnézek és egy képet fedezek fel, észre sem vettem eddig, mert szemben van az ágyammal.

Ó, magány!

Hát most kezdjük. De milyen furcsa...

Leülök, magam elé teszem a papírt. Hé, izé, egy feketét... Azaz, pardon.

Tehát a novella, a nőről, aki elment és visszatért... Egy ködös, novemberi este...

Felborzolom a hajam. Hogy is volt csak az a hangulat kilencvennégyben? Egy ködös, novemberi este, a nő, aki elment...

Elment... Elment...

Elment... Elment... tyűh! Az a fekete szerkesztő elment és nem adta ide azt a jegyet, amit Gárdosnak ígértem tegnap, azt mondta, behozza a Palermóba! Hová is tettem a levelet? Ja persze, bent hagytam a kasszában!

Ó, magány!

Hát elment a nő... Igen, ez fájdalmas. Nem szabadott volna elmennie... Hogy is volt ez csak? Arra világosan emlékszem, hogy ezen a dolgon sírtam, kilencvennégyben, egy ködös, novemberi estén és akkor elhatároztam, hogy ezt meg kell írni, ez oly szép...

Elment... Elment...

Nagyokat nyelek. Így csinál az ember, mikor sírni kezd. Így csinálom, úgy csinálom. Úgy csinálom, így csinálom. Nagyon jó, ez egy kuplé refrénje, amit a kabarében hallottam. Milyen ostoba, bornirt dolog ezekkel a kuplékkal, meg kabarékkal. És a színész nem jól énekelte. A száját kinyitotta, mint egy teknő akkora lett a szája és kiforgatta a szemeit. Milyen buta, marha dolog. Pfuj.

Ó, magány!

A nő tehát elment, kilencvennégyben, elment és nem tért vissza többé... A november szitált és kellemetlen és hűvös volt...

Na, mi lesz. Magány.

Persze, ilyen dolgok jutnak az eszembe. Soha többé nem megyek el se kabaréba, se moziba. És a barátaimnak is megmondom, hogy ne menjenek, az embert ez a léha, ostoba, kávéházi élet teszi tönkre... Azok most is ott ülnek a kávéházban, milyen bolondság... Ott ülnek és beszélgetnek... új könyvekről, emberekről... Valószínűleg rólam beszélnek most... Biztosan szidnak... a hátam mögött... persze, könnyű, ha nem vagyok ott... Pfuj.

Na, azt a magány mindenségit.

Elment az aszony...

Na ja, könnyű nekik. Nem is értik, amit én írok. Könnyű akkor szidni. Most tárgyalják a darabomat és hibásan magyarázzák a drámai csomót. Pardon, az nem egészen úgy van, kedves Bartos barátom. Én azt nem úgy értettem, hogy az úgy van, hogy az a másik...

Na. Az aszony tehát... kilencvennégyben... novemberben...

Furcsa. Azért én lehetek még nagyon jó drámaíró, ha az a sárga, irígy Budai más nézeten van is. Nem állok vele szóba többé.

Asszony... kilencvennégy asszony...

Nem rossz. Nekem magyarázza az úr! Hát majd én megmagyarázom az úrnak. Azonnal odamegyek a kávéházba és megmagyarázom.

De a novemberi asszony... elment...

Eh, hát elment. Mit bánom én. Minek ment

el? Biztosan valami dolga volt, azért ment el. Sürgős dolga volt.

Magány?

Majd a sírban! Ott elég időm lesz. Gyerünk!

De valamit mégis kellene írni... Na jó, megírjuk ezt a dolgot krokinak, a Gyerünk-Csak kávéházban.

OSZK

Viszek egy könyvet.

Megígértem Mariska kisasszonynak, hogy elviszem neki azt a könyvet, már mult héten megígértem. Reggel tehát szépen becsomagolom fehér papírba a könyvet, még be is spárgázom, cukorspárgával.

Kicsit álmosan érek az uccára. Megint későn feküdtem le.

— Á, alásszolgája, ebbe a szép reggelbe!

— Alá... eee... pardon...

— Na, fogadjunk, hogy nem ismer!

Diadalmasan néz rám. Némely embernek örömet okoz, hogy olyan ostoba képe van, hogy senki se emlékszik rá.

— Kevésbe fogadjunk, mert ön megnyerte.

— Hát Postás... Nem emlékszik?

— De igen, már emlékszem. Nem egy magas, barna ember ön?

— Nem. Alacsony vagyok és inkább szőke. Hehehe. Mit visz, mit visz?

— Egy könyvet viszek csak biz én.

— Egy könyvet? Hehehe. Nagyon jó.

És úgy hunyorgat felém, mintha valami pikáns adomát mondtam volna el.

— Igen. Hát... merre megy?

— Haza. Hehehe. Na, milyen könyv? Mutassa csak.

Kiveszi a kezemből, leveszi róla a papírt és kinyitja.

— Ja, ez...

Belenéz egyik lapba, könnyedén elolvas egy kikezdést. Harsogva felnevet.

— Höhö. Nagyon jó dolog ez! Ja, ezek még tudtak írni.

Türelmesen állok.

— Igen, ezek még tudtak.

Átlapoz egy másik oldalra. Ez is nagyon jó lehet, tetszik neki. Egy kicsit belemerül.

Néhány perc mulva szerényen megszólalok.

— Tudniillik — mondom — nekem dolgom van — mondom — a szerkesztőségben, — mondom.

— Várjon, most ne zavarjon.

Végigolvassa a fejezetet. Egyik lapnál fület tesz rá. Elővesszi ceruzáját és széljegyzeteket csinál. Érdekes ember.

— Na, pá, — mondja könnyedén.

— Pardon... a könyvemet...

— Ja!... A könyvét... Hehe! De milyen szórakozott vagyok, mit szól?

Harsogva belenevet a képembe. Nem szólok semmit, mert nem tanácsos kinyitni a szájamat.

Szépen visszacsomagolom a könyvemet. Most ebédelni megyek, mondok. Ebéd után bemegyek a kávéházamba. Végigmegyek a karzaton.

— Á, szervusz.

— Szervusz.

— Hová szaladsz?

— Dolgom van, fiacskám.

— Na, mit viszel, mit viszel?

— Semmi, egy izé...
— Mutasd.
Kiveszi a kezemből. Kicsomagolja.
— Na, hallod, te ilyeneket olvassz?
— Dehogy. Viszem.
— Hová?
— Mariska kisasszonynak.
— Ki az?
— Az unokafivérem... Szervusz, sietek.
— Várj egy percre.
Elkezdi olvasni könyvemet. Ez már alaposabb ember. Az előszót is elolvassa.
— Örülök, hogy végre alkalmam volt végigolvasni ezt a könyvet, — mondja este hat órakor — már régen ajánlották nekem. Na, nem tartóztatlak tovább. Látom, már arcokat csinálsz.
Levánszorgok a parkettre.
— Hogy vagy errefelé?
— Szervusz, sietek.
— Mit cipelsz ebben a papírban?
— Semmi. Egy kályhaellenző.
— Ugyan! Ilyen kicsi?
— Hát csak olyan kicsi kályhához való. Különben nem is kályhaellenző, hanem tintatartó.
— Mutasd csak.
— Nem lehet, robban. Törékeny.
— Na hallod... Nagyon furcsa vagy. Különben edd meg.
Ezzel az emberrel nem veszhetek össze, ettől függ az a dolog.
— Kérlek, parancsolj.
Tizenegykor este félig holtan esem a pamlagra. Magam mellé teszem a könyvet.
Két kéz lefogja a szemem.
— Kukucs! Ki vagyok?

— Nem tudom. Honnan tudnám, hogy ki az illető, mikor éppen annak az érzékszervemnek használatában akadályoz meg, mellyel kilétét megállapíthatnám?

— Kukucs! Hopp! Mi ez ebben a csomagban?

Felhördülök, mint a sebzett oroszlán. Vakon megragadom a könyvet, kettészakajtom és a fejemen keresztül fejéhez vágom a kérdezőnek.

— Tessék! Ez az!

A szememet eleresztik. Megfordulok.

Mariska kisasszony.

OSZK

Társasjátékok.

(Gyermekkori emlék.)

Kedves felnőttek, emberek, asszonyok, csiribiri csupp. (Tudom, hogy ennek semmi értelme, hogy »csiribiri csupp«, de ti, mikor velünk beszéltek, mindig ilyen csacsiságokat szoktatok mondani, mert azt hiszitek, hogy ez gyerekes, pedig higyjétek el, mi egymás közt sohse szoktunk így beszélni.) Miután ti bizonyosan nagyon únjátok magatokat minélkülünk, csináltunk nektek néhány társasjátékot, hogy ne únjátok el magatokat, mikor mi nem érünk rá veletek foglalkozni.

1. Fekete, fehér, igen, nem.

Ez a játék arra megy ki, hogy valamelyik kis felnőttecske kérdez valamit a másiktól, mire annak felelnie kell, de úgy, hogy ezeket a szavakat: »fekete, fehér, igen, nem« ki ne mondja, mert akkor veszít. Például néhány Fővárosi Lakócska kérdezi a Fővárostól: »milyen színű mája van a városatyáknak?«, mire azt feleli: »olyan sötétes« — vagy »mikor szabályozzák már a házbért ebben az évben?« mire az feleli: »na, na, majd meglátjuk«, — vagy »meglesz az autótaxi, igen vagy nem?« — mire az feleli: »hát

hogyne, hogye« vagy: »milyen színű lesz a hajunk, mire meglesz?«, — mire a Főváros kiböki: »fehér színű lesz«, — mire mi nyertünk.

2. *Utolsó pár előre.*

Ezt katona-felnőttecskék játsszák a háborúban. Az utolsó párt mindig előre küldik, amibe az a vicc, hogy az első pár mindig elesik és így a tartalékosokat behívják és előre küldik.

3. *Kifordulósdi.*

A felnőttecskék körbe ülnek, valamelyikük leül a középre és szépen elmondja, hogy hogyan csinálják náluk a pékzsemlyét, — mire a körben néhánynak a gyomra kifordul. Aztán elmondja, hogyan csinálják a bankokat, mire a többi gyomra is kifordul. Erre elülről kezdik.

4. *Hol az olló?*

Ezt újságírócskák játsszák a szerkesztőségben. Az egyik elkiabálja magát: »hol az olló?«, mire a válasz: »a Blaunál van, éppen most vágja ki a vezércikket egy vidéki lapból«, mire mindenki helyet cserél, akinek nem marad hely, az kilép a szerkesztőségből és valami okosabbat kezd.

5. *Csip-csip csóka.*

Ezt este, az ágyban játssza a lakáskafelnőttecske. Jönnek a férgek és éneklik: »Csip-csip, csóka, varjú vágja, nem adom olcsóbban a lakást, nagy adósságok ülnek rajta« és úgy is teszek.

6. *Vörös pecsenye.*

Vendéglős-felnőttecskék játsszák olyankor, mikor az ember egy jól átsült bécsi szeletet rendel náluk, mire a másik felnőttecske a fejéhez vágja, mert nincs átsülve, mire összehasonlítják, hogy melyik vörösebb.

7. *Hinta-palinta.*

Ezt az építész-felnőttecske játssza és a falfelnőttecske, amit épített. Mikor készen van a fal, akkor az építész-felnőttecske azt mondja: »Hinta-palinta«, mire a fal elkezd hintázni és szépen lefekszik a járdára.

8. *Harang és kalapács.*

Ezt játssza a végrehajtó-felnőttecske, egy kalapáccsal, amit mindig leüt. Egy másik felnőttecske, a végrehajtott, erre mindig odaad valamit. Egy harmadik felnőttecske, akinek semmi köze a dologhoz, az esetet kiharangozza a városban.

Játékok.

Ketten ültünk a barátommal a parkban. Barátom hanyagul hátradőlt nádszékében s egykedvűen cigarettázott.

— Hányadika van ma? — kérdezte barátom.

— Csütörtök.

— Akkor ma lesz a koronázás.

— Ma lesz.

Barátom bólintott, aztán még megkérdezte:

— Hogy vagy a feleségeddel?

— Köszönöm, hű hozzám.

— Most van pénzed?

— Mindig az a százezer.

— Parancsolsz egy parti kverenteszt?

— Kérlek alássan.

Kivettem a pakli gyufát és egyenlően elosztottam. Minden ötödik gyufának szépen levettem a fejét, ahogy kell. Négyet oldalt helyeztem, aztán az egészet átnyujtottam őfelségének.

— Kérlek, emelj.

Tizenkettőt emelt le.

— Helyes, tehát talonba megy.

— Mennyit számítunk egy poénra?

— Négy és fél.

A maradék ötöt benthagytam adunak. Akik a kverentesz-játékot ismerik, — már pedig ki ne ismerné nálunk a kverentesz-játékot, olyan

emberrel nem is lehet szóbaállni — azokat érdekelni fogja a helyzet. Nálam volt huszonöt gyufa, az harmincöt, hozzávéve egy adút és egy hecsepecst, az negyven és egy ütés.

— Indulhatunk, mester.

Barátom négy gyufát tett elém, keresztbe.

Természetesen, ugyebár, itt nem lehet gondolkodni, minden kezdő tudja, hogy ilyenkor törni kell, meg három, az kilenc.

Két gyufát derékban kettétörtem, igazítok, és letettem a négy mellé.

— Szóval: vörösmacska.

Barátom pillanatig gondolkodott. Aztán rájött, mivel kell válaszolnia.

— Természetesen: kontramacska és rekontramacska.

Ötöt letett és felírt egy felet.

A helyzet most kritikusnak látszott. Mert ugyebár, ha erre sakkal felelek és leütöm a széket, akkor ő megint kontrázhat és az én vezérem nem mehet sehova.

— Tessék.

Néggyel igazítottam. Most a hadállás körülbelül egyenlőnek látszott.

Barátom sokáig gondolkodott.

Végre rájött az egyetlen megoldásra.

— Becserélek.

Kicserélte a nála levő összes gyufákat, az egyiknek letörte a fejét.

Vagyonom veszélyeztetve volt, mert ilyenformán néggyel bentmaradok és egy uhú, az negyven. Csak hatezer korona volt nálam és nem látszott valószínűnek, hogy huszonnégy órán belül, míg a kártyabecsület letelik, meg tudom szerezni a hiányzó hatot.

De nem azért játszottam én a kilencvenes években Maróczyval és Pillsburyvel remis eredménnyel, hogy most fel ne találjam magam.

— Pagát és megint pagát! — kiáltottam diadalmasan és leütöttem egy parasztot, amiért a büntetőtörvényszék négy évi fegyházat állapított meg.

— Igen! — kiáltott barátom és nyomban visszarúgta a gólt. Most egyideig az ellenséges háló előtt folyt a játék, a fekete-sárgák ugyancsak megszorongatják a kapust, de BTC diadala biztosnak látszik. Félidő 3 : 2.

Hajrá, előre. Négyet mondtam be.

A bankár mindent behúzott, — piros jött ki. Annál jobb.

— Faites vos jeux!

Hármat behúztam: az négy poén és kverentesz. Ultimó.

Nagyszerűen állok. Csakhogy... csakhogy... most az a kérdés, lehet-e bízni Taralban? Az odds 20 az egyhez, de Feketerigó nem áll starthoz, fuss, vagy fizess. Nagyszerű tipp, de mégis csak papírforma.

Éljen Taral!

— Nos? — kérdezte barátom.

— Bemondom a kverenteszt!

Sajnos, nem fejezhettük be a kitűnően induló partit, mert ebben a percben megjelent az ápoló úr és be kellett menni a cellába.

Futurizmus.

A Rottenbiller-ucca sarkán egy sarokban kitépett irkalapot találtam. A tetején — magyar irka volt — a következő feljegyzések: ír — úr — rí —

Alatta kevéssé gondos kidolgozásban (a betűk néhol kibökték a vonalat, alul és felül), de energikusabban odavetve, a következőket:

Kiáltvány az emberiséghez!

A futurista irodalom rendelete.

1. Ír — úr. — Ír — ni —
2. Úr — ír!
3. Úr — nem — ír.
4. Úr nem ír úgy, ahogy eddig írtak.
5. Dicsőiteni akarjuk a szabad mozdulatot, a kitörő kacajt, a forró nyaklevest, a röpke pofont.
6. Le kell rombolni a múzeumokat, a templomokat és a klasszikus iskolákat. Ezek lekötik a gondolat szabad szárnyalását.
7. Le kell rombolni magát a gondolatot, mely megakadályozza az embert abban, hogy gondtalanul éljen.
8. Le kell rombolni az életet, mely megakadályozza az embert abban, hogy szépen meg tud-

jon halni. Éljen a halál élete, mely a hegyeknek nyugodt körvonalait belengi. Éljen a forró és izmos, pirospozsgás halál, mely kerek formákat ad az izmoknak.

9. Le kell rombolni a romokat és újra fel kell építeni őket, fejjel lefelé. Ki mondja azt, hogy a fej fönt van, azért, mert eddig ott viseltük? A görög filozófia állapította meg ezeket a tényeket és az emberiség évezredeken át hagyta főzni magát ezzel az elmélettel. Le kell rombolni a görög filozófiát, az évezredeket és az emberiséget.

10. Minek kellenek a gondolkodáshoz szavak? Fel kell szabadítani a gondolatot a szavak nyűge alól. Miért ne lehetne zenei jelekben gondolkodni? Vagy miért ne lehetne színekben? Vagy miért ne zsetonokban? Vagy számokban? Vagy kukoricában? Mi nem kukoricázunk. A szavakkal kitűnően lehet festeni, — palettára velük! Le kell rombolni a Rombach uccát.

11. Le kell rombolni a következetességet, mely az életet be akarja szorítani a logika szűk csatornájába. Le kell rombolni a következetességet, tehát nem kell lerombolni. Pista azt mondja, hogy hazudik, de nem hazudik, tehát hazudik. Tehát le kell rombolni azt a szamárságot, amilyent az imént volt szerencsénk elrendelni, hogy az emberek a fejük tetején járjanak. Micsoda beszéd az, hogy a fejük tetején, ki látott már ilyet? Ezennel elrendeljük, hogy az emberek a lábukon járjanak.

12. Le kell rombolni a rombolókat, akik mindent lerombolnak és a macskákat, akik mindent ledorombolnak. Rimbelem-rombolom, rombolom, a dolmányom rombolom. Le kell rombolni a dolmányt is, micsoda izé az? Ki a

fene látott szőrdolmányon apró ezüstgombot? A gombot is le kell rombolni, — kisebb gombunk is nagyobb.

13. Le kell rombolni a vasútakat és a gőzhajókat, — éljen az aeroplán és a sötét gyomorgörcs, mely fölemel. Le kell rombolni a pilótákat, akik felviszik az embert, hogy megint leejtsék. Le kell rombolni a levegőt, — mit keres az ember a levegőben. Was hat ein Fisch auf einem Baum zu suchen?

14. Le kell rombolni a romboló rímet és Rimbeau-t, a poétát. Le kell rímbelni a rombot és le kell rumbolni a rambot. Rambarabam. Rímbereben. Rímbem-rombom, csak azt mondom. Romba, bomba, bamba. Romromrom. Remremrem. Meee! Mi nem félünk a tanár úrtól! Rím-rem-rum-ra-ra-ra...

15. Rí-rí-rí... Úr — ír —

16. Rí — úr... rí... úr — ír —

17. Mér — ír — úr?

Beszélgetés Sándor bácsival.

A régi Pilvax helyén épült most egy restaurant. Este mentem oda, nem voltak sokan. Az egyik asztalnál dolmányban, árvalányhajas kalapban ült egy fiatalember. Mindjárt ismerősnek tűnt. Néhány tarka bekötésű könyv hevert előtte.

Tisztelettel odatelepedtem.

— Alászolgája, — mondtam — bocsánatot kérek, de mintha a multkor... mintha a dunaparti korzón találkoztunk volna. Nem egy kövön tetszett állani és valamit mutogatni fölfelé...?

— Először is, — mondta Sándor bácsi — ne mondd nekem, hogy alásszolgája... — És a vállamra ütött. — Nincs szolga és nincs úr!... Szabadság, szerelem, e három van csupán!... Keblemre, lantos.

És Sándor bácsi megölelt.

Nagyon megörültem a találkozásnak, de hirtelenében nem tudtam mit mondani Sándor bácsinak. Témát keresve megnéztem a könyvet, amit olvasott: a Petőfi-kiadványok voltak, Ferenczy Zoltán Petőfi-tanulmányaival.

— Érdekes könyv, nemde?

Sándor bácsi rácsapott az egyikre.

— Magyar a mája is, meg a zúzája is ennek a Ferenczy komának! Hát csak kihozta belőlem a népies elemet, a kiskésit a juhászszentemszeretőmnek, ebadta, csuha! Már egy félórája olvasom, egészen szeliden ültem ide, kérem alássan, mert fáradt voltam abba a sok álldogálásba, ott a Dunaparton. De ez a Ferenczy, ez már aztán egy népies, a ragyogóját — juj, egészen belebizsergett a vérem, úgy feltüzelt, ahogy ezt a »Megy a juhász szamáron« című versemet magyarázza, — hogy abba micsoda népies tűz van, meg egyszerűség, meg mifene. Tetszik tudni, én már egy kicsit meg is feledkeztem ezekről a dolgokról. Segesvárról Londonba mentem, meg Párizsba, ott voltam egy pár évig, olvastam, irogattam, belemerültem a dologba, írtam egy pár szép szimbolista verset — a régiek közül csak a »Szeptember végén«-t szeretem — és mostanában akartam befejezni Swinburneről írott nagy tanulmányomat, melyben a szellemi arisztokrácia jogosultságát fejtegettem. Szóval ez a népies dolog már ki is ment a fejemből. Hát tegnap hazajövök, benézek ide a Pilvaxba és kezembe kerülnek ezek a Petőfi-kiadványok. Elkezdem olvasni — tyű! a betyár angyalát, úgy — de úgy föllelkesített, ilyen szép szavalatot még nem is olvastam. Hja, öcsém-sógorom, azért mondom neked, lantos vagy te is, magyar az a fanyar zúzád teneked!

Megint a vállamra csapott.

— Hát, — kérdeztem tétován — most nem fejezi be azt a tanulmányt, Sándor bácsi?

— A vakapád fejezi be, — mondta Sándor bácsi — hanem írtam egy igaz magyar tüzes népdalt, ezt hallgasd meg, ha vitéz vagy.

És Sándor bácsi szavalt:

Borban van a szerelem,
Szerelemben életem,
Barna az én kis babám,
Barna bizon, de az ám!

— Na, hogy tetszik öcsém?

— Nagyon szép, — mondtam, — olyan... olyan népies.

— Azt elhiszem! — kiáltott Sándor bácsi és egy imbiszt a falhoz vágott. — Ez a Ferenczy-szentem visszaadott megint magamnak. A »János vitéz«-t is folytatni fogom, már gondoltam is hozzá egy új szakaszt.

— Halljuk, Sándor bácsi!

Sándor bácsi szavalt:

János az erdőben mindig beljebb haladt,
Sokszor meg-megállt egy barna kislány miatt,
Barna kis lány az én kicsi babám,
Barna kislányt szeretem én, az ám.

— Na, mit szól hozzá, öcsém?

— Nagyon érdekes. Hangulatban mintha az előbbi bordalához hasonlítana.

— Hát persze. Mint ahogy Ferenczy mondja, hogy az a csodálatos énbennem, öcsém, hogy minden versemen az a hamisítatlan, egyszerű, népies, naív barna kislány vonul keresztül. Hát ez a csodálatos, öcsém-bátyám! Barna kislány szentem, mondd, szeretsz-e engem?

És Sándor bácsi belémkapaszkodott.

— Bocsánat... — mondtam — de én...

— Hej, barna kislány, — folytatta Sándor bácsi, rám se hallgatva és megcsipte a karom, — ha te szeretsz, tudom isten, el se feledsz.

Sándor bácsi át akarta fogni a derekam. Gyorsan másra akartam fordítani a beszédet.

— Olvasta azt a cikket, amit Szász Zoltán írt önről a Nyugat-ba?

—Szász Zoltán? Az is egy barna kislány! — kiáltott Sándor bácsi és az asztalra csapott. — Csak azért is, ha mindjárt az ingemért is!

— De Babits Mihály...

— Az is egy barna kislány, — harsogta Sándor bácsi és az asztalra ugrott.

Rémülten néztem rá. E percben váratlan és csodálatos dolog történt. Sándor bácsi feje egyszerre kettévált, két fej lett az egyből és a két fejből lefelé egész Sándor bácsi kétfelé hasadt. Két nyak, két törzs. Egy perc mulva két Sándor bácsi állt az asztalon. Az egyik dolmányban és árvalánnyal, a másik egyszerű zsakettban. Ijedten néztek egymásra.

— Mi történt? — kérdeztem borzongva.

— A pofátok szentjit! — kiáltott nekikeseredve az a Sándor bácsi, akinek árvalányhaja volt és földhöz csapta a kucsmáját — az ántiját neki! — ez a Beőthy Zsolt már megint különválasztotta bennem az embert a költőtől!

Mariska és Károly bácsi.

Mariska és Károly bácsival hatéves korombban találkoztam először a Mária Terézia-téren, ahova levitt a cseléd játszani. A téren egy csomó kislány kört játszott. A kör közepén térdelt Mariska. Sorsa már akkor nagy mértékben érdekelt, mint azóta is minden, ami az események középpontjában áll. A következőket tudtam meg:

Mariska ült egy kövön,
Egy kövön, egy kövön,
Mariska ült egy kövön,
Egy kövön.

Ekkor egy kis lány lépett Mariskához, ki, mint kiderült, Károly bácsit képviselte.

Belép hozzá Károly bátya,
Károly bátya, Károly bátya,
Belép hozzá Károly bátya,
Károly báty.

Károly báty megkérdezte Mariskát, miért sír, mire Mariska odanyilatkozott, hogy neki meg kell halni.

Innen kezdve Mariska sorsa a balladák zavaros ködébe vész. Károly báty nem hogy meg nem vigasztalja Mariskát, de inkább csatla-

kozva Mariska nézetéhez, hogy neki meg kell halni, elővesszi kését és beleszúr Mariska szívébe. A közvélemény, mely Mariska pártján látszott lenni, erre tapsban tör ki, s Károly durva és határozottan elhamarkodott cselekedetét elítélve azonnal egy magasabb igazságszolgáltatásra appellál, mely Mariskának ad majd elégtételt.

Mariskából angyal lett,
Angyal lett, angyal lett,
Károlykából ördög lett,
Ördög lett.

Ez a szemeim előtt lefolyt dráma azóta sokat foglalkoztatott. Kérdezősködtem otthon is, szüleimnél és egyebütt, de csak zavaros és összefüggés nélküli magyarázattal, hogy Mariska valószínüleg kockacukrot lopott a konyhában s azért kellett meghalnia, nem tudtam megelégedni. Később, mikor élettannal és természettudományokkal foglalkoztam az egyetemen, néhány tanáromnak újból előhoztam az esetet. Ezeknek tudományos véleménye az volt, hogy nevezett Mariska alatt valószínűleg hajadon leányt kellett érteni, ki az etika szabványairól megfeledkezve, bűnbe esett. Károly bátya a bosszúálló lelkiismeretet képviselte abban a percben, midőn Mariska bűnének következményei előtt állt, s nem lévén törvényes neje csábítójának, csak a halált választhatta.

Mi sem természetesebb, hogy Mariska sorsa ezek után kétszeresen érdekelt. Szerettem volna a szigorú Károly bácsival is találkozni, hogy mint naturalista író, Mariska belső életének néhány intímitását megtudjam tőle.

Végre egy közös barátunk bemutatott neki.

Károly bácsi meglehetősen megváltozott, de jól néz ki. Nagyon elegánsan öltözködik, vastag aranylánc, városi bunda, lakkcipő. Szívesen fogadott, mindig szerette az ujságírókat.

Mariska iránt érdeklődtem.

— A művésznő kitűnően érzi magát — válaszolt Károly bácsi — és bizonyára örülni fog, ha önt fogadhatja. Azonnal elkísérem önt az öltözőbe. Maga csinos fiú, fog neki tetszeni...

És ravaszul hunyorgott.

Károly bácsi átkísért az öltözőbe, ahol Mariskát éppen öltözködés közben találtuk. A »Négertánc«-ot próbálta előbb, amivel most indul világkörüli útjára.

— Kérem, egy kincs ez a nő! — hunyorgott szakértően Károly bácsi. — Egy kincs! Majd meglátják, mit csinálok én még belőle! Nem sajnáltam eddig semmi fáradságot.

Megtudtam, hogy Károlykából impresszário lett és nem ördög és hogy ő menedzseli Mariskát.

Ezek után kicsit bátortalanul mertem csak előhozakodni a dologgal.

— Úgy emlékszem, — mondtam óvatosan — azelőtt holmi nézeteltérések voltak ön és a művésznő között. És hogy ön némi túlszigorral ítélt meg bizonyos, Mariska művésznő által elkövetett dolgokat, melyek következményekkel fenyegettek.

Károly bácsi legyintett.

— Ugyan kérem. Hiszen ön tudja legjobban, hogy a közvélemény már akkor is ellenem volt. Azt mondták, kegyetlenség, amit csinálok. Hát jó, én megmutattam, hogy velem lehet beszélni. Mariskát felkaroltam és csináltam belőle valamit. No és mellékesen magamból is.

A művésznő mosolyogva nyujtotta csókra a kezét.

— Ön kedves és naív ember, — mondta nekem, — amint látja, Mariskából igazi, nagy nő lett.

— Károlykából pedig, — mondta Károly bácsi — Károlykából komoly férfi lett, aki érti az életet.

— És a következmények? — mondtam én elszontyolodva.

— A következményekből, — mondta finoman Mariska — a következményekből angyal lett.

OSZK
Országos Szechényi Könyvtár

A majom, a kis oroszlán, a kis malac, meg a kis kutya.

(Tudományos értekezés.)

A budapesti állatkertben mutattak nekem tegnap egy kis ketrecet. A ketrecben volt egy kéthónapos kis majom, egy ugyanilyen korú kis oroszlán, egy kis malac, meg egy kis kutya.

Az oroszlánkölyök a ketrec sarkában ült: haragoszöld szeme vadul és leplezetlen mohósággal hunyorgott. Néha felemelte pracliját és körmeit meresztgette. Néha kitátotta a torkát és nyávogni próbált.

A kis kutya fürgén és fontoskodva szaladgált körül: háromszor-négyszer megszagolt minden sarkot, felkapta a fejét, vakkantott egyet, mintha valami nagyszerű felfedezést akarna közölni, valami butaságot nyilván, hogy télen nagyon hideg van, nyáron nagyon meleg van, vagy hogy ez a ketrec be van csukva, amit mindenki úgyis tud, csak a kis kutya hiszi, hogy ez valami nagy dolog.

A malac semmit sem csinált; üldögélt a másik sarokban, jól elterpeszkedett, kéjesen mozgatta az orrát és lusta, apró szemein látszott, hogy valami malacságon jár az esze.

A majom, míg odajöttem, szunyókált egy keresztbefektetett rudacskán. Abban a pillanatban, hogy meglátott, felélénkült: leugrott a

rúdról, szaladgálni kezdett. Hirtelen megkapta az oroszlán farkát, rámhunyorgatott és megrántotta. Azzal uccu, fel a rúdra. A sivatag királya a saját farkához kapott és dühösen megharapta, háromszor körbeforgott, nem értette az esetet, mi történt vele, ki volt az, végre, úgy látszik, beleegyezett, hogy nyilván valami felsőbb lény húzta meg a farkát, a nagy Láthatatlan, akinek rejtelmes valóságát el kell fogadni s akinek bizonyára oka volt arra, hogy az ő farkát meghúzza, olyan oka, amit a véges oroszlánész úgy sem foghat fel soha, tehát nem kell kutatni, hanem bele kell nyugodni, hogy így van, in saecula saeculorum. A metafizika az metafizika, mondta magában a sivatag királya és lefeküdt.

Egy kifli csücskét dobtam a ketrecbe, a malac orra elé esett, a malac utána kapott és megragadta. Abban a pillanatban ott termett a majom, felugrott a malac hátára, két kézzel megkapta, a száját ügyesen kinyitotta, a harmadik kezével kivette belőle a kiflicsücsköt, a negyedik kezével betette a saját szájába és lenyelte. Azzal megint fel a rúdra. A malac sivított egyet, keserveset és panaszkodót és így szólt magában: Disznóság. Ami disznóság, az disznóság. Ezektől a zsidóktól nem tud már élni a tisztességes, derék, becsületes polgár, a szájából szedik ki az utolsó falatot, amit arca verítékével keresett magának. És a kormány nem tesz semmit, hogy az efféle méltánytalanságnak elejét vegye; nem, hanem inkább még paktál velük, polgártársak, összetart velük, hogy együtt osztozzanak meg a zsákmányon, mert tudjátok meg, polgártársak, hogy ez a gaz majom a kiflicsücskének a felét odaadja Lendl

Adolfnak, akinek szerződése van vele, hogy minden elrablott kiflivég bizonyos százaléka őt illeti meg. Innen van az, hogy neki minden szabad és hogy a parlamentben nem kerül soha napirendre a mi méltányos és igaz javaslatunk, mely szerint a majmoknak le kell vágni mind a négy kezét és helyébe csülköt kell alkalmazni, mint ahogy tisztességes állatokhoz illik.

Ez a dolog nagyon meghatott és egy diót dobtam a ketrecbe, tudva, hogy a gyenge kis majom nem tudja feltörni. A majom egy grimaszt csinált és nem mozdult; a kis kutya harsányan felvakkantott, nekiment a diónak, marni, rágni kezdte és hosszas erőlködés után sikerült feltörnie. Abban a pillanatban ott termett a majom, mint a villám, felkapta a feltört diót és úgy elillant vele, hogy magam is csak akkor vettem észre a műveletet, mikor már javában szedegette ki vékony, görbe ujjaival a halványsárga gerezdet. A kis kutya hangos ugatásba tört ki, szaladgált, ugrált, kapkodott, vérben forgott a szeme, hörgött, tajtékzott: »Munkások! Munkások! — ezt ugatta. — Fel, fel a forradalomra, munkások, ne tűrjük, hogy az átkos kapitalizmus a mi keserves munkánk véres gyümölcsén hízzon, míg mi éhezünk és nélkülözünk. Itt az idő, hogy rendet csináljunk, hogy felforgassuk a társadalom korhadt oszlopait! Szocialisták, jöjjetek mind el, legyetek ott a népgyűlésen, ha mindnyájan ott veszünk is, — különben is a rendőrség megengedte a gyülekezést«.

Így ugatott a kis kutya, míg a kis majom vígan ropogtatta a diót. Ránéztem és megértettem, hogy lett az ember a teremtés koronája.

Feltámadás.

A Föld kemény kérgét hatvanezer kilométer magasságú levegőréteg borítja. Ennek a rétegnek a tetején négyen úszkáltunk, angyalok, szabályosan tempózva: Henrik, Vilmos, Sándor, meg én. A többi angyal szétszórva úszkált, fürdött a jó, friss levegőben, mások meg lebuktak a levegőréteg alá, egészen a földig és fogadtak, melyik tartja ki tovább a levegőréteg alatt; ezeket *embereknek* neveztük; voltak, akik ötven évig kibírták, voltak akik negyven évig, volt egy, aki százig is kibírta. Fölülről aztán mulattunk, hogy lubickolnak odalent, behúnyt szemmel, nem ismerve meg egymást: egymást lökdösve.

— Te, — mondta Sándor nekem — fogadjunk mi is, ki bírja tovább, jó?

— Nem nagyon szeretek lebukni, — haboztam — az angyal tele lesz mindenféle sárral, meg iszappal, aztán évekig moshatja a levegővel, míg lemegy.

— De csak gyerünk, — nógatott Sándor.

— Hát nem bánom, — mondtam — de viszek magammal valami pálcát vagy fegyvert, mert hallom, mindenféle undok állatok vannak lent: Betegség, Pénz, Kritika, Butaság, meg

egyéb hüllők. Majd ezt a jó, kemény, hegyes kis napsugarat.

Azzal már buktunk is le mind a ketten. Sándor nagyon megváltozott a levegő alatt: kidagadtak a szemei, mint a halnak. Nem beszéltünk eleinte, mert féltünk, hogy a levegő bemegy a szájunkba.

Hamar földet értünk. Körülöttünk szaladgáltak az angyalok; egyiket sem ismertük meg, a levegő nagyon megváltoztatta őket, emberiállatformájuk volt, a vékony, átlátszó szárnyak egészen eltűntek, azt csak odafent látni.

Húsz évig könnyedén bírtuk mind a ketten. Nagyon kétséges volt, ki nyeri meg a fogadást. A chance-ok egyformák voltak: Sándor jobban bírta a föveny iszapját, én meg a hegyes kis pálcámmal lökdöstem magamtól a kellemetlen halakat, polipokat. Sándornak egyre jobban dagadtak a szemei. Nem szóltunk egymáshoz semmit, vártunk. Közben körülöttünk hol sülyedtek le az angyalok, hol meg az emberek nem bírták tovább, kinyitották a szájukat, becsukták a szemüket és szálltak fölfelé, a levegőréteg felszínére...

További nyolc év mulva Sándor arcán türelmetlen kifejezés jelent meg. Úgy látszik, félt, hogy elveszti a fogadást, én tovább birom ki. Egyszerre csak odajött hozzám és elkezdett csiklandozni.

— Ne, ne bolondozz, Sándor, — mondtam én — nagyon csiklandós vagyok. Akkor persze, hogy nem birom ki.

De hogy nem hagyta abba, a hegyes kis pálcámmal lökdösni kezdtem magamtól.

Sándor mérges arcot vágott és gondolkodott, mit tegyen velem. Közben az emberek

körénk álltak és röhögve nézték, kinek sikerül felszekírozni a másikat, hogy elveszítse a fogadást.

Őszintén szólva, már akkor rosszul éreztem magam, nem szeretem a csőcseléket és inkább itthagytam volna az egész dolgot, egye fene, dehát fogadás, az fogadás. Aztán, gondoltam, itt a pálcám, Sándornak meg semmije sincs.

Az ám, csakhogy Sándor ekkor a fövenyben kezdett kaparászni és kikaparászott magának egy nagy ménkű dorongot. A dorongnak jó sáros vége volt és hosszú volt. Aggódva néztem, mi lesz ebből, az emberek röhögtek.

Hát egyszerre csak Sándor elkezd döfködni a hosszú, sáros doronggal. Most aztán őszintén felháborodtam.

— Hallod Sándor, ez nem gilt, — mondtam. — Nem így fogadtunk. Így nem ér a fogadás, ha ilyeneket csinálsz. Tudod, hogy csak ez a pálcám van, napsugárból.

— Micsoda link duma ez, — mondta Sándor. — Micsoda napsugár-pálcáról beszél maga? Én nem is ismerem magát. Én nem értem ezeket a furcsa vicceket. Kérdezzen meg itt akárkit, érti-e ezeket a vicceket? Az enyimet értik.

Az emberek a fejüket bólongatták és röhögtek, hogy azt értik. Sándor döfködött a doronggal, tele voltam iszappal. Kétségbeesetten védekeztem az én hegyes kis pálcámmal, de hiába, a dorong hosszú és vastag volt és sáros.

— Hát ez disznóság, — mondtam Sándornak — így nem ér az egész. Gyere te is ilyen fegyverrel, mint én.

De Sándor csak döfködött tovább.

Egyszerre csak éreztem, hogy nem bírom. Tele voltam iszappal, sárral, fájt a mellem, körülöttem rossz szagú lett a levegő. Elkeseredtem, no, mondtam, én megyek fel, ez nekem nem kávéház.

— Tudod mit, — mondtam Sándornak — tudod mit: nyertél.

Husvétvasárnap volt, kinyitottam a szájamat, behúnytam a szememet és elrúgtam magam; nagy ívben szálltam fölfelé, mikor felszínt értem, jól megmosakodtam, nagy lélekzetet vettem és vígan lubickolni kezdtem a napsugárban.

OSZK
Országos Szécsényi Könyvtár

A finom és jómodoru ember.

Tavasszal, mikor zsendül a természet, enyhén olvad a hó, olyankor fujdogál az a se hideg, se meleg, lanyha bágyadt fuvalom, ami orronlegyint, mikor barátom, a finom és jómodorú ember, hátam mögé kerülve, diszkréten a fülemhez hajol és egy kicsit raccsolva, félhangon, hogy ne zavarjon nagyon, de nem is egész halkan, hogy azért meghalljam, szóval kimondhatatlanul tapintatosan és diszkréten, de amellett szerény, ám öntudatos komolysággal ezt leheli a fülembe: »Alásszolgája, Kovács úr, hogy van?«

Mátyás királyról hallottam, hogy jóízűen és egészségesen tudott aludni az ágyúk bömbölése közepett, holmi hadisátorban, ellenben rögtön felriadt, ha valaki suttogni kezdett a sátorban. Így vagyok én barátomnak, a finom és jómodorú embernek a hangjával. Ha valaki rámordít, ha belémlökik az asztalt, ha két ember a kávéház másik asztalánál, nem tudva, hogy én ott ülök, harsogó vitában magyarázza egymásnak, hogy milyen rossz volt a legutóbbi cikkem, hát én azt észre se veszem, nyugodtan írok vagy olvasok tovább. De ha barátom, a jómodorú ember, halkan és enyhén odahajol a fülemhez és enyhén, mint a tavaszi szél, be-

leheli »hogy van, Kovács úr?« akkor nekem az idegeim felborzolódnak, az ujjaim végén csomók képződnek, a nyakamon kidagadnak az erek, a talpam bizsereg és a torkomban ellenállhatatlan ingert érzek, hogy hangosan nyeríteni kezdjek.

Barátomnak síma, enyhén rózsaszín, kerekded arca van, orr, száj rendes, fogai épek. Nőktől hallottam, hogy csinos fiú. Miután megkérdezte tőlem, hogy hogy vagyok, többet nem mond, hanem nyugodtan és figyelmesen néz rám és várja, hogy feleljek. Én felelnék is, ha a nyeldeklőmben nem éreznék valami olyan sajátságos hullámzást, amit olyankor érez az ember, ha bemegy egy hentesüzletbe, mert éhes, vesz öt krajcárért egy rendes, piros szafaládét, kimegy az uccára, beleharap a szafaládéba, mire csodálkozva érzi, hogy nem hús van benne, hanem csukamájolajjal folyékonnyá gyúrt marcipán. Gyerekkoromban kimentem a konyhába, loptam egy kockacukrot, vízbe mártottam és utána meghempergettem porcukorban, — ilyen hangja van barátomnak, mint a csemegecikkeknek, amiket külvárosi kirakatban lát az ember: finom és jómodorú embernek. Vannak ötletes cukor hentesáruk, cukorból csinált sonka, szalámi, befestve hússzínűre, cukorlibacomb, amire még a zsírt is ráfestik. Az ember meglátja egy tányéron, azt mondja magában, ejnye, vuh, vejh, milyen finom, ripegősropogósra sült, zsíros libacomb, a nyála összefolyik és a gyomrában kiválnak azok a kémiai nedvek, amelyek a libacomb és zsír megemésztéséhez szükségesek, — erre kezébe veszi a libacombot és kiderül róla, hogy cukorból van. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a cukor

nincs olyan jó étel, mint a libahús, de ha az embernek valami libacomb tetszik meg, akkor az ne legyen cukorból; a cukornak legyen cukor alakja és a húsnak legyen hús alakja, — és ha barátom, a finom és jómodorú ember, kívülről úgy néz ki, mint egy rózsaszínre sütött, friss, gusztusos borjúfilet, akkor miért van olyankor, mikor azt kérdi, »hogy van, Kovács úr?« olyan hangja, mint amilyen hangot ad a frissen gyalult főzőkanál, amivel enyhén langyos, folyékony cukorszörpöt kavargatnak, mikor hirtelen kirántják és erre a zsíros szörp egyet cuppan?

Én nem vitatkozom, hogy ez miért van. Csak annyit jegyzek meg, hogy ha legközelebb a fülemhez hajol és belecsurgatja a fülembe a folyékony és kicsit cukrozott kérdést: »hogy van, Kovács úr?«, akkor kiveszem a zsebkésemet, odaadom a kezébe és megkérem, hogy szúrja be gyorsan hátul a nyakamba, mert egy kicsit viszket és ha nem akarja beleszúrni, akkor veszek egy marék sót és belekenem a szájába és a fejére paprikát hintek és vitriollal leöntöm és két fadarabbal összemorzsolom a fejét és széttaposom a padlón és aztán nyugodtan megmondom a rendőröknek, akik letartóztatnak, hogy mondják meg a hullának, hogy köszönöm, jól vagyok.

Az újságíró és a munkanélküliek.

— Tehát keddre behozza, — mondta a szerkesztő. — Lehet egy kolumna és fél hasáb. Majd meglátjuk, mit tud. Ha jobb lesz, mint a »Hírlap« cikke, pénzt is láthat.

A fiatal újságíró lefelémenet címeken törte a fejét. »Munkanélküliek Budapesten«, ez száraz, nem hangulatos. »A nyomor hadserege«, na, na. »A nincstelenek«, egy kicsit nagyon modern. Jó, hisz a cím várhat. De hogyan kezdjünk hozzá a riporthoz?

Hogy őszinték legyünk, a fiatal újságíró még soha életében nem látott munkanélkülit. Azaz, lehet, hogy látott, csak nem vette észre. A kávéházban ült egész délután, de annyit homályosan sejtett, hogy itt nem azokról a munkanélküliekről van szó, akikkel ott találkozik. Olvasta a lapokban, hogy Pesten ennyi meg ennyi ember vesztette el biztos foglalkozását, ezekkel kellene érintkezésbe lépni, valamelyiket kikérdezni, bepillantani életébe, színes szavakkal és tarka színekkel lefesteni a kétségbeesés és tehetetlenség sötét éjszakáját. Másfél hasáb lehetne maga a beszélgetés, fél hasáb a sötét kétségbeesés leírása, aztán egy hasáb adat...

A külváros felé ballagott tépelődve. A Thököly-út végén elfogytak az emeletes házak, rossz

kunyhók következtek, piszkos kapuk és udvarok. Zavartan állt meg, hogy most mihez fogjon. Az ucca közepén állt egy rendőr, már arra gondolt, hogy odamegy és megkérdezi: kérem, merre jutok itt a legközelebbi munkanélkülihez, — de aztán mégis szégyelte magát.

Öt óra felé kiért a mezőre, ahol semmi se volt már, — éhes lett, visszafordult. Mihez fogjon? Végre elszánta magát, bement az egyik házba. Az udvarra ajtók nyíltak, konyhákban nők mosogattak és súroltak, maszatos gyerekek verekedtek. Az újságíró megállt a kapu alatt és félénken benézett.

— Mi tetszik? — szólt szigorúan a házmester.

— Semmi, — hebegte zavartan az újságíró. — A lakók jegyzékét nézem. Nem lakik itt bizonyos Ergerberger?

— Itt nem lakik senki.

Az újságíró zavartan köszönt s kiment az uccára. Már hat óra volt, korgott a gyomra és a cikkből még semmi se volt meg. Tanácstalanul nézett körül. Az ucca üres volt, a másik oldalon egy tagbaszakadt munkáskülsejű férfi ment lassan, rongyos ruhában, elgondolkodva.

— Ez az, — dobbant meg az újságíró szíve, — ez a munkanélküli. Délután hat óra és nincs a gyárban. Ezt kellene megszólítani.

Átment a másik oldalra. Köhögött. A munkás lassan ment előre, látszólag nem vette észre. Az újságíró hozzácsatlakozott, néhány lépésnyire, oldalvást kísérni kezdte. Többször köszörülte a torkát, már ki is nyitotta a száját, — végén mégse merte megszólítani. »Bocsánat, kedves barátom« — mondotta magában. — »Kedves barátom, mondja csak« — Nézze, azért

szólítom meg, mert látom, hogy szomorú — nem jó. És különben is, ha azt kérdezem, hogy nincs-e munkája, azt hiszi, hogy alkalmazni akarom, mire megtudja, hogy nem, mire megharagszik. Nem jó.

A munkás egy mellékuccába fordult, majd végigment a Százház-uccán. Az újságíró utána. Vágyódva pislogott feléje, de nem mert szólni. Egy uccakeresztezésnél egyszerre megállt a munkás. Az újságíró is megállt. A munkás megfordult, ránézett, aztán kacéran elmosolyodott. Az újságírónak hevesen dobogni kezdett a szíve.

— Na, — mondta a munkás kacéran — hát mit fél?

— Bocsánatot kérek, — dadogta az újságíró, kínosan vigyorogva.

— Na, jól van pubi, ne féljen semmit, — mondta a munkás, jöjjön közelebb.

Az újságíró boldogan közeledett. A munkás megveregete a vállát.

— Látom, nem mer megszólítani, — mondta jóakarattal. Aztán, szünet után: — Hát — mekkora kell?

— Mekkora... izé...

— Mekkora cikk kell, úgy értem. Hány hasáb?

— Három és fél... rebegte az újságíró, szemlesütve.

— Színes kopf-fal?

— Színes kopf-fal.

A munkás gondolkodott.

— Hogy megy a sora? — kérdezte.

— Köszönöm, jól... — rebegte az újságíró.

— Nem úgy értettem. Mennyit fizetnek soronként maguknál?

— Négy fillért.

— Nem bánom. Hármat kapok belőle, mihelyt megjelent a cikk. Titkáromhoz, Vereshez továbbítandó az összeg.

— Azaz hogy... — dadogta az újságíró.

— Mit azaz hogy? Talán nem bízik bennem? A Pető nagyságos úrnak is én dolgoztam, aki a »Hírlap«-nál ír a munkanélküliekről, meg a Weisz nagyságos úrnak. Na, de nincs annyi időm, üljön le és írja.

Az újságíró boldogan leült a kövezet szélére, s jegyzőkönyvet szedett elő. A munkás szivarra gyujtott és percnyi gondolkodás után diktálni kezdte:

— Három hónapja, hogy elűztek a gyárból, uram és azóta kilenc gyermekemmel és szegény, tüdőbajos feleségemmel...

Nagybeteg a cipőm.

November 20.

Ma délután végre megvettem azt az amerikai lakkcipőt. Szép, formás cipő, klappnival: a napsugár kétszer szégyenkezve tápászkodott fel, miután hanyattesett rajta. Jó erősen befűztem, egy kicsit szorított eleinte a nagyújjnál, de mindjárt elmúlt. Húsz koronába került az egész.

November 21.

Reggel, mikor felvettem, megint úgy egy kicsit szorított, mint tegnap, de majd megint elmúlik. A suszter mondta, hogy csak tapossam jól ki.

November 22.

Tyű, de szorít! Taposom.

November 23.

Tyű, a kirelejzumát, ejnye, ejnye. Még ma is, harmadik napja? Tapiskálom.

November 23.

Nagyon fáj, nanana, nagyon fáj. Tyű, de fáj. Nagyon fáj nekem ez a cipő. Ma délután egy kis lázam is volt. Hű! de belenyilalt!...

November 24.

Bebebe... vavava... vávává...

November 25.

Beteg ez a cipő, kérem alássan... most végre rájöttem! Hogy ehhez nekem öt nap kellett! Három napig kint kószáltam a Hűvösvölgyben, gyökereket és erdei sáskákat ettem kínomban és táncoltam hozzá, ahogy a suszter bácsi mondta a kis hamis. Tangót táncoltam, de most már kicsit ideges vagyok.

November 26.

Ugyanis rájöttem, hogy ez a cipő beteg. Fáj, tehát beteg. Ha az embernek a foga fáj, úgy-e, akkor a foga beteg; ha a hasa fáj, úgy-e, akkor a hasa beteg; ha tehát a cipője fáj, akkor a cipője beteg. Na, nem mondom, hogy nagyon beteg... hm, egy kis náthája volt, abból lett egy kis influenzája, mit tudom én és most fáj. Fájingál egy pirinkót. Csak éppen annyira, hogy az ember úgy vakkant egyet-kettőt, de legfeljebb minden lépésnél egyszer, úgy bömbinget egyet és a szeme egy pirinkót kidagad az üregéből, de csak egy cseppecskét; az a pár szem szikra, amit az ember lát, meg az a pár csillag, fényes nappal, Istenem, oda se neki, katonadolog! Majd beszólok egy cipő-doktorhoz hazamenet. Addig csak kibírom.

November 27.

A cipő-doktor, Suszter mester, megnézte a cipőt, szegényt, megtapogatta, hallgatózott, aztán azt mondta ő is, hogy nincs nagy baj,

kicsit meghűlt, annyi az egész, üljek le addig, bízzam csak rá, mindjárt segít ő rajta. Belgyógyászati szempontból tekintette az esetet, hoszan beszélt rosszul varrt stepliről, bevágott klapniról, feichtolásról, de biz én nem értem ezeket az orvosi dolgokat. Valami csövet dugott bele, — nyilván gyomormosás vált szükségessé — aztán hideg borogatást alkalmazott.

November 28.

Még mindig itt vagyok a cipő-kórházban, harisnyában ülök, mert a borogatás nem használt, mikor felhúztam, még fájt egy kicsit, na, nem nagyon, csak éppen annyira, hogy a nyelvem egy pindurkát kilógott, na éppen csak egy negyed méternyire. De a mester mégis lehúzta, azt mondta, most még megpróbálkozik meleg borogatással, ha az se használ, akkor — de azért ne ijedjek meg! — akkor menjek el doktor Kobrakhoz, az speciálista, mert úgy látszik, valami szervi baj van, amit így, belgyógyászatilag, nem lehet gyógykezelni és konziliumra lesz szükség. Tíz koronát kért.

November 29.

Tényleg a speciálistához kellett fordulni, mert este nyolc órakor hirtelen görcsök álltak be és a jobboldal megdagadt. A speciálista sokáig vizsgálta a beteget, hosszan beszélt a diagnózisról, de nem értettem. Most valami újrendszerű bőrnyomóval próbálkozik, mondta, de ha ez sem használ, akkor műtéti beavatkozásra kerül a sor, mert komoly szervi bajok vannak és a borogatás csak súlyosbította a kórt. Már harminc koronámban van a kezelés.

November 30.

Bulletin: A Cipő az éjszakát nyugodtan töltötte (talán mert nem volt a lábamon). Láz nem volt, az érverés emelkedett. A bélést beragasztották valami nyúlós anyaggal. Kívül két evőkanállal sósborszeszt alkalmaztak. A beteget befektették a sámfába és az ágyamba. Én a pamlagon aludtam.

December 1.

Délben kivettem a sámfát és megpróbáltam a Cipőt. De az első lépésnél kiütött rajta a verejték, le se mehettem az uccára, azonnal telefonáltam a cipő-sebésznek. Automobilon jött, megvizsgálta és kijelentette, hogy tüstént hozzá kell látni a műtéthez: egy fél óra múlva már késő lehet.

December 2.

Rettenetes volt. Egy görbe késsel először bemetszett a bélésbe: ekkor kiderült, hogy a nyelve a Cipőnek a bélés alatt összehúzódott, daganat képződött, ez volt az oka annak, hogy olyan rettenetesen fájt, szegény. Nem lehetett okoskodni: a sebész kimetszette (extirpálta) az egész nyelvet, bemetszett a klapniba, aztán összevarrta lazán, a felsőrésszel. Utána újra sámfába tették a narkotizált Cipőt. Most várni kell.

December 3.

Fájdalomtól megtört szívvel jelentem, hogy a beteg nem bírta ki az operációt. Ma reggel, mikor felvettem, végigrepedt a varrás

és levált a talp, a cipő abban a percben felsikoltott és — meghalt! (Exitus.) Nyugodjék békében!

December 4.

Az a borzasztó a dologban, hogy most tizenötödikéig nem mozdulhatok ki hazulról, mert addig a fizetésemet kivettem és elköltöttem a gyógykezelésre, csak tizenötödikén lesz annyi pénzem, hogy új cipőt vehessek.

OSZK

Vallomások.

(Első vallomás.)

— Fogalmazó úr... tartóztasson le... megfojtottam a barátomat... a szegény jó Gusztikát... mert szükségem volt arra az ezer koronára... aztán kisült, hogy nem volt nála éppen az az ezer korona... pedig hogy számítottam rá, hogy egyedül találom... és előbb megfojtom, aztán elszedem az ezer koronát... hát erre nem találtam nála az ezer koronát... most tessék elképzelni fogalmazó úr... egész hiába fojtottam meg... a legjobb barátom... ilyen pech... pedig milyen rendesen csináltam... előbb még be is paukoltam a fojtogatást, hogy jól menjen... és most tessék... még hozzá észre is vették... éppen egy rendőr könyökölt az ablakon... még hozzá egy olyan rendőr, aki engem személyesen ismer... hát hamar ideszaladtam... nehogy ő hozzon be, mert nem szeretem, ha ráncigálnak... tyű a teremtésit neki... de nagy bajba kerültem... kellett ez nekem?... na, ez a hét jól kezdődik...

Második vallomás.

— Igenis fogalmazó úr, természetesen a legmélyebb megbánás késztetett arra, ugy-e

bár, hogy azonnal idejöjjek és feljelentsem magam. Mikor Csavolcseket ott láttam halva, így szóltam magamhoz: Íme, hová ragadott téged rettentő szenvedélyed, te Rudi. Most mit csináltál, megfojtottad ezen embert, — hát nem szégyelled magad? Most legalább legyen benned annyi tisztesség, hogy valld be azonnal bűnödet s nehogy eszedbe jusson a törvény igazságosan sujtó kezét valamely módon elkerülni, vagy csak hátráltatni is óhajtani. Nem, Rudi, ismerlek téged, ismerem nemes, őszinte lelked, finom, gyengéd érzelmeidet, Rudi, te nem az a fiú vagy, Rudi, te elmész a rendőrségre és feljelented magadat. Teheted ezt annál is inkább, mert hiszen váratlan és ellenállhatatlan dühroham késztetett téged erre a kihágásra, amit itt elkövettél. Ezt gondoltam magamban, tekintetes fogalmazó úr, és tetszik látni, mindjárt ide is jöttem.

Harmadik vallomás.

— Hát, kérem szépen, fogalmazó úr, most tessék elképzelni, mit éreztem, mikor egyszerre csak észrevettem, hogy ez a Csavolcsek nagyon nézegeti a feleségemet is. Egész éjszakákon sírtam, mert éreztem, hogy feldúlja családi boldogságomat ez az ember, akinek én semmit se vétettem. A feleségem miatt talán még nem tettem volna, de itt voltak a gyermekeim... az én édes gyermekeim... bocsásson meg, fogalmazó úr... nem tudom folytatni... a könnyek elfojtják a szavam... az én édes, kicsi fiaim, akik elvesztik az anyjukat... hogy tetszik mondani?... hogy hiszen

már mindkét gyermekem meghalt a lelencházban... hát azért nem az én gyermekeim, kérdem?... annál inkább fájt, hogy az életüket elvesztették és most az anyjukat is elveszítsék... az embernek nincsen kőből a szive...

Negyedik vallomás.

— Igen, most már pontosan emlékszem, a dolog úgy történt, hogy a katasztrófa előtti napon ez a Csavolcsek megfog engem az uccán és azt mondja, adjak neki ezer koronát, mert van neki ezer, akar hozzá még ezret. Azt mondom neki, nincs nekem, te Csavolcsek, honnan volna. Erre megfenyegetett, hogy leüt mint egy kutyát, ha másnap este nem hozom el. Nagyon féltem, hogy beváltja a fenyegetését és másnap este felmentem hozzá, hogy megkérjem, ne bántson, hagyjon élni, szegény gyermekeim miatt. Erre Csavolcsek vérbenforgó szemekkel nekemjött és azt mondta, hogy azonnal agyonüt, ha az ezer koronát nem adom át neki. Kérleltem, könyörögtem, de ő hajthatatlan volt. Jól tudom, mondta, hogy nálad van az ezer korona, mondta, csak letagadod, most is ott van a kezedben, a zsebedben szorongatod. Erre szétnyitottam a két tenyerem, mondok, hát idenézz, itt nincs semmi. Erre össze akartam csukni a két tenyerem, de ő azt mondta, te disznó, ott van az ujjaid közt és most megint el akarod dugni, de nem engedem, — és kérem, erre a nyakát odaszorította a két tenyerem közé, hogy ne tudjam összecsukni a kezem és nem engedte összecsukni és addig szorongatta a nyakát a két tenyerem

közé, hiába könyörögtem, hogy ne bántson, míg egyszerre csak azt vettem észre, hogy megfulladt. Erre rémülten a rendőrségre szaladtam.

Ötödik vallomás.

— Hogy egyáltalában ismertem-e ezt a Csavolcseket? Bizonyos preciz jogi értelemben vett disztinkció szerint azt lehetne mondani, hogy nem ismertem. Hallottam, hallottam, hogy meggyilkolták, — de nekem mi közöm hozzá? Hogy akkor miket beszéltem össze? Szent Isten, akkor nagyon izgatott voltam az esettől, lehet hogy mondtam valamit, de az nem beszámítható állapotban történt, pedig a ténykörülmény megállapíthatóságának ez a conditio sine qua non-ja. Azon egy vagy több, határozott vagy határozatlan mérvben részes személy, vagyonjogi vagy vagyonjogi vonatkozású viszonyainak közös tömege, mely más viszonyok tekintetében való vonatkozások alapján jogképzelem által önállóbb alanyisággal ruháztatik fel...

A magyar pénzhiány oknyomozó története.

Ó-kor.

Már a régi magyarok sem ismerték a pénzt, amint azt Lemaitre, a kitünő historikus »Historie de la Nimolisme hongroise« című alapvető munkájában részletesen kifejti. Filologice tárgyalva az esetet, kiderül, hogy a magyar »pénz« szó a régi »nincs«, »néncs«, »néndz«, »véndz«, »féndz«, »pénz«. A szó gyökét a kitünő filológus hosszas keresés után találta meg; magát a pénzt azonban ő se találta meg.

Országos Széchényi Könyvtár

Fejedelmek kora.

A magyar fejedelmek hosszú ideig nyomorogtak, míg végre Szent István kapott egy koronát. Ezért az egy koronáért sok viszálykodások folytak. Második Endre volt az első, aki a magyar pénzügy fellendítését célozva, vakmerőbb spekulációba kezdett: ama kérdésre, hogy mit akar inkább, kardot, vagy koronát, a kardot választotta, abban a reményben, hogy hátha sikerül valahol eladnia két koronáért. Sajnos, ezt a vállalkozását nem koronázta siker.

Tatárjárás.

1242-ben a tatárok bejárták egész Magyarországot, de a pénzt nem tudták megtalálni ők se, erre hazamentek. A tatároknak szép, egyenes járásuk van, rövideket léptek, láb kifelé.

Mohácsi vész.

A mohácsi vész alkalmából, mikor Második Lajos belefulladt a magas árfolyamba, azért az egy koronáért megint nagy perpatvarok voltak. Végre Szapolyay és Ferdinánd között osztották fel a koronát, — mindegyik kapott huszonöt krajcárt.

Török hódoltság.

Ezek után Magyarország 150, koronaértékben 300 évig a törökök kezében volt. Ez által a törökök nem tudták használni a kezüket, mire néhány balkán állam hátulról megrántotta őket, mire a törökök hirtelen elerasztették Magyarországot. Ekkor vált aktuálissá Budavár bevétele, mely így sokáig foglalkoztatta a magyar kereskedelemügyet. Savoyai Eugént bízták meg az ügy békés elintézésével, ugyanis némi remény mutatkozott arra, hogy a magyar pénzügy kicsit fellendüljön. Kiderült azonban, hogy Budavárnak nagyon kevés a bevétele a kiadásokhoz képest, dacára az elsőrendű attrakcióknak. Ez se segített.

Békés fejlődés.

Az ezután következő kormányok mindent megtettek a magyar pénzhiány fellendítésére és istápolására. A magyar pénzhiány örvendete-

sen izmosodott és nemsokára a társadalom legszétágazóbb rétegeibe is beszivárgott. Montecuccoli tábornok érdeme, hogy feltalálta a magyar pénzkérdést. Pénzkérdés alatt értendő ez a kérdés: »Miért nincs Magyarországon pénz?« Ez a kérdés nagy érdeme a politikusoknak; a pénzfeleletet, sajnos, eddig még nem sikerült feltalálni.

Forradalom.

Bécsben 1848-ban egy napon elterjedt az a hír, hogy láttak egy embert, akinek pénze volt. A diadalmasan fejlődő pénzhiány kérdését mélyen sértette ez a feltevés. Ekkor jött az a nagy harc, amelynek eredménye lőn az a határozmány, hogy Magyarországon nincsen úr, nincs jobbágy és hogy mindenki tartsa meg azt a pénzt, ami nála van. Ekkor végre kiderült, hogy senkinél sincs.

Papírpénz.

Miután így nyilvánvaló lett, hogy a pénzről szóló hír évezredes legenda volt csak, a pénzfogalom, mint olyan, lassanként átment a köztudatba és most csak papíron, versekben fordul elő. A költészet eme kultuszának az állam is hódol, »papírpénz« címen költeményeket nyomat és osztat szét. E kis ábrándos versek arról szólnak, hogy ha valaki az államnak bemutat egy ilyen kis versikét, Álomországban kap érte egy picinyke aranykát. Ezt az állam megígéri. Már pedig az állam megtartja, amit ígér. Ha pénzt ígér, azt meg is tartja.

Irigység.

— Az irígység az oka mindennek, — magyarázta felhevülve Gézának egyetlen jó barátja, Dezső — az emberek gonosz és kegyetlen irígysége mindenki ellen, aki él. Nem az a baj, hogy önzőek vagyunk s az élet minden javát és örömét magunkénak akarjuk, még akkor is, ha más rovására szerezzük meg: — hanem az, hogy a más vagyonát és javát irígyeljük, azt szeretnénk elrabolni még akkor is, ha mi már nem használhatjuk semmire. A tigris lakik bennünk, amelyik legyilkol egy egész csordát, mikor egyetlen üszőt akar csak, tud csak elfogyasztani: egy életet tudunk csak leélni, de ezret és milliót szeretnénk elpusztítani. Nem az önzés, az irígység teszi pokollá a világot, — a szemünk ezerszer akkora, mint a gyomrunk. Oroszországot nem az hajtotta a háborúba, hogy óriási testének valamelyik része veszélyben forgott, hanem az elviselhetetlen kín, hogy más is él, szerényen és kicsin, de él. A nagy tömegek vonzzák a kicsit, ezer meg ezer koldus hal meg éhen, hogy a milliárdos vagyona még öt millióval több legyen. »Elveszem a koldus egy dénárját és akinek ezer van, annak adom«, mondja a kegyetlen isten is. A világ felfalja önmagát és elpusztul.

— Az a pesszimizmus beszél így, — mondta szeliden Géza — amelyik elfelejti megnézni az érem másik oldalát. De a fizikus tudja, hogy ahol taszítás van, vonzásnak is kell ott lenni. Nemcsak gyűlölet van, a másik oldalon ott fényesedik a meleg rokonszenv, a könnyes meghatódás, mely a magáét is odaadja a másiknak, nemhogy azét kívánná, — odaadná az életét is. Míg így beszéltél, nem jutott eszedbe a mi barátságunk? Mind a ketten szegény nincstelen emberek vagyunk, kávéházi filozófusok, de mondd, ha valamelyikünk hirtelen nagy pénzhez jutna, nem első gondolata volna a másik... és az öröm, hogy most örömöt okozhat neki?

Dezső nem felelt, hallgatagon váltak el egymástól.

Géza este kilencig ott ült a kávéházban és hideg hónaposszobájára gondolt, amit még nem fizetett ki ebben a hónapban.

Kilenckor felállt, sóhajtott, el akart menni. Ekkor berohant Dezső a kávéházba, halvány volt, a haja kúszált, reszkető szája alig tudott kidadogni néhány szót.

— Géza... gyere... bor... zasztó dolog...

Lefutottak az uccára. Dezső még mindig reszketett.

— A klubból jövök... borzasztó... játszottunk és... és... harminc... vagy negyven... ezer koronát nyertem... nem tudom biztosan...

Kabátzsebébe nyúlt, egy vastag csomó összegyűrt ezrest rántott elő, megint visszagyűrte.

Halványan, egyetlen szót nem ejtve, siettek egymás mellett. Dezső szólalt meg először.

— Mindjárt... hozzád siettem... felme-

gyünk hozzám... nem akarom, hogy lássák... kétezer koronát akarok adni neked...

Géza nem tudott felelni, — az egész József körúton végig egy szót se váltottak.

A kapuban megállott Dezső, ránézett barátjára és hangosan elnevette magát.

— Mi az? — mondta Géza riadtan.

Dezső belenyúlt a zsebébe és újból kivette az ezres-csomót.

— Idenézz, — mondta.

Géza jobban megnézte a pénzt. Rámeredt barátjára és hangos, boldog nevetés tört ki belőle is. Kipirult, a vonásai megenyhültek, szeme visszanyerte nyugodt, derüs kifejezését.

— Hát igen, — mondta Dezső — viccet akartam csinálni. Színpadi pénz, egy színész kölcsönözte holnapig.

Géza még mindig nevetett, boldogan, felszabadulva. De mikor Dezső hirtelen elkomolyodott, ő is csodálkozva és zavartan nézett rá.

— Mi az? — kérdezte.

— Semmi, — mondta Dezső hanyagul. — csak arra akarlak figyelmeztetni, hogy az a tudat, hogy nyomorodban váratlanul kétezer koronát kapsz, úgy veszem észre, távolról sem okozott neked akkora örömet, mint ez most, hogy te ugyan nem jutottál hozzá kétezerhez, de nekem sincs harmincnyolcezer.

A majom és a hangya.

(Aesopusi jelenet.)

Hangya: Egy teljes napon át figyeltelek, tisztelt barátom, mint a Munkaellenőrző Minisztérium kiküldöttje, mely azzal bízott meg, hogy tegyek rólad jelentést. Mondhatom, nagyon csodálkozom azon, amit megfigyeltem. Örületes mozgékonyságod és élénkséged első percben azt a benyomást keltette bennem, hogy hallatlan elfoglalt és tevékeny életet élsz, rengeteg dolgod és elintéznivalód van, azt se tudod, hol áll a fejed, nem érsz rá pihenni. Csak most este jöttem rá, hogy tulajdonképen egész nap nem csináltál semmit, nem végeztél semmit, ugráltál egyik ágról a másikra, lóbáltad magad, vakaróztál és fintorgattad a képedet. Annál csodálatosabb ez, mert az ügyességed meglepő, kezeid végtelenül érzékenyek és alkalmasak a legprecizebb feladatok elvégzésére. Ha nekem ilyen kezeim volnának, egész nap hordanám a bolyba az építőanyagot és tízszer annyit végeznék, mint amennyit így tudok tökéletlen testrészeimmel.

Majom (gúnyosan): Nagyon el lehetsz foglalva, ha ráértél egész nap engem tanulmányozni. De ha már megtiszteltél ezzel, legalább figyeltél volna jobban. Nem igaz, hogy egész nap csak ugráltam és játszottam. Hát ezt a

nyolcvan darab mogyorót ki szaggatta ízekre, ki szedte szét darabokra, ki bontotta fel a kókuszdiót, a fűszálat ki hasította fel, hogy megnézze, mi van benne?

Hangya: Igaz, egy csomó tárgyat kaptál fel hirtelen a földről és hihetetlen gyorsasággal és ügyességgel darabokra tépted, foszlányokra bontottad, közel tartva szemeidhez, mohó figyelemmel, mintha valamit keresnél.

Majom (gőgösen): A lényeget keresem. A dolgok belső összetételét. A megismerés nemes szomjúsága lángol bennem. Amihez nyúlok, feltárul előttem.

Hangya: Megfigyeltem, hogy rögtön eldobod, amit így összeszedtél és elrontottál és egyéb után kapsz. Mi az anyagokat keserves fáradtsággal összehordjuk, fúrunk és faragunk, uccát és házat és odút, országutat és várost építünk belőle, rendszeresen egyesített erővel, mely összetartja társadalmunkat és biztosítja fajtánk életét. Minálunk a mi bolyunkban nem találsz dologtalan hangyát, mert aki nem akar dolgozni a köz érdekében, azt kipusztítjuk magunk közül. Mindenkinek megvan a maga feladata a közös munkában — mi munkások vagyunk.

Majom (legyint): Tudom, olvastam Marxot. Nem érdekel. Én analizálok.

Hangya: Én építek.

Majom: Én játszom és ugrálok és kurjongatok, én igyekszem boldog lenni, örülni az életnek, élvezni izmaim játékát, érezni, hogy én én vagyok. Én művész vagyok, semmi közöm hozzátok. De amellett én tudós is vagyok. Az igazságot keresem, a megismerést. A társadalom én értem van, én egyéniség vagyok.

Hangya: El fogsz hullani és tönkre fogsz menni. Mi jól látjuk, hová vezet ez a mértéktelen individualizmus. Mi építünk és készülünk és szervezkedünk és egy napon tunya és értéktelen, pöffeszkedő tested megtámadjuk és ledöntjük a földre. Te ügyes vagy és fürge, de mi rettenetesen sokan vagyunk, mert társadalmi szervezetünk lehetővé tette, hogy szaporodjunk. Ki fogunk pusztítani téged.

Majom: A durva és ostoba tömeg mindig ellensége volt a lángésznek. Tudom, hogy az életemre törtök, tudom, hogy nem jó szemmel néztek, mert én tehetség vagyok.

Hangya: Mi vagyunk az erkölcs.

Majom: Tehetségtelenek vagytok, az az erkölcsötök.

Hangya: Ami a tehetségedet illeti, csak annyit látok, hogy jól tudod utánozni azt, amit mások kitaláltak. A tehetség produktív, barátom. Homályos származásod se enged mélyebb és igazibb képességekre következtetni.

Majom (gúnyosan): A származásom? Nagyon érdekes. Talán a felekezeti viszonyaimmal nem vagy megelégedve? Hát te honnan származol?

Hangya (méltósággal): Az én családfám a nemes hüllőkön át az ichtioszauruszig vezet vissza. Őseim óriások és sárkányok voltak, repülő csodák földöntúli lények.

Majom: No lám — kiderül, hogy te vagy az arisztokrata és én csak bitang jövevény. Származásoddal dicsekszel és hagyományokkal — szeretem az ilyen forradalmárt. Csak a múltra tudsz hivatkozni, mikor a jövőt hirdeted?

Hangya: Enyém a jövő is,

Majom: Majd kiderül. A te őseid szárnyas angyalok — nekem nincsenek őseim, vagy nem tudok róluk, nem kérkedem velük. De van egy unokám — nem hallottad hírét? *Embernek* hívják — fiatal korában átment Európába és azóta — úgy hallom — nagyobb karriert csinált, mint valamennyi ősöd.

Hangya (ajkát biggyeszti): Hallottam hírét. Kalandor. Nálunk járt egyszer. Szélhámos.

Majom: Ó, te unalmas majom!

Hangya: Te — te ember!

OSZK

Történelmi materializmus.

»... a népek sorsát épp úgy törvényszerü szükségesség irányítja, mint a csillagok mozgását az ürben...« *Tolsztoj.*

»... mi folytatjuk a háborút, ha kell, öt-tíz évig...«
Rodzianko.

Elő-India és Madagaszkár között, ahol most a tenger hullámzik, sok ezer év előtt szárazföld terült el és ezen a földön egy nagy nép lakott: a dravidák. Ezeknek fejedelme, Mikulás, igen jómódú és boldog ember volt, mindig volt neki pénze, nem úgy, mint nekem. Ha valami megtetszett neki a boltban, megvette, ha valami gusztusos volt és étvágygerjesztő, megette. Mikor álmos volt, lefeküdt aludni, mikor kialudta magát, felkelt.

Ilyen jól élt, de volt neki egy minisztere, Roczi Jankó, ez mindig únszolta, hogy menjen vele sétálni az országban. És hogy sétáltak, mutatott neki házakat, földeket, szép kerteket, ahol az emberek laktak és azt mondta:

— Látod, ez is a tied lehet, ha akarod.

— De hiszen ez más embereké — mondta naivan Mikulás. — Először is más embereké, nem az enyém, másodszor nekem nem is kell, mert már van annyi, amiből jól élek.

— Naiv vagy, — mondta Roczi Jankó — az embernek mindent el kell venni, amit lehet.

— De úgy se adják — mondta naivan Mikulás.

— El kell venni erővel.

— De ők többen vannak, tehát erősebbek.

— Az ám, — mondta Roczi Jankó — erősebbek, addig, amíg *tudják*, hogy azok. De mihelyt elhiteted velük, hogy van valami, ami náluk erősebb, azt teheted velük, amit akarsz.

— És hogy hitessem el velük?

— Azt csak bízd rám, — mondta fölényesen Roczi Jankó — ahhoz neked gyenge a fejed. Az étvágyad ellenben erős, ne fojtsd magadba, te csak cselekedj, majd én megmagyarázom nekik, amit cselekedtél.

A szomszédban legelészett egy jókedvű bika, meghallotta ezt a beszédet és méregbe jött, hogy ilyen maszlagot be akarnak adni valakinek. Leszegte a fejét és dühösen nekiment Mikulásnak, hogy egy kicsit megöklözze, hogy vigyázzon magára.

Roczi Jankó erre felugrott egy tuskóra és elkezdett szónokolni.

— Ó nép, — mondta — látod-e a Törvényt fejed fölött? Ime a fajok öntudatlan feszülése, mely mint ahogy nagyon helyesen mondja Tolsztoj, éppen olyan törvényszerüség s előre elvégzett sors, mint a csillagok futása, vagy a fizika törvényei, ime szükségképen magával hozta, hogy a nagy Bika rádrohanjon s pánbika törekvéseivel megfojtsa a te nemzeti aspirációidat. Töltsd be te is a törvényt, mely tudósaink számítása szerint $a^2+6x+\sqrt{3+5+\infty}-0$. abból áll, hogy visszatartsd azt az izét, még ha belepusztulnál is.

A Nép, egy nagy szőke fiú, letette kezéből a kenyeret, amit éppen majszolt és kék szemével ránézett Roczi Jankóra.

— Tényleg ez a törvény? — kérdezte.

— Igen, — mondta Roczi Jankó — te nem tűröd a pán-bika terjeszkedést, inkább elpusztulsz.

— Tényleg nem tűröm? — kérdezte szeliden a nép.

— Tényleg nem tűröd — mondta lelkesen Roczi Jankó.

A Nép, nagy szőke fiú, gondolkodott egy kicsit, aztán nekiment a bikának. Szégyelte bevallani ugyanis, hogy nem érti azt a hosszú számot.

— No most, gyorsan, — súgta Roczi Jankó Mikulásnak — szaladj be a házába és edd meg, ami az asztalon maradt.

Mikulás éppen éhes volt, beszaladt és enni kezdett.

A Nép pedig verekedett a bikával, holott az erősebb volt és őt nem is akarta bántani. Egy pillanatra elfáradt, akkor megtörölte a homlokát és véletlenül hátranézett. Meglátta Mikulást az asztalnál, amint az ő ebédjét eszi. Ezen nagyon elcsudálkozott és már-már vissza akart fordulni.

— Gyorsan, gyorsan, — súgta Roczi Jankó — mert baj lesz. Vágj hozzá egy darab követ.

Mikulás felkapott egy darab követ és a Néphez vágta. Éppen homlokon találta, a Nép elesett, a bika keresztülgázolt rajta.

— Hát ez mi? — kérdezte csudálkozva a Nép.

— Na hallod, — magyarázta Roczi Jankó — hát ez a Természet Törvénye.

— Hogy a követ a fejemhez vágják?

— Dehogy vágták a fejedhez, — mondta Roczi Jankó — csak elereszteté̀k. Hát nem ismered a fizika törvényeit? Hiszen már Newton megállapította, hogy a szabadon eleresztett kő 9.80 gyorsulással, vízszintesen elkezd repülni. Sajnos, éppen ott álltál és így kupán talált.

— Hja úgy, az más — mondta a Nép. — Ha a Természet Törvénye, az más. Az ellen hiába okoskodnék, abba bele kell nyugodni. Az más.

És nyugodtan meghalt, mert restelte bevallani, hogy mikor a nehézkedési törvényt tanulták, akkor éppen nem készült és így nem tudja biztosan, hogy az eleresztett kő függőlegesen esik-e, vagy vízszíntesen.

Szemléltető statisztika.

Azt a bizonyos amerikai lapot olvastam az ágyban, amelyben azok a bizonyos ábrák vannak minden héten, például áll egy kis ember és mellette áll egy óriási nagy tojás, tízszer akkora, mint az ember, mire aztán az van aláírva: »how many of eggs does a man eat in his life« (mennyi tojást eszik az ember életében). Vagy egy nagy ökör áll egy kis ember mellett, akkora, mint egy ház és a lap azt állítja, hogy én azt az ökröt megettem. Vagy egy akkora köröm, mint a Bazilika kapuja és az van róla, hogy az ember annyi körmöt vág le életében az ujjairól.

Ezután nagyot ásítottam, magamra húztam a paplant, behúnytam a szemem, felébredtem, nagyot ásítottam, kimásztam az ágyból és bementem a fürdőszobába mosakodni. Egy kicsit nehéz volt, mert a szappantartóban egy akkora darab szappan feküdt, mint egy síremlék — öt méter széles és nyolc méter vastag. Az a szappanmennyiség volt, amit életemben elfogyasztottam. Egy balaton-nagyságú mosdótálban vad vihar korbácsolta azt a vízmennyiséget, melyet életemben már elhasználtam mosdásra. Oldalt, a mosdótál kies partjain az életemben elfogyasztott paszta- és krém-hegyek

meredeztek. Ideje lesz borotválkozni, dünnyögtem magamban, hat méter hosszú szakállamat simogatva, — ennyi volt, amit eddig leborotváltam magamról.

Borotválkozás után leültem dolgozni. Gondolkodva mártogattam tollamat a tintatartóba — csak az volt kellemetlen, hogy minden bemártáskor fel kellett másznom a tíz méter magas létrára, mely a tintatartó szájához vezetett. Letéptem egy darabot a négy méter széles papírtekercsből, mely az életemben általam teleírt papírmennyiséget tartalmazta.

De nem lehetett dolgozni: rettenetes csöngetés rázta meg előszobám ajtaját. Tizenkét méter hosszú számlát hozott egy komor külsejű óriás: felszólított, hogy legyek szíves és fizessem ki ezt a csekélységet — az életem folyamán kifizetetlenül hagyott számlák listája volt az.

Megígértem, hogy majd legközelebb s gyorsan fejemre tettem az Erzsébet-tér nagyságú kalapot és lesiettem a százmilliónégyszázezerhatszázhuszonkét lépcsőfokból álló lépcsőn, a kávéházba reggelizni.

A kávéház előtt mintegy tízezer főből álló sokaság fogadott. Különféle fiatalemberek voltak, abban a pillanatban, hogy odaértem, egyszerre, mint valami jól betanított hadtest, felémfordították arcukat és karban, oly mennydörgéssel, hogy a budai hegyek visszhangzottak tőle, így kiáltottak rám:

Szervusz, nem ismered ezt az embert? Én vagyok az (itt hatezer név következett), akivel együtt jártál a hatodik bébe. Emlékszel (itt hatezer név), tanár úrra? Hehehe. Hogy vagy, hogy vagy? Hova mész? Reggelizni mész?

Na nem bánom, jövök én is, úgyse diskuráltunk már régen.

Bódultan értem be a kávéházba, a sokaság utánam. Körülülték asztalomat és fülsiketítő mennydörgéssel kérdezték karban:

— Hogy vagy különben?

Közben a pincér már elébem tette a párolgó gőzkazánt, amibe húszezer hektoliter kávé fortyogott. Kérdésemre, hogy mi az a tehénnagyságú és csodálatos őskori szörnyeteghez hasonló állat, amelyik a fejem körül kóvályog, nyájasan felvilágosított, hogy az egy kis tüdővész-bacillus — ennyit szíttam be életemben. Két kilométer hosszú és négy méter vastag cigarettát dugtak a szájamba. A pincér edénybe csurgatta a hat liter nyálat, ami a kávéscsésze szélén jelképezte azt a nyálmennyiséget, amit életemben a rosszul tisztított csészék széléről lehörpintettem.

Émelyegve ugrottam fel és kirohantam az uccára. Az iskolatárs-sokaság utánam és az ajtóban ágyúbömbölésszerű hangon suttogták karban a fülembe:

— Kérlek, adj egy koronát holnapig, de úgy, hogy senki se vegye észre.

Szétosztottam tizenkétezer koronát. A sokaság elszéledt, de nem sokáig maradtam egyedül. A mellékuccából mintegy tizenkétezer főből álló csapat rontott elő, egyenesen arcvonalomnak irányítva a támadást.

— Kérem szépen, — mondta a tizenkétezer ember egyszerre, kicsit sértett hangon, csodálkozóan kifordított tenyérrel és felemelt szemöldökkel — kérem szépen, miért nem felelt ön arra a levélre, amit hat hete írtam önnek?

Elvörösödtem és kapkodva dadogtam:

— Ejnye! Bocsássanak meg! ilyen bolond szórakozott vagyok! Elfelejtettem feladni, pedig meg volt írva! Ilyesmi még sohasem történt velem, ez az első eset, higyjék el, hogy nem feleltem levélre.

— Na és éppen velem? — mondta sértődötten a tizenkétezer ember egyszerre és egyszerre a mellükre mutattak a mutatóujjukkal — éppen velem?

És hűvösen meglebbentve kalapjukat, sietve átmentek a másik oldalra, mind a tizenkétezren.

A következő, mintegy hétezer emberből álló csoporttal a Körút sarkán találkoztam.

— Jó, hogy találkozunk, — fordultak felém hirtelen — beszélni akarok magával. Már régen elhatároztam, hogy magával csinálni kellene valamit. Maga egy tehetséges, de élhetetlen ember, kell, hogy valaki, mint én például, a hóna alá nyúljon. Majd én beszélek holnap (hétezer név)-vel, ne féljen semmit, amíg engem lát.

És barátságosan megveregették a vállamat, mely félméternyire megdagadt.

— Én embert csinálok magából! Én vagyok az egyetlen ember, aki csinálni tud magából valamit! — kiáltották lelkesen.

Elfordultam, mert mintegy ötezer főből álló nőcsapat közeledett felém. Lelkesen és szenvedélyesen ragadták meg a kezemet. Mélyen a szemembe néztek és halkan, bensőséges hangon mondták, úgyhogy legföljebb akkora zajt ütöttek, mint ötven hajótülök:

— Olvastam... úgy-e tudja, hogy olvastam... — úgy-e tudja, hogy megértettem, hogy

az a cikk nekem szólt... hogy én vagyok az a nő, akire gondolt?

— Hát megértette, — mondtam én szomorúan és bensőségesen mosolyogva és mélyen a szemükbe néztem. De választ már nem hallottam, mert tízezer kéz ragadta meg a galléromat.

— Szervusz! — kiáltott tízezer hang.

— Szervusz! — mondtam én örömmel. — Egyetlen barátom!

— Egyetlen barátom! — kiáltott tízezer ember hangosan, hogy tőlük és magamtól megundorodva, szobanagyságú könnyet törültem ki szememből és felébredtem.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Ábránd és valóság.

(Szín: Szerkesztőség, két asztal.)

Mimóza (a »Beteg színek« szerzője, az ünnepelt költő az egyik asztalnál ül és ír. Hatalmas, tagbaszakadt rattanatas ambar).

Mészáros (a »Férfilelkek« szerzője az ünnepelt drámaíró és publicista. Borongó, komoly, csondos ombor. Szelíden, hangtalanul lép be, összehúzódva megy az asztala felé. Mekegő szelídséggel): Megengeded, kérlek, hogy itt írjam meg a cikkemet?

Mimóza (felkapja a fejét. Bömbölve): Mit ordítsz? Megőrültél? Mit ordítsz? Nem tudsz ordítás nélkül bejönni? Muszáj az emberre ráordítani, mikor látod, hogy dolgozom? (Ír.)

...És lelkem, ez a csendes fájvirág
Hunyó zenékre némán visszaérez...

Mészáros (mekegve): Ne haragudj, kérlek, muszáj gyorsan megírni... (Papírt, tollat húz maga elé, hosszan nézi a tollat, egy porszemet lepiszkál róla, bemártja a tintába, kihúzza a tintából, megint megnézi, a fölösleges tintát a tintatartó szélén visszacsurgatja óvatosan, hogy a toll nyílása szabadon maradjon, megint megnézi, lassan közelíti a papírhoz, mielőtt érintené a papírt, előbb párszor tempót vesz a tollal, kóvályog fölötte, aztán csendesen, mint

egy galamb leereszkedik rá és egyforma, apró betűkkel, oldalthajtott fejjel, írni kezdi):

...Hadd vesszenek hát bűzükbe rothadva, a férges pipogyák — hadd jöjjön hát a zabolátlan, a Tajtékzó és Megfontolatlan! Forgasson viharban bennünket, törje össze csontunk, tépje ki szájunkból a síma nyelvet, hogy torokból üvölthessünk fel az égre, — üvölthessünk és bőghessünk, mint a vadállatok, míg a tüdőnk kiszakad és csontunk összeroppan... (a tollat nézi, halkan maga elé, csendesen csóválva a fejét.) Ejnye, ejnye, ez a János... hogy megkértem, hogy tisztogassa a tollakat egy kicsit... már megint megakadt egy hajszálon... (tovább ír).

Mimóza (felugrik): A kutya teremtésit annak a brantos képeteknek hát mi ez, szerkesztőség vagy kaszárnya? (Bömbölve.) Nem érhetem el, hogy egy pillanatra befogjátok a szájatokat? Az Istennek nem tudom ezt a rohadt vackot lekenni... (belevágja a tollat a papírba, tinta szétfreccsen.)

...Olajtaván a csendes bánatoknak
Úszom szelíden, hallgatag.
Élek-e még? Vagyok-e még?
Nem is tudom...
Talán csak árnyék ez, ki köztetek van
S szelíd mosollyal ül és nem beszél,
S hangja, mint az ódon hegedűé,
Oly halk... oly halk...
Talán csak árnyék, elfolyó kísértet...

(Az összetört tollat odavágja, rikácsolva): Hogy dögölne meg, aki kitalálta... ilyen tollakat dugnak az ember csülkébe... Most meg összetörött a dög! Ez egy szerkesztőség? Csak ilyen

részeg marhák bírják ezt ki, mint ti vagytok, akik a szájukba hagynak köpni...

Mészáros (szelíden): Türelem... türelem... nem kell idegeskedni... az ember szépen odamegy a fiókhoz kivesz egy friss tollat... (ír).

...és most elég volt a megalkuvásból, a mindig-mindent-elsímítókból — elég volt a Türelmesekből! Elég volt a Kihelyezőkből, a Pótlókból, akik a rozzant házat csak tatarozzák, csak kenegetik — ököllel bele! ököllel és koponyával!

Mimóza (viszaül, öklével masszírozza a fejét, fúj, csuklik, egyik kezével óriási vörös zsebkendőt vesz ki, bombardó-hangon fújja bele az orrát, miközben másik kezével ír):

...Míg itt vagyok, e pár kis kósza órán,
Két szemem, ez a csendes, őszi lámpás,
Mely temetők fáján lebeg,
Nem akar látni, csak szépséget, álmot,
Szelíd eget, lágyrajzú régi csipkét
Mély színeket, lilát és gyönge zöldet
Beteg szépséget
Szépet, beteget...

(Kifujja az orrát, egy percre leteszi a tollat, belenéz a zsebkendőbe, aztán összehajtja és zsebregyűri, tovább ír.)

Mészáros (leteszi a tollat, nézi az egyik ujját, észrevesz rajta valamit, zsebéből kis spongyát vesz elő, másik zsebéből kis üveget, a spongyát bemártja az üvegbe, megmossa az ujját, aztán lenyalja, utána a spongyával megtörüli a nyelvét. Ír.)

Hadd jöjjön egész dühével, támadjon ránk a Sors — egész dühével és ne tűszúrással, mérgező kis döfésekkel — itt van, itt van, kitárom

mellemet, zuhanjon rá a szikla inkább, pusztuljon el egyszerre... ha kell...

Ejnye, itt cúg van... (Az ablakhoz megy, ír.)

Mimóza (ír):

Mert én már senkit meg nem szólítok,
Senkit se bántok, semmit se kívánok.
Egy halk sóhaj a távol, tiszta égből
A sóhajom
Csak ezt dobom feléd, mint egy virágot...

(Felordít.) Az ablakot!! Az ablakot!! (A tintatartót Mészáros fejéhez vágja.)

Mészáros (szelíden): Milyen ideges vagy. Milyen ideges vagy! Hiszen be akartam csukni! (Meghal.)

OSZK
Országos Szécsényi Könyvtár

Vizsgálat.

Beteg: Tudniillik arról van szó...

Dr. Modern: Hogy miről van szó, azt most még nem lehet tudni.

Beteg:... nekem itt a mejemben...

Dr. Modern: Mejjemben, gyomromban, lépemben, az semmi. Így nem lehet diagnózist csinálni. (Erélyesen): Totális vizsgálatnak fogom alávetni. Addig nem lehet gyógyításról beszélni.

Beteg (hápog): Tudniillik...

Dr. Modern (erélyesen): A szubjektiv panaszok nem világítanak meg semmit. Át kell vizsgálni alaposan a szerveket. Magának szerencséje van, hogy Európa egyik legmodernebbül felszerelt klinikájára került, ahol egyesítve megtalálja a legújabb műszereket. János!

(Három szolga lép be, megragadják és meztelenre vetkőztetik a beteget.)

Beteg: Azaz, hogy bocsánatot kérek...

Dr. Modern: Most ne beszéljen, mert a légzőszervek vizsgálata következik. János: a capillációs villanyakkumulátort!

(Villámlás, mennydörgés. A szoba elsötétül, majd vakító kék fény robban fel. A fal kinyílik és egy bonyolult gépezet fordul ki dörögve a középre. Piskótaalakú ágyféle, forgat-

ható gőzdugattyúval, kétoldalt üveghengerek, felül szivattyú, alul regulátor, elől távírókészülék, hátul Telefon Hírmondó. Az egész kísértetiesen zúg és reszel.)

Beteg (sápadtan): Jézus Mária...

Dr. Modern: Üljön ide...

Beteg (rémülten): Erre a három szögre?

Dr. Modern: Ne beszéljen, csak üljön rá, az acélszögek a test súlya alatt benyomulnak és felhajtják a kémcsöveket a forrasztó készülékbe. Üljön le.

Beteg (leül. Abban a pillanatban az ágy háromrét hajlik, két kampó megragadja a beteg két lábát és felemeli a plafón felé, a hasát lenyomja egy szelep és a fejét lefelé kifordítja valami. Szája fölé egy hosszú üvegcső ereszkedik, végén kétméteres kaucsukcsővel, amiben sziszegve duruzsol valami rémesszagú folyadék.) Jajajaj, segítség...

Dr. Modern: Ne ordítson... Nyissa ki a száját... gyorsan, mert a protoplazma befolyik a tüdejébe és cianózist kap...

Beteg (rémülten kitátja a száját. Abban a pillanatban a kaucsuktű benyomul az orrába, egy kis üveglámpa pedig a torkán keresztül átszalad az orrüregbe és bekapcsolódik a kaucsukcsőbe. A villanylámpa bent, a gége fenekén kigyúl. Hörög.)

Dr. Modern (a cső nyílásán keresztül, ami a beteg torkában van, négy méter finom acéldrótot dug be, aminek a végén horgocskák vannak. Az egészet máslira köti, aztán távcsövet vesz elő, homlokára égő magnéziumos lámpát erősít, kis acéllétrát vesz elő, beengedi a beteg orrlyukába és valami piros folyadékot csöpögtet a beteg talpára. A beteg hörög.): Csönd!

Tartsa a lábát egyenesen, a tüdejét szorítsa fel, a gégeporcot nyomja vissza a mandulákra, az Eustach-féle csövet a füljárattal fogja be, mert különben nem látok be a bárzsingba!

Beteg (szeretné megkérdezni, hol van a füljárat, de nem tud mozdulni.)

Dr. Modern (óvatosan kihúzza a drótokat, kiveszi a létrát, a kanalakat visszadugja és eloltja a lámpákat): Hát, kedves barátom, a tüdejének és a gégéjének semmi baja. Mehetünk tovább. Álljon fel!

(Két szolga lekapcsolja a félig ájult beteget a székről. A tüdővizsgáló-gép kigurul.)

Dr. Modern: Következik a gyomorvizsgálat. János! (Villámlás, mennydörgés. A plafon kettéválik és hosszú gummicsövek ereszkednek le. A földből villamos-szék emelkedik ki.) Üljön le!

Beteg (leroskad a székbe. Abban a pillanatban két kampó szétfeszíti a száját és összeszorítja az orrát.)

Dr. Modern: Fülön át lélekzeni. Fülön át lélekzeni! (Két gummicsövet leereszt a beteg gyomrába, aki öklendezni kezd.) Ahá! Jön már a jó kis gyomorsav! Lehet analizálni! (A csöveken át kicsurgó folyadékot beereszti egy bonyolult retortába, amibe különböző folyadékokat önt.)

Beteg: Ö... ö... ö...

Dr. Modern (számol): Két rész klórsavas káli... négy százalék sósav... az annyi mint... huszonnyolc... (megveregeti a beteg hasát). Maga egy boldog ember, barátom, pont huszonnyolc százalék sósava van... kutyabaja a gyomrának... Mehetünk a szívre... János! A Röntgen-inkvizitort!

(A szoba elsötétül. Túlvilági kék fény, kísérteties zúgás. A beteget megragadja egy acélkéz és felemeli a levegőbe két karját kifeszítve. Előtte sebesen forgó acélkorongon lila villámok sisteregnek. Földalatti moraj. A sötétből egyszerre rémes, vigyorgó csontkoponya közeledik, vigyorgó fogakkal. Szemben egy higanytükörben felemelt karokkal bólogat egy élő csontváz, üres szemgolyóit forgatva és fogait csattogtatva.)

Beteg (zokogva): Isten legyen kegyelmes bűnös lelkemnek! (Elájul.)

Dr. Modern (a sötétből diadalmas hangon): No, látja, barátom — csak a totális vizsgálatnak van teteje! Magának kutyabaja, semmi elváltozás nincs. Csak a szívidegek vannak meglazulva. Egy kis billentyű-neurózis az egész — magának nem szabad sok feketét inni, sok szivart szívni — és ami a fő: tartózkodnia kell minden izgalomtól! A legkisebb izgalom végzetessé válhat!

Influenza.

Jaj, doktor úr, én nem tudom, mi ez... mit gondol? Attól félek, kezdődő csúcshurut... nem, nem, a pulzusomat hiába nézi, ez valami olyan belső láz lehet, tudja, hőmérővel nem lehet lemérni az ilyesmit, mert a fejem meleg, a lábam pedig hideg és a melegség szaladgál bennem, ahol mérni akarja, ott egyszerre elmúlik és átszalad máshová.

Mondja, ez mi lehet, itten, az oldalamba, nem, lejebb, egy olyan szorító érzés, nem fájás, hanem olyan, mintha húzódnék valami, vagy mintha az izmokat spulnira akarnák rácsavarni... dehogy kérem, tessék csak engedni, precízen akarom kifejezni magam: olyan, igen, mintha az idegeket egy spulnira akarnák rácsavarni, de nem egy gömbölyű spulnira, hanem egy szögletesre, amire nem megy föl, tetszik érteni? és mondjuk, mintha mégis erőltetnék ezt a spulnit, tetszik érteni? tessék elképzelni, itt van a spulni, na, már most így elkezdem húzni az izmokat...

Na jó, ha a doktor úr nem hagyja elmondani, hogy mit érzek és hogyan, akkor miből állapítja meg, hogy mi bajom van? Én igyekszem magamat precízen kifejezni, nem úgy mint valami paraszt, aki azt mondja magának,

fáj a hasam, akár agyhártyalobja van, akár vakbélgyulladása... Jó, hát a spulnit hagyom, de ez mi lehet, ez a furcsa reszelés a torkomban, nem is reszelés pontosan, hanem olyan viszkető bizsergésféle, tetszik látni, innen idáig — csak nincsen tüdővészem? Mondja, doktor úr, csak azt mondja meg, érez az ember tüdőrák esetében egy olyanféle nyomást a gégében, ami egészen a fülig terjed, de tulajdonképpen nem is nyomás, hanem olyanféle érzés, mintha egy kéz kinyúlna a tüdőből a bárzsingon keresztül és megfogná a gégét, de nem szorítaná nagyon, csak úgy, mintha el akarná engedni egy pillanatra, de megint megfogná... nézze, doktor úr, ne áltassuk egymást, felnőtt ember vagyok és családapa, nincs szükségem rá, hogy kegyes csalással vigasztaljanak és szépítsék az állapotomat — hadd tudjak meg mindent, beszéljen hozzám őszintén és becsületesen, mint férfi férfihez és mondja ki nyiltan: hátgerincsorvadás-e vagy nem, mikor az ember egyszerre csak azt érzi, mintha két csigolya a tüdejében — ugyan kérem, ne tessék zavarni, hát nem a tüdejében, végre nem vagyok egyetemi tanár — szóval két csigolya, mintha összenőtt volna és az egyiknek a széle karcolni kezdi a másikat és ennek következtében minden lélekzetvételnél a gerinc belenyomódik a vesébe? Jó, jó elhiszem, de tessék már egy kicsit várni, még nem mondtam el mindent és ha a doktor úr nem hallgatja meg az embernek szubjektív panaszait, akkor miből akar diagnózist csinálni? Én nem kérdezek semmit, én nem akarom, befolyásolni és nem mondom, hogy nekem mire van gyanum, én tárgyilagosan és elfogulatlanul azt állítom csak, hogy itt balra egy

kicsit, a szív fölött, közvetlenül a két tüdőszárny alatt valami bugyborékolást érzek, így tesz kérem: pitty, pitty, de mintha a szívből indulna ki és nem mindig tesz úgy, csak ha az államat így leszorítom a mellemre és a karjaimat hátracsavarom és behúnyt szemmel egy percig visszatartom a lélekzetemet — akkor rögtön úgy érzem, mintha fuldokolnék és a gyomromban elpattanna valami — nem lehetséges, hogy a szívemnek van valami?... nem úgy gondolom kérem, de hallottam, hogy a gutaütés első tünete szokott úgy kezdődni, hogy a lélekzet egy percre kimarad... és azonkívül a fülembe valami rémes zúgás is van... és ami a legborzasztóbb, doktor úr... amin talán gyors műtéttel lehetne még segíteni... hogy nincs elég levegőm... így, ha nyugodtan fekszem, nem... de mihelyt kinyitom a számat és egy szót próbálok mondani... mindjárt fuldokolni kezdek — ugyan, ne tessék már közbeszólni, azt akarom mondani, de nem jutok hozzá, hogy nem tudok beszélni... nem tudok beszélni...

A lebeszélőben.

Reggel levelet kaptam, hogy 131313 számú sorsjegyem megnyerte a 2 K 29 filléres főnyereményt és a 2,000.000 K-ás jutalmat, legyek szíves, vegyem fel. Nem tudom, mások hogy vannak ezzel a dologgal, én bevallom, nagyon örültem neki, lehet, hogy nem vagyok normális ember, de örültem. Mindjárt el is mentem, hogy majd felveszem, de még nem volt nyitva a bank, lementem egy kicsit sétálni a Dunapartra.

Fütyörészve nézegettem a vizet, mikor egyszerre egy kemény tenyér nehezedett a vállamra.

— Térjen magához, szerencsétlen, — mondotta hadarva egy magas, bústekintetű férfi.

Mire én:

— Tessék?

— Tegyen le végzetes tervéről, — folytatta a bústekintetű férfi és ásított egyet.

— Ugyan, hát mit gondol felőlem? — szabadkoztam.

A bústekintetű férfi, anélkül, hogy a karomat eleresztette volna, cigarettára gyújtott, megint ásítozott, megdörgölte a fülét, aztán barátságosan megveregette a vállam.

— Na gyerünk, gyerünk.

— Hová megyünk? — jegyeztem meg szerényen.

— A lebeszélőbe. Figyelmeztetem, hogy ne ellenkezzék, mert kénytelen lennék karhatalmat venni igénybe. Ha nyugodtan viselkedik, nem bántjuk.

Karhatalomról lévén szó, kábultan és rémülten követtem. Másfélórás gyaloglás után, mialatt egyetlen szót se váltottunk, egy külvárosi ház előtt állott meg kísérőm.

— Tessék bemenni, — mondta és egy kicsit meg is lökött.

Alacsony hivatalszobába léptünk, a szoba fölött ez állt, fekete betűkkel: »*II. számú Kerületi Lebeszélő Osztály és Iktató.*«

Hoszú farács húzódott egy deszkaasztal mellett, több nyílással, melyek mögött hivatalnokok körmöltek.

— Menjen oda a harmadik rácshoz, — mondta nekem az egyik. — Kérem főlebeszélő úr . . .

Egy száraz hang:

— Mi az?

— Tessék felvenni az adatokat.

— Ugyan, hagyjon békén, nem látja, hogy el vagyok halmozva? Küldje a Kovácshoz.

— Jöjjön ide, — kiáltott rám valaki.

Alázatosan odamentem.

— Neve? — kérdezte a hivatalnok, anélkül, hogy felnézett volna.

— Kérem szépen én...

— Neve?! — kiáltott rám fenyegetően.

Mondtam.

Ezután egy csomó adatot kért még, kitöltött egy blankettát, ideadta és becsukta a rácsot.

— Hová menjek ezzel? — kérdeztem tanácstalanul.

— A negyedik emeletre, a 14. szám alá, Ungemütlich segédlebeszélő úrhoz. Ott lebélyegzik, a lebélyegzett íráshoz kér egy kitöltő-lapot, egy kijelentő cédulát, egy bejelentőt és egy feljelentőt. Ezeket átviszi az összeíró ügyosztályba, ott átvezetik a szelvényt a kihallgató jegyzőkönyvbe, a másolatot megkapja, azt a raktárban aláíratja és visszahozza nekem.

— Igenis.

Két óra sem telt bele, ott voltam a Gyűjtő és Ellenőrző Osztály fogalmazója előtt. Nem lehetett elmenni, mert egy rendőr állandóan a sarkamban volt, azzal az utasítással, hogy magamra ne hagyjon, míg el nincs intézve a lebeszélés.

— Tessék segédlebeszélő úr, ez az, — mondotta a rendőr.

A segédlebeszélő rátámadt a rendőrre.

— Már megint tizenkettő után hozzák nekem a feleket? A fene essen ebbe a nyavalyás vircsaftba! Csak én legyek marha, a többiek urizálnak. Legközelebb, ha tizenkettő után jönnek, mindkettőjüket kihajítom.

A rendőr hallgatott, a segédlebeszélő rámkiáltott:

— Minek áll itt? Adja ide az írásokat.

Átadtam a tizenkét cédulát, amit közben összegyüjtöttem. Átvizsgálta őket, ásított, aztán a következőket mondta:

— Tegyen le végzetes tervéről... aoiá... de álmos vagyok... térjenvisszaazélet napsugarasmezejére... öböböbö azéletmindenkiszámára tartogatmég örömöket... megértette?

— Igenis, csakhogy —

— Ne feleseljen. Megígéri becsületszavára, hogy soha többé nem tör önnön életére?

— De hiszen én —

— Elég. Megígéri becsületszavára és kész, elmehet. És máskor ilyen ügyekben ne tizenkettő után tessék jönni, mert én nem vagyok a bérese az uraknak, tetszik érteni. Alászolgája.

Elsompolyogtam, de a következő percben képéből kikelve ordított utánam.

— Hé!... Hát az igazolványt én vigyem le az iktatóba?

Rémülten álltam meg.

—Ezeket vezettesse be megfelelő helyeken, iktassa át, bélyegeztesse le és vétesse fel... Majd a biztos úr útbaigazítja.

Kezembe csapta az iratokat és bevágta az ajtót. A rendőr ásított, aztán intett, hogy gyerünk, ő is szeretne már ebédelni. Megköszöntem a szívességét, borravalóul átadtam neki főnyereményt nyert sorsjegyemet, felkapaszkodtam az ablakra és leugrottam a negyedik emeletről.

Barátom, a vállalkozó.

Délelőtt tízkor sürgönyt kaptam, hogy délután egynegyed ötkor jelenjek meg a Nyújork-kávéházban rendkívül sürgős és számomra életbe vágó fontosságú ügyben. Délután egy órakor újabb sürgöny érkezett, hogy ne egynegyed ötkor, hanem félhatkor jöjjek és ne a Nyújorkba, hanem a budai Filadelfiába. További sürgöny véglegesen és visszavonhatatlanul az Andrássy-kávéházban jelölte meg a helyet, az időt este féltizenkettőkor.

Megjelentem a megjelölt időben és helyen, ahol a pincér egy levéllel várt, a levélben az volt, hogy legyek szíves, fáradjak el azonnal az újpesti Otthon-kávéházba, ott vár rám a sürgöny feladója.

Elmentem Újpestre és beültem a kávéházba. Néhány perc múlva alacsony, szőke fiatalember jelent meg asztalomnál, bemutatkozott és leült. Kérdésemre, hogy ő hivatott-e, gyorsan bólintott, hogy igen. Megkérdezte, hogy vagyok és mit szólok hozzá, milyen soká tart a háború.

— Hát bizony, — mondtam — éppen hogy eléggé. Már az igaz.

— És ki tudja, még meddig tart, — mondta.

— Bizony, csak az Isten tudhatja, — jegyeztem meg.

— Tessék elhinni, már vége lehetne, — fűzte tovább.

— Majd csak vége lesz, — válaszoltam.

Köhögött és a körmét kezdte piszkálni.

— Hát, kérem, — mondtam én — hát miről van szó?

— Hogy-hogy miről? — kérdezte.

— Úgy értem, a sürgönyök miatt...

— Ja, arról. Hát igen, kérem, egy vállalkozásról lenne szó.

— Értem. Miféle vállalkozásról?

— Hiszen éppen ez az. Ez az, kérem. Nagyon helyesen tetszik kérdezni, hogy miféle. Éppen emiatt akartam önnel beszélni.

— Állok rendelkezésére.

— Mert, kérem, az emberek mindenfélét csinálnak. Mondok, csinálni kellene valamit.

— Nagyon helyes.

— Csakhogy alaposan meg kell fontolni a dolgot. Ezért akartam beszélni önnel.

— No igen... nagyon megtisztelő... tehát?...

— Tudom, kérem, hogy azt nem lehet úgy egy-kettőre nyélbeütni.

— Mégis... talán nagy általánosságban tessék elmondani — talán lapvállalkozás.

— Azt most még nem mondhatom meg. Nem éppen lap. De esetleg az is. De ezt még meg kell fontolni. Nézetem szerint éppen ezt kell megfontolni.

Szünet állt be.

— Egyelőre az a fontos, — kezdte újra — hogy amíg nem biztos a dolog, nem szabad senkinek beszélni róla.

— Kérem, kérem, — biztosítottam.

— Mert még nem lehet tudni... az nem megy máról-holnapra... az nagyon veszélyes, ha előre beszél róla az ember... tetszik tudni, ellopják az ötletet...

— Persze, — mondtam — és tekintve, hogy pénzről van szó, biztosan...

— Azt éppen nem mondhatnám. Pénz egyelőre nincs. Csak lesz majd, ha a dolog sikerül.

— Mégis, — mondtam óvatosan — milyen természetű dolog ez?

— Hiszen éppen emiatt akartam önnel beszélni, hogy milyenféle legyen. Mert azt elő kell készíteni, azt meg kell fontolni. Nem szabad elhamarkodni, ha az ember sok pénzt akar keresni.

— Már az igaz.

— Majd ha aztán már lát az ember egy kis pénzt, — folytatta lelkesen — akkor lehet bátrabban csinálni. Ha nekem együtt lesz egy kis pénz, akkor én nem nézem a fáradságot.

— Oh, bizonyos vagyok benne...

— Majd meglátja, hogy én nem vagyok smucig ember. Én nem fogom eltitkolni ön előtt, ön ellenőrizhet majd, hogy mennyit kerestem a vállalkozáson... nálam lehet keresni, barátom...

— Meg vagyok győződve róla. Mégis, hogy kezdünk hozzá?

— Na, hát helyben vagyunk. Erről akartam önnel beszélni. Én az ön eszét nagyon sokra becsülöm és meg vagyok győződve róla, hogy ön segítségemre tud lenni... Ezért fordultam önhöz és senki máshoz... Nekem nem kell mindenféle ember, nekem maga kell, igenis, maga... hozzám jöhet, kérem, Anatole France

is, én nem bánom, akármilyen ember, énnekem nem kell...

— Nagyon köszönöm, — rebegtem — hát akkor miben lehetnék...

— Erről van szó, kérem. Én nem vagyok egy lángész, én ezt tudom, — ne tessék tiltakozni, nem restellem én — én magam nem igen tudnám — de ha ön nekem tud mondani valamit, amivel pár százezer forintot lehetne keresni... hát én nem feledkeznék meg önről, azt elhiheti... én nem kívánnám ingyen, mint sok gazember.

A pincér jelezte, hogy záróra van. Fölálltunk.

— Hát gondolkozzék, — mondta.

— Jó, — mondtam — majd gondolkozom.

— És ha tud valamit, írjon rögtön.

— Majd írok, — mondtam.

— Hanem egyet: diszkréció! Senkinek egyetlen szót se! Senkinek! Ilyen dolog nem megy másképp! Mihelyt az ember elárulja, más csinálja meg. Csak bízza rám, maga fiatalember, maga ezt nem érti. Nem akarom, hogy megelőzzenek. Ennyiben maradunk: senkinek egy szót se!!

— Ennyiben.

— Alásszolgája.

— Alásszolgája.

Negyed egy volt és én ott ültem Ujpesten.

Tűzrendészet.

(Drámai jelenet.)

(A színpad sötét, elhagyott színpadot ábrázol, olyan színpadot, amin éppen nem játszanak semmit. Komor kulisszák lógnak le árván a zsinórpadlásról. — Dörgő hang veri fel a csendet, utána fenyegető csönd. Majd nehéz robajjal felnyílik a sülyesztő és egy démoni sziluet emelkedik belőle a színre.)

Démoni sziluet (ordítva): Vandrák! (Csendesebben.) Vandrák! (Halkan.) Vandrák. (Maga elé.) A disznók, már félhat és még nincs itt az ügyelő. (Megnyom egy gombot, kékes, temetői fény önti el a színpadot.)

Egy alak (a rivaldaszegélyről felkapaszkodik a színpadra. Utána két komor árnyék.)

Sziluet: Vandrák, maga az?

Alak: Az igazgató urat keressük.

Igazgató: Én vagyok az. Mi tetszik?

Alak: Tűzrendészeti bizottság.

Igazgató (olvadékonyan): Ó... bocsánatot kérek, parancsoljanak az urak... Miről van szó?

Főtűzrendész: Tűzrendészeti vizsgálatot fogunk tartani. Megállapítandó, hogy a színház tűz esetén veszélyes-e.

Igazgató (elomlóan): Ó... hát hogy tetszik gondolni ilyet... Már hogy volna veszélyes... Ebben a színházban először is nem üthet ki

tűz; másodszor, ha kiüt, az egy vicc, egy nevetség, mert a színház direkt arra épült, hogy tűz üssön ki benne — mert ebben a színházban, ha tűz üt ki, a közönség röhögni kezd és a tűz elkékül és megpukkad mérgében, hogy hiába ütött ki.

Főtűzrendész (szárazon): Köszönöm, majd egyénileg fogom megállapítani. Az a kérdés, hogy tűz esetén kitörhet-e pánik a helyiségben és hogy tud-e menekülni a közönség. Mi ez itten, ahol állunk?

Igazgató: Ez kérem, a színpad.

Tűzrendész: Úgy. Színpad. És ezen akarnak maguk játszani.

Igazgató: Gondoltunk rá eleinte mi is, hogy pincében játszunk, vagy kályhacsőben, vagy egy torony tetején, vagy egy búvárharang belsejében, de aztán mégis ráfanyalodtunk, hogy színpadon játszunk.

Tűzrendész: Szóval elismeri, hogy csak üzleti érdekből választották ezt a helyiséget és nem gondoltak a kellő tűzbiztonságra. Hol vannak itt az előírt biztonsági felszerelések?

Igazgató: Tessék, ez a vasfüggöny. Tűz esetén azonnal leszalad és elzárja a nézőteret.

Tűzrendész: Várjunk csak. Ki ereszti le tűz esetén ezt a függönyt? Miért nem áll itt senki?

Igazgató: Az ügyelőnek kell itt állni.

Tűzrendész: Miféle ügyelő? Én nem látok itt semmiféle ügyelőt.

Igazgató: Még nincs itt. De most nincs is tűz.

Tűzrendész: Nagyon szép. Szóval maguk arra várnak, míg tűz üt ki és majd akkor küldenek az ügyelőért. Majd ezt beveszem a jelentésbe.

Igazgató: De kérem, az előadás alatt itt van az ügyelő, itt áll a függönysodrony mellett.

Tűzrendész: Itt áll, persze, hogy áll. Itt lábatlankodik és ugrál, esetleg cigarettázik is és felgyujtja a függönyt. Majd ezt is beveszem a jelentésbe.

Igazgató: De könyörgöm alássan...

Tűzrendész: Bízza csak rám... Ez a színház egy tűzfészek, egy pánikgyár, egy katasztrófatelep. Ebből a színházból tűz esetén nem lehet elmenekülni, itt mindenki bennég, megsül, öszszepörkölődik, mint egy rossz rerniben a rétes, mert ennek a színháznak nincs ajtaja, nincs ablaka, nincs rajta egy nyílás, amin ki lehetne menekülni tűz esetén, ebből a színházból nem tud elfutni egy egér, ennek a színháznak nincs felszerelése, nincs vízvezetékcsöve, nincs...

Igazgató (rémülten): Már hogy tetszik ilyet mondani? Nyolc ajtaja van, tessék megnézni... mindegyik két méter széles...

Tűzrendész: És maga azt hiszi, hogy ez elég? Előírás szerint ahhoz, hogy ötszáz ember harminc másodperc alatt kiürítsen egy kétszáz négyzetméter mekkoraságú területet, nem nyolc, hanem kilenc és nem két méter, hanem két méter nyolc centiméter széles ajtó kell. Ez a teória, ez ki van számítva és ha ez nincs, akkor nem lehet elmenekülni, mindenki bennég, megsül. Bevenni a jelentésbe, hogy ebből a színházból tűz esetén nem lehet elmenekülni semerre.

Igazgató (ájultan): Jézus Mária...

Tűzrendész: És ez itten egy vízvezetékcső, ez a szalmaszál, ez a hajcsövesség?

Igazgató: De hiszen harminc centiméter széles...

Tűzrendész: Ez?! Ez?! Ez a hajszálér? Hisz ezen annyi víz se tud bejönni, amivel egy bélyeget le lehet ragasztani. Be fogom venni a jelentésbe, hogy nincs víz, nem lehet oltani és ha tűz üt ki, nem lehet menekülni, előírás szerint...

Egy hang (a háttérben): Tűz!!... Tűz!!...

Tűzrendész (egy pillanat alatt eltűnik a vízvezetéki csőben s a következő másodpercben már kint van a háztetőn, a harmadik másodpercben már lent szalad az uccán).

Igazgató (a nyitott ablaknál kiabál utána): Főtűzrendész úr! Tessék visszajönni! Tévedés! Az a csirkefogó ügyelő játszott a kulisszák mögött »tüz«-et a súgóval... A súgó bemondja a tüzet...

Tűzrendész (dühösen tovább nyargal): Lárifári! Be fogom venni a jelentésbe.

Pályázom a Nobel-díjra.

Egész nyugodtan meg merem írni, hogy pályázom a Nobel-alapítvány költői díjára és azt is, hogy milyen minőségben óhajtok pályázni. A zsűri valószínüleg nem tud magyarul, a zsűri most hinduul tud csak: odaadta a Nobel-díjat Rabindranath Tagore hindu költőnek, akit ezzel a világ legnagyobb költőjének nevezett ki.

Már zsenge gyermekkorom óta a Nobel-díjra pályázom. Költeményeim Petőfi, Heine, Baudelaire, Maeterlinck és más álnevek alatt jelentek meg. Belevittem költeményeimbe azt az általános emberi hogyhíjjákokat, amit a Nobel-díj alapítója feltételül tűzött. Minden élő nyelven megpróbálkoztam: hiába. A Nobel-díjat nem kaptam meg. Megkapta helyettem Rabindranath Tagore, a hindu költő? — kérdi nagyságos asszonyom. — Mennyiben képviseli a hindu költő az én érzelmeimet, vagy a kegyed érzelmeit, nagyságos asszonyom, vagy azoknak az érzelmeit, akik mint zsűri odaítélték a díjat? — Hát, kérem, nagyságos asszonyom, mindjárt megmagyarázom. Itt van Rabindranath Tagore egyik csodaszép költeménye, mely így hangzik:

»*Mikor a tamarix-fára először felmásztam, gyermekkoromban, akkor az én kis szívem még olyan volt, mint egy akaju-boabob, amelyen a drugho-madár fütyörész.*

De most már az én szívemben nem a drugho-madár, hanem a hatalmas Mahadő-Biskája énekel és így tesz: pivi, pivi.«

Pardon, pardon, nagyságos asszonyom, egy percre. Nagyságos asszonyom azt jegyzi meg kissé felületesen, hogy mi ez a frász, hisz ez nem egy vers, se rím nincs benne, se ritmus, mi az hogy boabob és drugho és általában az egész vacak micsoda légyen. Előre kell bocsátanom, hogy a zsűri ezeket a verseket angol fordításban ismerte meg és hogy a hindu verseket így írják, hát így írják. És hogy ez a vers miért gyönyörű és miért tetszett azoknak az uraknak, akik a díjat adják az embernek? Hát nézze, kérem, nagyságos asszonyom. Ebben a versben az a gyönyörű, hogy ebben a versben exotikus zamat van. Hogy mit értünk exotikus zamat alatt? Exotikus zamat alatt azt értjük, hogy az ember soha életében nem hallotta azt a szót, hogy tamarix és boabob és Mahadő és hogy ő a verset egészen másképen szokta élvezni és rá például csak a rím és ritmus hat, — mindezekből viszont arra a következtetésre jut, hogy milyen furcsa emberek lehetnek, akik ilyesmin törik a fejüket, ezek a hinduk. Hát nem ütötte meg, nagyságos asszonyom, lelkében a legmélyebb húrokat az a nagyszerű gondolat, hogy amikor a tamarix-fára mászott a költő, akkor még csak a drugho-madár fütyörészett, később pedig maga a nagy Mahadő? Mikor szerelmes volt, mikor bánata volt, mikor örült, nem gondolt lelkesen a baobobra? Nem? Nagyon csodálom.

De mit magyarázzak sokat: megyek haza dolgozni. A feleségem úgyis nagyon furcsán néz rám, mióta ez a Rabindra... dranath Ta-

gore megnyerte a Nobel-díjat; szárazon és figyelmeztetően kijelentette, hogy a jövő évben, éppen abban az időben, mikor a Nobel-díjat adják, neki sürgősen szüksége lesz kétszázezer koronára, hát úgy osszam be magamnak. Különben is ifjú költőink, mint hallom, máris gyakorolják magukat az exotikus lírában, most ez az irány, mióta ez a Rabindra... na, nem akarom elölről kezdeni.

Ezek itt... ez néhány kísérlet, néhány pályamunka... Ez itt a *Pápua-álmok* sorozat, amit holnap szándékozom beküldeni a Nobel-akadémiára. Ha megengedi, felolvasom az egyiket.

»Mikor megláttalak
Átfúrt orrlikadban
Egy vaskarika lógott, crixcrax-fából
De le voltál sülve a naptól
És majdnem fehér voltál
De le voltál sülve a naptól
Te pofokatepe
Te pekefetopó.«

Na jó, így marhaság, ha hallja az ember és tudja, hogy én írtam. Csakhogy én ezt patagóniai levélbélyeggel fogom küldeni és *Buabuo-Tsingula* pápuai költőnek írom magamat alá, — majd meglátja, milyen gyönyörű lesz akkor mindjárt és hogy fog tetszeni azoknak a Nobeléknak! Mennyi báj, mennyi primitív erő, mennyi exotikus tűz és nyers poézis lesz benne... ha én azt mind el tudnám mondani magának. Mondja, hogy én mondtam, ezzel a verssel még találkozunk angol fordításban és angolból lefordítják még magyarra is... és akkor talán még nekem is tetszeni fog.

Vitatkozás.

Én most megmagyarázom nektek, hogy mi az oka a háborúknak.

A háborúknak az az oka, hogy az emberek mind nagyon okosak és értelmesek és nem szeretik a nyers, durva erőszakot, hanem mindent szellemi fölénnyel, értelemmel, meggyőződéssel és meggyőzéssel szeretnek elintézni.

Mert ha a háború oka a nyers erőszak volna, akkor már régen kiderült volna, hogy ki az erősebb, az erősebb már régen átvette volna uralmát a Földön, a gyöngébb elpusztult volna és helyreállott volna az egyensúly.

De az emberek nagyon okosak és értelmesek és a felmerült ellentéteket elvont szellemi tornában, úgynevezett *vitákban* szeretik elintézni. Ebből származott az egész irodalom, a sok könyv, a különféle világnézletek, a diplomácia, a sajtó és egyéb hadifelszerelés.

Aki ebben kételkedik, annak számára határozzuk meg pontosan és szabatosan, hogy mit értünk *vita*, vitatkozás alatt.

Vita alatt, ugyebár, két egyformán felkészült, értelmes és gondolatait helyesen kifejezni tudó embert értünk, akiknek egymással ellenkező felfogásuk van egy bizonyos dologról és akik mindenáron azon vannak, hogy a

másikat meggyőzzék arról, hogy nem a másiknak a felfogása helyes, hanem az övé. Ennek a célja nyilvánvaló: miután cselekedeteinket világfelfogásunk irányítja, a megváltozott világfelfogással megváltoztatjuk cselekedeteinket is és ebből jön ki az egész történelem. Például, tegyük fel, hogy két hatalmas úr, aki dönthet nagyfontosságú kérdésekben, esetleg abban is, hogy legyen-e háború, vagy ne legyen: mondom, tegyük fel, hogy ennek a két kitünő eszű és okos embernek kétféle felfogása van az élet céljáról. Az egyik úgy véli, hogy az élet célja az egyén érvényesülése, a másik, hogy az élet célja a fajta érvényesülése. Ehhez képest az egyik óhajtja a háborút, a másik nem, amiből nyilvánvalóan háború lenne, mert aki óhajtja a háborút, az rá tudja erőszakolni arra, aki nem óhajtja s végeredményben azon tör ki a háború, hogy legyen-e, vagy ne legyen. Már mostan, úgy-e, ez a két egyformán kitünő eszű ember szeretné szellemi tornában, úgynevezett *vitában* elintézni a kérdést: összeülnek hát, hogy egymást a saját felfogásukról meggyőzzék.

De mi lesz ebből? Mind a kettő egyformán okos és kitünő ember és egyformán helyes és átgondolt, kipróbált érvekkel bizonyítja a saját igazát. A vége tehát nem lehet más a dolognak, mint hogy a céljuk sikerül és tényleg meg tudja győzni egyik a másikat, a másik pedig az egyiket.

Az, amelyiknek az volt a meggyőződése, hogy az élet célja az egyén érvényesülése, meggyőzve a másiknak helyes érvelésétől, a végén meghatva és boldogan elismeri, hogy a másiknak igaza van, — az élet célja tényleg

nem az, hogy egyes emberek jól érezzék magukat, hanem, hogy a fajta, az utódok boldogok legyenek. Ezzel szemben a másik, aki az elején erről az egyiket meggyőzte, a vita végén kénytelen elfogadni ugyanannak az egyiknek abbeli kitünő érvelését, hogy az ördög vigye el az utódokat, az még kétséges, hogy azok lesznek-e igazán, az ellenben biztos, hogy én már vagyok: hiszen az orvosok is nehéz szüléseknél az anyát mentik meg inkább és nem a gyermeket, ha az egyiknek pusztulni kell.

Így aztán, hogy egymást meggyőzték, ismét csak különböző véleményen vannak és egész nyugodtan megüzenhetik a háborút.

Nézetem szerint ez a háborúnak az oka. Aki más nézeten van, csak jöjjön ide, győzzön meg, én szívesen meg hagyom győzni magam, — de a keservit neki, akkor aztán én is meggyőzöm őt, úgy, hogy arról koldul, vagyok olyan jól vitatkozó, mint az úr. Mert a háborúnak az az oka, hogy Belzebub fiatal ujságíró korában, egy karácsonyi körkérdés alkalmából felvetette a kérdést: mi az oka a háborúnak? Ezen vesztünk össze aztán annyira, hogy a végén már csak a háború maradt hátra.

Gyermekfoglalkoztatás.

A minisztérium, mely a helyes nevelés törvényeit keresve, ankét formájában fordult a legkiválóbb és legderekabb emberekhez, nyilatkoznának gyermekkori élményeikről, hogy e nyilatkozatokból leszűrje a nevelés helyes elveit (kiindulva abból a feltevésből, hogy a derék és kiváló emberek azért olyan derekak és kiválók, mert helyesen nevelkedtek), — multkori, a gyermektáplálás kérdésében közölt nyilatkozatomat nagy örömmel vette tudomásul és folytatólag felszólított, beszélnék valamit most már arról a korszakról, mely három éves koromtól négyéves koromig tartott, hogy mivel foglalkoztam ebben az időben, melyek azok a jelek, melyekből következtetni lehetett a későbbi kiválóságokra s melyeket mértékül lehet venni egy hozzám hasonló emberpéldány kitenyésztésében.

Ebben a korban gyermeki lelkem kialakulása már megkezdődött; főként az a csoda foglalkoztatott, amit az ember később megszokik és összetévesztve énjével, nem törődik vele: az, hogy nekem testem van, kezeim és lábaim, mindenféle furcsa, részben ismert, részben is-

meretlen rendeltetésű alkatrészek, amikkel — persze csak olyankor, ha magamra hagynak — azt tehetem, amit akarok. Bevallom, hogy azoknál a játékoknál, amiket adtak, ezek sokszor jobban érdekeltek. Hogy az egész játékszer, fejestül, nyakastul mire való és mit kell vele csinálni, azt nem igen tudtam, csak gyanítottam, hogy a nagyok saját szórakoztatásukra szerkesztették és ajándékozták meg vele egymást. Erre kellett következtetnem abból, hogy egymásnak adogattak, felemeltek, letettek, lóbáltak, dobáltak, törülgettek, fésültek, — mindez engem, a játékszert, sokat bosszantott, de viszont fel is keltette érdeklődésemet.

Főként az arcom és fejem érdekelt, miután ezeket nem láthattam, eleinte fejetlen törzsnek hittem magam, csak később győződtem meg róla, tapintás útján, hogy nekem is van valami a nyakamon, mint — másoknak. Ezután nagy igyekezettel kísérleteztem, hogy lehetne ezt a puha labdát megmásolni valahogy, levenni, vagy kinyitni, vagy megfordítani.

Két ujjamat bedugva a szájamba, szétfeszítettem és megpróbáltam a két szélét ráakasztani a fülemre. Miután ez nem sikerült, a füleimet próbáltam lehúzni és begyömöszölni a szájamba — ez se ment.

Egyik barátom, aki ilyen irányban szintén buzgón kísérletezett, érdekes játékra tanított meg. Hirtelen szét kell húzni a két marokrafogott fület (kérem a nyájas olvasót, pontosan csinálja utánam, mert csak úgy sikerülhet) ugyanakkor tövig kiölteni a nyelvet és a szemet behúnyni. Ha helyesen hajtjuk végre e műveletet, a mozdulat úgy hat, mintha a két fül, mint fogantyú, automatikusan lökné ki a

nyelvet, ami igen mulattató és egyben hasznos dolog is. Ezután két ujjal megfogja az ember a bőrt az álla alatt és hirtelen lerántja, egyben gyorsan bekapja a nyelvét — ez meg olyan, mintha az ujjammal rántottam volna vissza a nyelvemet, belülről.

Ugyanettől a barátomtól tanultam meg az úgynevezett »halálkezet« is, ami abból áll, hogy egyik kezemet lefelé lóbálom gyorsan, a másikat fölfelé — hirtelen összetéve, az egyik fehér lesz, a másik piros.

Magamról jöttem rá ezzel szemben a »verő verő« játékra, amivel üres óráiban, szintén kitünően elszórakozhat az ember. Ez úgy megy, hogy az ember mutatóujját igen gyorsan és ritmikusan, sokszor egymásután felülről lefelé végigpöcköli a két kissé nyitott ajkon és hozzá zúg — ebből egy sajátságos hang származik, fonetice leírva így hangzik: »verő, verő, verő«. Nagyon mulatságos kísérlet.

Ehhez hasonlít elvben az is, mikor az ember két tenyerét erősen rátapasztja a füleire és ritmikusan nyitogatja és megint elzárja azokat, gyorsuló iramban — a külvilág zaja igen mulatságos, értelmetlen zagyvalékká válik ez úton. Főként olyankor szoktam játszani, mikor az erényről beszéltek nekem vagy szidtak — később, hat éves koromtól kezdve, az iskolában, magyarázat közben. Mélyhangú emberek előadása nagyon alkalmas erre a játékra.

Reggelenként, a tükör előtt, soha nem mulasztottam el, hogy a törülközőt a nyakamra csavarjam és szorítsam — ettől az arcom kék lett és a szemem kiugrott, ezt a szórakozást épp úgy nem engedtem volna el, mint csuklómnak erős spárgával való leszorítását és külön-

féle madzagoknak ujjaimra tekerését, amitől a vér elállt.

Érdeklődésemet a fentemlített kitűnő játékszer iránt tizenkét éves koromban vesztettem el, mikor az első kislánnyal megismerkedtem. Azóta tőlünk független kezekkel, szájakkal és fülekkel, még sokkal mulatságosabb dolgokat lehet játszani.

OSZK
Országos Szechényi Könyvtár

Ötórai záróra.

Mint megrögzött lump, már megint délután öt óra után vetődtem haza, pedig hányszor fogadtam már meg, hogy új életet kezdek és délután háromkor ágyacskámba térek.

Volt időm gondolkodni, míg kinyitották a kaput — van szerencsém tehát gondolataimat a közüdvi minisztérium szíves figyelmébe ajánlani.

Az ötórai záróra minden várakozáson felül bevált: az a cél, hogy öt óra után csak nagy nehézségek árán lehessen bemenni a kapun a házba, minden vonalon biztosítva van.

Továbbá várhatók a következő újítások:

Február elsejétől kezdve hajnali háromtól délután félkettőig mosdáshoz csak szappant lehet használni, vizet nem, a vízkímélés szempontjából — félkettőtől hajnalig pedig csak vizet, szappant nem, a szappankímélésre való tekintettel.

A gyufakímélésre való tekintettel a kormány kibocsát olyan gyufaskatulyákat, melyeknek, az eddigiektől eltérően, nem az egyik oldalán, hanem a másik oldalán van a foszfor, hogy ily módon az egyik oldal kímélve legyen.

A padlásra délután félháromtól este negyednyolcig csak a pincén keresztül lehet bemenni, a lépcsőkímélés céljából.

A betörések és fosztogatások csökkentése céljából a kormány új mosdótálakat bocsát ki, melyekre február tizenötödikétől kezdve tartozik mindenki becserélni saját mosdótálát. Az új mosdótálak úgy vannak szerkesztve, hogy ha a betörő, miután kifosztotta a lakást, esetleg meg akarja mosni a kezét, a lavor azonnal csöngetni kezd, felkelti a lakás tulajdonosát, aki tartozik az esetet azonnal telefonon bejelenteni a rendőrségen.

A telefon reggel nyolctól másnap reggel nyolcig nem használható — beszélgetést hivatalos esetben csak a postaigazgatóság engedélyezhet, ha a két fél, aki beszélgetni akar egymással, minden esetben együtt megjelenik a hivatalban és igazolja, hogy sürgős ügyben kell érintkezésbe lépniök egymással. Délután félháromkor tartozik mindenki telefonját kikapcsolni.

A vízfogyasztás szabályozását célozza az a rendelet, mely szerint délelőtt féltizenegytől délután háromnegyedötig vizet csak lapos tányérban szabad felszolgálni. Háromnegyedöttől hajnali negyedháromig mély tányérból is iható víz, de a tányérba néhány tárgyat kell tenni, mely annyit veszít súlyából, mint amennyit az általa kiszorított víz nyom. Ezt a súlyfölösleget tartozik mindenki bejelenteni az elöljáróságnál.

Kiterjed az új rendelet a bútorok kímélésére is. A szekrényeket tartozik mindenki fölül is ellátni lábakkal, reggel nyolctól délután félhétig az ekként felszerelt szekrény felfordítandó, hogy a teteje addig a portól kiméltessék.

Hangkímélés szempontjából tartozik mindenki házi csengettyűit hangfogóval ellátni este hétig. Ugyanez áll az ébresztőórákra is, melye-

ket felhúzás után azonnal be kell takarni, sötét és csukott helyen tartani, hajnalban, egynegyed órával azelőtt, hogy csöngetnie kellene, kivenni és elzárni.

A papírkímélést célozzák azok az újfajta villamoslámpák, melyeket január huszonkilencedikétől kezdve mindenkinek be kell szereznie s melyek váltakozó árammal dolgozva, állandóan hunyorgatnak, hogy ne lehessen mellettük olvasni.

Február negyedikétől kezdve déli egy órától esti félötig a konflislovak két hátsó lábát össze kell kötözni és csak úgy lehet hajtani őket. Amennyiben így is előfordulna, hogy egyik-másik jól tud futni, a zsineg végét tartozik a kocsis a jobb mellső kerékre erősíteni.

Legközelebb forgalomba kerülnek az új lekvárzsibbasztók is, tucatonként ötven koronáért, aluminium-retesszel.

Akinek fülszeletelő dugattyúra van szüksége, igényét jelentse be február negyedikétől kezdve a kerületi hadügyminisztériumban.

E hónap végén kezdik forgalomba hozni az újonnan rendelt cukorkeserítő gépeket. Minden mészárszékben kapható lesz villamoslámpa ellenében mézsavanyító süveg, tucatonként.

Gyomorpiszkálót, valódi angol tükörzúzót (szabad zárral), cipőtalpsorvasztót és kétoldali orrtűket igazolvány nélkül csak jövő hónap közepétől, hajnali négy és öt között árúsíthatnak a pékek.

Továbbá azt álmodtam, hogy két macska voltam és játszottam egymással.

Oktatom a kis fiamat.

— Ne lármázz, Pistike, hagyj olvasni, ülj le szépen a kis lócára a barackfa alá, nézd a képeskönyvedet, nesze, itt van a képesújság is, abba is van mindenféle érdekes kép a nagyvilágról.

— Ha nem értesz valamit, kérdezd meg szépen, egy négy éves kisfiúnak már érteni kell a dolgokat.

— Ezt nem adom, ebben nincs kép, ezt én most olvasom, érted? ez egy levél, a Lajos bácsitól, — emlékszel még a Lajos bácsira?

— Hát persze, a Lajos bácsi, akinek olyan szép forgó volt a sapkáján, nem emlékszel?

— A Lajos bácsi most nem jöhet haza, ő most a háborúban van és csatázik az ellenséggel — és éppen azt írja nekem, hogy mostan a kórházban volt egy hónapig.

— Egy hónap, az harminc nap és azért volt, édes fiam, mert megsebesült. Ja, az úgy volt, hogy egy nagy gránátot dobott az ellenség szegény Lajos bácsi felé és az szétpukkant, így — brr... u... u... m!! — és ekkor a Lajos bácsinak belement a vas a hátába és felszakította a hátát.

— Jaj, te csacsi, az nem azért volt, mert a Lajos bácsi félt az ellenségtől, — dehogy is félt,

inkább nagyon is bátor volt és nekiment az ellenségnek.

— Hogy jól megverte-e az ellenséget? Hát persze, biztosan jól megverte, azért voltak rá olyan mérgesek.

— Bizony, a Lajos bácsi jó katona, meg is dícsérték őt, — mit mondsz? kapott hát, kapott olyan szép aranypénzt a mellére, mert jól megverte az ellenséget.

— Hogy mivel? hát persze puskával is, meg karddal is, meg olyan szuronnyal is... bizony... ágyúval? hát ágyúval is... meg revolverrel is... bizony...

— Hogy levágta-e a fejét az ellenségnek? Azt én nem tudom, kis fiam... hát, ha akarod, levágta... hogy hánynak vágta le?... Azt én nem tudom... tíznek? lehet, hogy tíznek... ugyan hagyj már békén olvasni...

— Jó, jó, te is katona leszel... hát persze, hogy jó katona leszel, ha jól viseled magad... Majd ha nagy leszel, kis fiam... Most hagyjál olvasni, nézegesd a képes újságot...

— Ez?... ez ágyú, olyan nagy, tengeri ágyú, kisfiam... igen, igen, ezzel lőnek az ellenségre... ez azért olyan hosszú, kisfiam, hogy jó messzire menjen a golyó, hogy ha az ellenség messze van, akkor is odaérjen... hogy mér érjen oda? hát hogy lelőjje az ellenséget...

— Ezek? ezek katonák, magyar katonák, amint éppen rárohannak az ellenségre... ez itt a kezükben? ez szurony, kisfiam... hogy miért? hát ezzel szúrják az ellenséget...

— Szabad, szabad, persze, hogy szabad, majd ha katona leszel...

— Ezek? ezek is katonák, de ezek nem magyarok... franciák, ez az ellenség, tudod?...

ezek is rohannak... hogy ez mi a kezünkben?... ez kézigránát, fiacskám... hát ezt el kell dobni, mikor közel van az ellenség... akkor felrobban és humm!! mindenki a levegőbe repül...

— Te is, te is... persze, hogy te is, majd ha katona leszel... akkor neked is szabad dobni...

— Ez?... ez torpedó... ez belemegy a hajóba és akkor felrobban...

— Ezek, szegények, sebesült katonák... látod, vonaton szállítják őket... most majd a jó doktor bácsik meggyógyítják őket...

— Ez?... ez olyan álarc... ez arra való, hogy a gáz, amit az ellenség fúj, ne menjen be a szájába a katonának, mert akkor meghalna...

— Ez?... ez egy olyan ágyú, ami letépi az álarcot, hogy mégis bemenjen a gáz...

— Bizony, ennek a szegénynek nincs lába... mert elvitte az ágyúgolyó... ez egy derék katona...

— Ezek itten tüzérek... ez meg egy olyan nagy szárazföldi ágyú... látod, ezek a derék, bátor katonák éppen most sütik el... nem félnek, bizony, pedig nagyot durran, így: bumm!!!!...

— — — — — — — — — — —

— Mit csinálsz? Nem hagyod azt a cserebogarat? Azt hiszed, annak nem fáj épp úgy, mint neked, ha kitéped a lábát?

Kivégzésem.

— Nagyságos úr! Nagyságos úr!

Átfordulok a másik oldalamra.

— Nagyságos úr! Hét óra! Tessék már gyorsan felkelni.

— Ugyan, hagyjon, mit akar... Minek?

— Nyolckor van a kivégzés, megint el tetszik késni.

Nyolckor kivégzés? Persze erről megfeledkeztem. Brrr, ilyen korán felkelni, a szoba még hideg... és tulajdonképen minek is? No igen, a kivégzésem... Ilyesmi miatt nem hagyják aludni az embert.

Mit vegyek fel? Szmokingot, délelőtt? Á, jó lesz egyszerű fekete...

— Halló! Halló!

— Tessék...

— Szerkesztő úr? Tessék már jönni, már mindenki itt van, nem lehet váratni az urakat.

— Jó, jövök már.

Na, csakhogy az uccán volnék. Hű, de álmos vagyok. Mégis kíméletlenség ilyen korán végezni ki az embert. Reggelizni sincs időm. Hogy akarják, hogy az ember felkeljen hétkor csak azért, hogy nyolckor kivégezzék?! Tönkreteszik a napomat, az életemről nem is szólván.

Villamosra üljek? Merre is van a vesztőhely? Ni, a Milán.

— Szervusz!

— Szervusz, Milánkám! Nem tudod, merre van a vesztőhely?

— Dehogy nem, a hetvennyolcasra ülj fel, a végállomásnál balra. Miért?

— Kivégzésem van.

— Ja igaz persze... olvastam a reggeli lapokban... Ejnye, ejnye, igazán... Fogadd részvétemet.

— Köszönöm. Mit szólsz hozzá, disznóság, nem?

— Elég disznóság történik mostanában, hadd el... Két szobámat rekvirálták el, éppen most, mikor meg akarok nősülni... Egészen oda vagyok. Tudod, milyen szerencsétlen, érzékeny természetem van, az ilyesmi napokra elveszi a kedvem...

— Ugyan, ugyan, Milánkám... majd jobbra fordul...

— Te könnyen beszélsz. Te egy jókedvű ember vagy, azonkívül, ne vedd rossz néven, őszintén megmondom, önző ember is vagy, hamar túlteszed magad másnak a baján, most is látom, ide se figyelsz, nem tudsz öt percig foglalkozni a bajommal.

— Ne haragudj, édes Milánkám...

— Nem, nem... szervusz.

— Szervusz.

Biztos elkések. Nem jön villamos. Na végre.

— Oda-vissza tetszik jegy?

— Csak oda.

Megint valaki.

— Csakhogy utólértelek... Fiacskám, mit írjunk a félhivatalosba?

— Miről?

— Hát... izé... erről a mai... izédről...

— Ja, a kivégzésemről? Bánom én, amit akartok.

— Jó, már megint könnyelmű vagy... Nincs egy kis lámpalázad?

— Nincs. Ince rendezi a dolgot, nem lesz semmi zavar.

— Apropó, nincs egy szabadjegyed, az unokanővérem szeretne megnézni . . . tudod, nagy tisztelőd...

Na, itt vagyunk. Úgy látszik, ez az... Elég sokan vannak ahhoz képest... Még nem felejtettek el az emberek... Igaz, hogy ma mindenre van közönség.

— Szervusz, Ince. Sokan vannak?

— Elegen. Csak siess, már el kellett volna kezdeni.

— Jó, megyek már.

Brrr! De csunya. Alászolgája. Igen, itt vagyok.

— Kedves mester... egy autogrammot...

— Tessék.

No, a formaságokon túl lennénk. Azt hiszem, elég strammul viselkedtem, báró úr, nem? Szervusz, Desirée, te is itt vagy? Mit szólsz hozzá? Hogy-mondod? Hogy nem adtam le a kéziratot *A Szemlének?* Ugyan, hagyd el, nem megígértem, hogy jövő hétre meglesz? Hát ez ki? Ja, a pap.

— Kezét csókolom, tisztelendő úr.

— Gyónjon meg, édes fiam.

Letérdelek, esküre emelem a kezem.

— Gyónok. Nem tehettem másképen. Amit elkövettem, nem tehetem jóvá. Nem és nem, itt a vérpad előtt sem vagyok hajlandó megbánni és nem vagyok hajlandó visszavonni — itt a vérpad előtt még egyszer, ünnepélyesen kijelentem, hogy marhaságnak tartom, igenis, marhaságnak hogy még mindig négy órakor kell bezárni a boltokat, mikor már hétig világos van és nem fogyaszthatják a villanyt, ami miatt a zárórát kitalálták. Itt állok, mást nem mondhatok — és most gyerünk.

Vigyázz — kész — tűz!

Na, ez a hét jól kezdődik.

OSZK
Országos Szechényi Könyvtár

Az ideális pokol.

Jaj Istenem de gyönyörűt álmodtam! Talán harmatos mezőben bárányt legeltettem? Dehogy. Avagy talán piros szamócát szedegettem szőke leánykával? Fenét.

Azt álmodtam hogy a pokolban voltam: annak is a fészkes fenekén.

Vergilius mester, aki szíves volt kalauzolni, elnézőn mosolygott, mikor téveteg szavaimból azt vette ki, hogy holmi tüzes kemencéket, lávafolyókat, rotyogó szurok-fazekakat várok. Jóakaratúan figyelmeztetett, hogy csak tartsam fent a felöltőmet, nem kell aggódnom váratlan hőváltozástól. Ezeket a híreket, mondta mosolyogva, egy olasz újságíró terjesztette, valami Dante nevű, aki néhány év előtt itt volt riporton.

Az egész intézmény inkább valami nagy szállodához, vagy szanatóriumhoz hasonlít, hosszú folyosók mentén szobákkal, a szobák ajtaján szám, esetleg a páciens névjegye.

— Talán — kezdte a mester egy oldalépületbe érve — az új szállítmány fogja érdekelni szerkesztő urat. Csak Budapestről ezerkétszáz urat kaptunk kezelésre aznap, mikor a háború váratlanul véget ért.

— Hát véget ért? — csodálkoztam.

— Még pedig olyan hirtelen, hogy senki se számított rá. Alig volt helyünk, egyszerre olyan tolongás lett. De most már, hála Istennek, rendben vagyunk, mindenki lehetőség szerint külön szobát kapott és rendszeres kezelésben élvezi a tíz-húszezer évig tartó rövid kis kúrát. Találomra nézzünk be valamelyikhez.

Orrfacsaró szappanszag ütött meg, amint az első szobába léptünk; de a füleimet is be kellett fogni, olyan ordítás fogadott. A szoba közepén alacsony széken meztelen ember ült, az ordított. Két ápoló fogta, másik kettő pedig óriási szappandarabokkal dörzsölte megállás nélkül, eszeveszett gyorsasággal. Köröskörül a szoba tele volt szappannal; a földön méter magasan állt a szappanhab. Percek múlva ismertem csak rá.

— Blau, maga az? — kiáltottam csodálkozva.

— Ő az, — felelte helyette a mester — egyik kedves páciensünk. A kúra különben elég hosszadalmas lesz. Ez az úr szappant vásárolt össze, még pedig kilenc vagonnal: mind megvolt, mikor a bessz lecsapott. Gondolhatja, eltart néhány évig, míg ezt a sok szappant lemossuk rajta.

— Hát ebből áll a kúra?

— Nagyon természetes. Ezen az osztályon csupa összevásárlók vannak, akik készleteikkel spekuláltak s akiket váratlanul ért a háború vége. Most úgy kezeljük őket, hogy mindegyiknek magának kell elfogyasztania, elköltenie, felhasználnia a kis készletecskéjét, amit összevásárolt.

Hideg futott végig a hátamon, a szívemben pedig valami édes öröm.

Másik szobába nyitottunk: a szoba felét egy rettenetes hústömeg foglalta el, mely kínosan vonaglott, lihegett. Csak tüzetesebb vizsgálat után ismertem fel a tömegben egy kereskedő-ismerősöm körvonalait. Két ápolónő tömte bele a zsírt, amit összevásárolt. Megnyugtattuk, hogy jó pár száz métermázsa még hátra van.

Annál soványabb volt a következő szoba lakója. Viaszsárga arcán rettenetes torz-fintorban táncoltak a lemart vonások. Kiégett szemeiből száraz savó folydogált. Már a második hektoliter ecetnél tart. Udvariasan köszöntöttem és válaszra nem várva, megkérdeztem tőle, adná-e olcsóbban a tíz krajcáros ecet literjét három korona hatvan fillérnél? Emlékeztem rá, hogy ennyit kért érte legutóbb, mikor találkoztunk.

Óriás, lejtős deszka állt a másik, tágas szoba közepén. Ebben a szobában több vendég tartózkodott, mindegyik tetőtől-talpig bőrbe öltözve, bőrcipőben, bőringben, bőrharisnyában, bőrkalapban fetrengtek, izzadtak és kínlódtak a túlfűtött helyiségben, verítékes homlokukat bőrzsebkendővel törölgetve. Egyik-másik a lejtős deszkán csúszkált fel és le, hogy hamarabb kopjék a bőr, mert addig nem eresztik őket, míg el nem kopott rajtuk minden bőr, amit összevásároltak.

Ennek a szobának a tőszomszédságában lihegve szaladgált körbe-körbe egy leromlott, lesoványodott úriember. Blazsek volt, a cipőösszevásárló. Nem állt meg kérdésemre felelni, még csak a huszadik cipőt tudta eddig agyonszaladgálni és még tízezer volt hátra.

Elkeseredett munkában találtam a szem-

közti szoba lakóját is. Aprópénzt számolt. Minden falatot, amit lenyelt, óriási áron kell megfizetnie; de csak fillérekben fogadják el tőle és ha egy fillérnyi hibát követ el, újra kell kezdenie az egész számítást. Ez az ember aprópénzt vásárolt össze, hogy rézgálicot csináljon belőle, kétezerháromszáz százalékos haszonra. Ujjairól vér csorgott és szemében őrület lobogott.

Egy másik szobából megint fültépő ordítás szakadt ki ajtónyílásra. Műtőasztalon feküdt a paciens és javában dolgoztak rajta: lábait vágták le éppen. Az illető úr művégtagokat vásárolt és most mindegyiket rajta próbálják ki és neki kell elhordania. A különböző hosszúságú műlábakra való tekintettel már huszadszor vágtak le lábaiból egy újabb és újabb darabot, hogy a megfelelő műlábat felvehesse. Hasán, mellén, nyakán sérvkötők feszültek.

És így tovább, mindegyik szobában más és más összevásárló tűnt elém, — a fejem zúgott, forgott velem a világ. Kértem a mestert, hagyjuk abba.

— Itt már úgyis vége van, — mondta ő — ez az utolsó szoba üres.

Szép, tiszta, magános szoba volt, kényelmes nyugágy az ablak mellett. Az ablakon távoli, üres mezőkre nyílt kilátás, — kék ködbe vesző, festői, de kopár hegyek meredeztek a távolban.

Kértem a mestert, tartsa fenn nekem ezt a szobát: itt zárkózom majd be a világ zajától távol, hogy elnyűjjem és elviseljem a megismerések, tanulságok és gondolatok meddő, rengeteg anyagát, amit a háború alatt összegyüjtöttem magamnak.

Időgép.

H. G. Wells kitünő találmánya, az időgép megállt a ház előtt. Gyorsan belepattantam és megindítottam a motort visszafelé. A kerekek zúgva lendültek neki; eszeveszett gyorsasággal forogni kezdett a légcsavar. Egy helyen álltunk, de én tudtam, hogy utazunk: az időjelző óra sebesen zörgött, órák és napok már pillanat alatt futották körül a kört: egy perc múlva az évjelzőmutató 1916-ot, majd 1915-öt mutatott. Még egyet csavartam a kormánykereken... 1914... október... szeptember... augusztus... július... 28... 26... 24... stop! Helyben vagyunk. Egy nyekkenés, a gép megállt.

Kiugrottam a gépből és körülnéztem. Ugyanazon a helyen álltunk, ahol az imént — de milyen változás! A Körúton ragyogva égnek az ívlámpák, szaladnak a félig üres villamosok. Egy kávéház ablakából flanellruhás úr bámult ki felém kiváncsian: előtte kávé, duplahabbal, két császárzsemlye az asztalon és egy pasztrána — ki emlékszik még a pasztrána?

Egy percre elkábultam a rámzuhogó emlékek hatása alatt — de aztán eszembe jutott, hogy nem merengeni jöttem az időnek ebbe az elmúlt tartományába. Nekem itt fontos és sürgős dolgom van és egy óra múlva utazom vissza, a gépet csak hatig kaptam kölcsön.

Munkára hát, gyorsan! Gyerünk csak: szedjük össze az eszünket, hol lehet most az illető úr, akit én keresek? Otthon aligha, most félöt lehet — négy évvel ezelőtt én ilyenkor az Abbázia-kávéházban szoktam ülni, hátul, az egyik páholyban.

Villamosra ültem és perc mulva leszálltam. Jól sejtettem: már az ablakon keresztül megismertem magamat. Ott ültem a rendes helyen: a hajam valamivel sűrűbb és arcom tíz évvel fiatalabb. Valamit írtam éppen.

Lihegve futottam be és leültem, szemben magammal, az asztalhoz.

Én 1918-ból: Szervusz! Kérlek, ne csodálkozzál sokat, kevés időm van. Sürgősen beszélnem kell veled.

Én 1914-ből (felnéz, kissé meg van lepetve, nem nagyon): Ejnye... hol láttam én már magát?

Én 1918-ból: Sehol. Te nem ismersz engem, én jól ismerlek. De most nem erről van szó.

Én 1914-ből (vállat von): Nekem mindegy. De, talán jöhetnél későbben, kérlek, látod, most dolgozom...

Én 1918-ból: Mit dolgozol, szerencsétlen?

Én 1914-ből: Egy humoros krokit írok. Őrült vicces dolog, kérlekalássan. Hallgasd csak. (Olvas.) »Az idén télen olyan kevés a szén, hogy egy országgyűlési képviselőt láttam, aki maga hajtotta a szeneskocsit, hogy biztosan berakhassa pincéjébe.« (Röhög.) Őrült jó, nem?

Én 1918-ból (csodálkozva): Ez egy vicc?

Én 1914-ből: De ez még semmi! Itt alább azt írom, hogy ezt már nem lehet kitartani, tizenkét koronát kérnek egy spulni cérnáért. (Röhög.) Jó?

Én 1918-ból: Ez egy humor?

Én 1914-ből: Hát akkor ezt hallgasd meg: A kroki végén szerepel egy zsidó, mint... hahaha... mihint... hö... hö... hö::: mint::: orosz... jaj az oldalam... mint orosz miniszterelnök... (fuldoklik a röhögéstől).

Én 1918-ból (szánakozva): Na fiam, mondhatom, én nagyon sokat fejlődtem négy év alatt. De nem ezt akartam mondani. Hagyd abba az írást.

Én 1914-ből: Ugyan!

Én 1918-ból: Hát nem tudsz a hadüzenetről?

Én 1914-ből (legyint): Tudom! Bevonulunk Szerbiába és kész. Három hét alatt minden rendben lesz.

Én 1918-ból: Azt hiszed? Nekem nem az a véleményem.

Én 1914-ből: Ugyan ne nevettesd ki magad. El tudsz képzelni a huszadik században olyan háborút, ami két hónapnál tovább tart? A technika mai vívmányai mellett? A negyvenkétcentiméteres ágyúk korában? *(Fölényesen.)* Egyébként gazdaságilag se bírná ki Európa a háborút félévig.

Én 1918-ból (nyelek egyet): Nna jó. Hát akkor talán ne politizáljunk. Fontosabb dolgokat akarok mondani neked. Vegyél zsírt.

Én 1914-ből (rámmered): Megbolondultál?

Én 1918-ból (lázban): Vegyél zsírt, tíz kilót, ha többet nem és tedd el! Vegyél bőrt! Vegyél cérnát! Vegyél szappant! Mit bánom én, vegyél mézgát! Vegyél firniszt!

Én 1914-ből (idegenül): Őrült vagy? Ugyan hagyj békén!

Én 1918-ból (síráshoz közel): Ó te szamár! Hát nem akarsz érteni? Vegyél babot! Vegyél citromot! Vegyél patkószeget!

Én 1914-ből (haragosan): Na most már igazán erigy innen és hagyj engem dolgozni! (Fogja a tollat.)

Én 1918-ból (kétségbeesve, kirántom a papírt a keze alól): Szerencsétlen, tönkre akarsz tenni? Legalább akkor ne irkáld tele ezt a papírt — hanem tedd el, gyüjtsd össze tisztán — többet fogsz, akarom mondani: fogok keresni rajta 1918-ban, mintha te most teleírnád!

Én 1914-ből (dühösen): Alászolgálja! (Felugrik és el.)

Én 1918-ból (lemondóan): Jól van, nyavalyás! Sohase törődtél velem! Megyek vissza 1918-ba, szegény embernek.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Dalcroze.

Lipótváros, 1916 január 8.

Édes Polifóniám,

nagyon sajnáltuk, hogy tegnap nem voltál ott a Dalcrozén és miután nem akarom, hogy a jövő órára készületlenül jöjj el, megírom Neked, hogy mi minden volt és mit tanultunk újat. Különben Pallas Athene kérdezett Rád, hogy mi esett beléd, nem voltál te mindig olyan wehleidig, hogy egy kis influenza miatt elmaradj és hogy te nem egy Polifónia vagy, hanem egy Palifónia vagy, hogy ingyen fizeted az ötven korona óradíjat és nem jössz el.

Hát kérlek, új tagunk van, a doktor Bodola, akit most szabadságoltak félévre, mivel— saját állítása szerint — egy orosz golyó félméternyire a szemöldöke fölött ment be és három méternyire a füle mellett jött ki egy varjú combjából, aki éppen arra repült. Ez lesz most a Leonidasz, nagyon szépen táncol és gyönyörű tógája van, a »Hősi halál« figurát ő kreálja most, gyönyörű mozdulatok, ezt is meg kell tanulnod, mi félóráig mind ezt gyakoroltuk. Féltesttel háromszor derékszögben hátra kell hajolni, kézfejjel négyszögletesen fejet lóbálni, erre három féllépés előre, balláb kicsit kijebb,

aztán derekat csavarni oldalt, megint két lépés hátra, aztán az egész derék becsuklik, két ujjheggyel érinteni a padlót és percekig úgy maradni, aztán újra elölről. Nagyon szép figura, de még csak Bodola tudja és Alkibiádesz, aki pedig csak negyedóráig gyakorolhatta, mert át kellett szaladnia a Bankba a szállítás végett.

Hanem a direktrisz kezdi nagyon szigorúan venni a dolgot és ma félóráig csupa elméletet adott elő. Elmagyarázta, hogy tulajdonképen mi a célja a Dalcrozénak, hát csak úgy hevenyében tudom reprodukálni a szavait, pedig nagyon figyeltem. De valami olyasfélét mondott, hogy a Dalcroze célja a testet úgy képezni és olyan mozdulatokhoz szoktatni, mintha a táncoló egy negyed méter széles és fél méter magas kőkockába volna befalazva, tehát minden táncmozdulatot úgy kell végrehajtani, mintha ezek a falak volnának körülötte és így az eredeti széles táncmozdulatokat különféle csavarulatokkal és behajtásokkal és szögbetörésekkel és visszafordításokkal addig kell tompítani és egyszerűsíteni, míg az egész test, a derékhoz símuló karokkal és lábakkal, körülbelül felveszi ennek a kockának az alakját és betölti. Úgy-e gyönyörű? Mindnyájan el voltunk ragadtatva ettől a művészi elmélettől, csak az a hülye Achilles bökte bele a magyarázatba, hogy csak azt nem érti, hogy lehet valakinek ausgetippelt táncolni kedve, aki egy negyed méter széles és fél méter magas kőkockába van befalazva.

A direktisz aztán néhány nagyszerű figurát mutatott be, amiket a jövő órán sorra veszünk majd. A »Rémület egy nagy kanál vízben«, ami nagyon nehéz, arcjáték is kell

hozzá és csuklóforgatás, aztán a »Fábaszorult szúmadár« figura, egészen egyszerű, stilizált mozdulatokkal, nagyon szép, csak egy kicsit nehéz, mert a ballábat egészen vissza kell húzni a gyomorba, hogy helyet adjon az ember a jobbvállnak, úgyhogy az ember a fejét át tudja húzni a hóna alatt és így teljes ötszögalakot vegyen föl, amire azért van szükség, mert a régi asszír-emlékeken ilyen alakú kabalák vannak és a táncolónak ezt kell szimbolizálni stilizált anyagszerűséggel.

Nagyon szép figura a »Rohanó elefáncsonttorony« is és Hóra, aki nyakába tudja szedni a lábát, meg is csinálta, én még nem tudom. De majd együtt fogjuk gyakorolni, jó?

A »Dervis szakállában párolgó azaléa«, amit mult órán átvettünk, már elég jól megy, de nem ebből feleltem, hanem a »Csikorgó csigolyatéboly«-ból, tudod, aminél a két tenyeret úgy kell összetenni, mintha az ember egy stilizált virágokkal kirakott római edényt tartana a feje fölé, amiből a bokára csurogna valami, de a fejjel visszatartja az ember.

Na, szóval sok minden volt, kérlek szépen, sajnálhatod, hogy nem jöttél, édes Polifóniám. Hogy vagy, elkészült már az új tógád? Nekem a sarummal van baj, nem tudják megigazítani és kicserélni meg nem akarják, tudod, milyen drága a bőr.

Hát jövő órára feltétlenül jöjj el, édes Polifóniám. Mi újság nálatok? Ja igaz, hallottam, szegény öcséd elesett. Nagyon csodálkoztam, de a Dolfi bácsi aztán mondta, hogy valami háború van valahol.

Viszontlátásig ölel

Terpszikéd.

Bibliai történetek háborús alkalmazásban.

I.

Ádám és Éva.

És mondá Éva: Azon kígyó azt ajánlja nekem, hogy szakítsak azon fának gyümölcséből.

És mondá Ádám: Mi módon tenném azt és vétenék az Úr parancsa ellen, ki megmondá, hogy elkerget a Paradicsom kertjéből és az én testemet más helyre helyezendi.

És mondá Éva: Én bizony mégis szakítok és az én kezemet meg nem tartóztatom ama gyümölcstől.

És mondá Ádám: Na és mi lesz velünk, ha tényleg kikergetnek a Paradicsomból és mi nem élvezzük annak jótéteményeit?

Hiszen éhen veszünk és elpusztulunk és a mi testünk és egyetlenegyünk meg nem menekszik a vadállatok és unikornisok fogaiktól.

És mondá Éva: Te pali vagy és én téged ezentúl nevezlek Pálnak és nem Ádámnak.

Mert nem gondolsz az alma micsodás árára, mely vagyon maximálva és amelyet el lehet adni a városnak.

Mert azon almát elültetvén, almafát növelek a Paradicsomon kívül és annak gyümölcseit eladván, olyan konkurrenciát csinálok a Paradicsom-kertnek, hogy egy év múlva kisajátítom és Ő belép részvényesnek az én üzletembe.

Akiknek füleik vagynak, hallják.

II.

Egy tál lencse.

És látván Jákób Ézsaut a pitvarban, ki is egy tál lencse előtt ül vala.

És mondá neki: Add nékem azon tál lencsét és azt tőlem meg ne tagadjad.

És felele Ézsau, mondván: Mit adsz érte?

Az pedig ajánla neki összegeket és mondá neki: Neked adom érte az én elsőszülöttségi jogomat.

És Ézsau odaadá neki a tál lencsét.

Az pedig méne az ő atyjához, Izsákhoz és mondá neki: Áldj meg engemet.

Izsák pedig mondá: A hang Ézsau hangja, de a kéz Jákóbé.

És mondá Jákób: Eladtam elsőszülöttségi jogomat egy tál lencséért és az én örökségemet eladtam a lencsefőzelékért, mely egy tálban foglaltatik.

És mondá neki Izsák: Te vagy az én szerelmetes fiam és én mondom neked, hogy a mai árak mellett őrült jó üzletet csináltál.

És megáldá őtet.

Akiknek szemeik vagynak, lássák.

III.

A tékozló fiú.

Egy atyának vala két fia, az egyik szorgalmatos volna és mindenben gyarapodék, a másik pedig eltékozolá vala az ő vagyonát és elhagyván atyját, útrakelt.

És évek múltával s hogy sok év eltelt vala, megjöve a tékozló fiú és térdre esvén a külső udvarban, nagy hangon síránkozva vala, mint a koldusok.

És kijövén az ő atyja a külső udvarba, kérdé tőle, mi módon kerülsz ide és micsodás ember vagy. Mert meg vagyon írva, tiszteld atyád és anyád, hogy hosszú életű légy e földön és mikor mosakodsz, a kezedet lefelé tartsad és ne fölfelé, mert különben a víz befolyik a te kabátod újjába és meg nem kíméli a nedvesség a te inged újjának elejét, mely mondatik Manzsettának.

Az pedig felelé: Szerencsétlen vagyok én a szerencsétlenek között, mindenfélével spekuláltam vala és most mint koldus jöttem ide, hogy adassad nekem a moslékot, melyet eszik a te disznaid közül egy.

Az ő atyja pedig karába vevé őt és megölelé és mondá: Te vagy az én egyetlen gyermekem.

A másik fiú pedig háborogván az ő szívében, mondá: Mi módon mérsz te a te mérő kezeddel: megöleled őt, aki mindenét eltékozolta és engem, ki jól sáfárkodtam vala, meg nem áldasz.

És mondá az ő atyja: Bizony mondom néked, jobb üzletember ő, miként te vagy, mert jól tudja ő, hogy mit ér ma a moslék, maximális áron.

Akiknek újjaik vagynak, tapintsák.

Egyszerűsíteni a forgalmat.

A villamos-megállóhelyek csökkentésével kapcsolatban, mely intézkedés, mint ahogy megmagyarázták nekünk, a forgalom egyszerűsítése céljából történt, néhány újabb reformról beszélnek, melyek a forgalom és általában az életformák egyszerűsítését célozzák.

Mint értesülök, a Dunagőzhajózási Társulat átírt a Közvágóhíd igazgatóságának, hogy a vallás- és közoktatásügyi minisztérium útján intézkedjék az új egyszerűsítések végrehajtásában.

Legközelebb várhatók a következő egyszerűsítések:

A villamos kerekeket leszedik, e helyett a villamos padlójába lukakat fúrnak. Ezekbe a lukakba a közönség beleáll, egy e célra alkalmazott fogóba belekapaszkodik. Az áram így egyenesen a közönségbe megy bele, mely is az áram hatása alatt felvillanyozva, felemeli a kocsit és megindul vele.

Ha ez az egyszerűsítés sem bizonyul elégségesnek, akkor beszüntetik a villamosok tete-

jét, majd a villamos vázát oly módon, hogy csak a lukak maradjanak meg, amibe a közönség beleáll. Esetleg a villamos áramot is meg lehet takarítani: a társaság közgyűlésén valamelyik szakelőadó kimutatta, hogy az a villamos áram, amelyet a közönség sistergő istennyila formájában a Társaság gyomrába kíván, teljesen elégséges ahhoz, hogy az ily módon megkönnyített és leegyszerűsített forgalmat kellőképpen ellássa.

A forgalom egyszerűsítését célozza a földalatti villamosok megállóhelyeinek beszüntetése is. A közgyűlésen elhatározzák, hogy a földalatti villamosnak csak két megállóhelyét hagyják meg, az egyiket, ahol be lehet szállni, a másikat, ahol ki lehet szállni. De ezt ravaszul úgy csinálják majd, hogy a beszálló megállóhelyet harminc méternyire attól a helytől állítják fel, ahol eddig le lehetett menni a föld alá, úgyhogy aki be akar szállni, előbb ártézi kutat kell fúrjon magának, hogy a föld alá jusson — ami lényegesen egyszerűsítené a forgalmat. Ugyanígy a kiszállásnál is.

A papírkereskedelmi központ iniciatívájára a káposztásmegyeri vízművek szociálpolitikai bizottsága is felszólította a marhabelsőrész-kidolgozók békekonferenciáját, hogy azonnal szüntessék be a járdákat. A város utcáin fakorláttal elzárják a járdákat, az egész

forgalom a kocsiutakon bonyolódik le, ami ugyanazt lényegesen egyszerűsíteni fogja.

A belügyminisztérium a tüzoltófőparancsnoksággal egyetértve nagyszabású tervet dolgozott ki a város vízellátásának egyszerűsítésére. A vízvezetékeket és csatornákat elzárják: ily módon a víz-szükséglet kielégítése a Dunára korlátozódik, ami lényegesen egyszerűsíti a vízellátást, mert így mindenki annyi vizet merít csak, amennyire szüksége van. A város biztosítja a közönséget, hogy ily módon a Duna még évekig elég vizet szolgáltat. Az ilymódon szükségképen létrejövő torlódás elkerülésére és egyszerűsítése céljából különben is azzal foglalkoznak, hogy a Dunát elzárják.

A dohányzás egyszerűsítése úgy fog történni, hogy beszüntetik a gyufaárusítást. Szakértők megállapítása szerint a szivar, a cigaretta és pipadohány sokkal tovább tart, ha az ember nem gyujt rá, hanem csak úgy szívja.

Ugyanez vonatkozik a levegőre is, amelyből az oxigént beszüntetik. Erről különben jóelőre értesíteni fogják a közönséget, hogy mindenkinek módjában legyen kopoltyúkat beszerezni. Az oxigénmentes levegőben ugyanis nem lévén lehetséges lélegzeni, vízzel töltött légmentesen elzárt üvegburákat hordunk majd a fejünkön, amiben azután egész egyszerűen kopoltyúval lehet lélegzeni.

Az étkezés egyszerűsítése céljából legköze-

lebb rendelet jelenik meg, mely a síkfedelű asztalokat beszüntetve, helyettük homorú-felületű asztalok alkalmazását rendeli el, hogy a tányérok egyszerűen lecsúszhassanak az asztalról, ne kelljen őket lehordani.

Ezután következik a világosság beszüntetése, mely a látás; a hallás beszüntetése, mely a hallás; a szagok beszüntetése, mely a szaglás; az ízek beszüntetése, mely az ízlés és a nők beszüntetése, mely a tapintás egyszerűsítését célozza.

Volna egy szerény javaslatom, mindezen egyszerűsítések egyszerűsítésére. Minek ez a sok fejtörés, ez a sokféle intézkedés és rendelet? Egységesen kell a dolgokat intézni. Mondja ki a Tanács, hogy mondjuk május 21-étől kezdve mindenkinek, mindennap lakhely és illetőség szerint meghatározott órában jelentkeznie kell az elöljáróságnál, ahol egy nagy pofont kap, Aki nem jelenik meg, elveszti jogát, utólagos felszólamlások nem vehetők figyelembe.

Eszem adta menyecske.

(Népszínmű.)

Balaton-Nyúz, július.

Nyaraló (borjúszájú fürdőtrikóban, félrecsapott kis cilinderrel). (Dal):

Befordultam a konyhára,
Rágyujtottam a pipára,
Azaz rágyujtottam volna,

Ha a Krémer elküldte volna azt a fél liter petróleumot, amiért a helybeli borbély negyedkiló cukrot igért, hogy adjam oda a Kéjkávéház főpincérének, aki egy pakli dohányt lett volna hajlandó cserébe adni, abban az esetben

Hogyha már nem égett volna.

Menyecske (kikiabál a kunyhóból): Mit ordít az úr? Menjen vissza a telepre ordítani. Hogy a rosseb égesse le a bőrt a pofájáról!

Nyaraló (alázatosan), (dal):

A pofám javában égett,
Nem is mentem én avégett,
Azért mentem mert megláttam,
Hogy odabenn egy félkiló

vaj és három tojás és egy darab szalonna van.

Menyecske: Na és mondja, ha már van. Mi baja vele?

Nyaraló (hízelegve): Eszemadta kis magyar menyecske, bokorugró kökényszeme, huncut a bíró!

Menyecske: Hallja, a Bíró Lajost ne szidja, az a kedvenc íróm. Mit kíván?

Nyaraló (kacsint): Hát hogy ityeg a fityeg? Hogy vesztegetjük azt a kis tikmonyt? (Kacsint).

Menyecske: Mit mond?

Nyaraló: Tikmony, az tojás. Népiesen.

Menyecske: Ja, a tojás. A tojásnak két korona darabja.

Nyaraló (dal):

Csinom Jankó, Csinom Palkó
Volnék, ha megvenném,
Inkább azt a kicsi vajat
Kenyeremre kenném.

Hát a vaj hogy, lelkemszottya? Mert a tojás ekkissé derága!

Menyecske: Drága? Ne vegye meg. Ne búsuljon, nem marad a nyakamon.

Nyaraló: Búsuljon a ló, mely fejének nagyobb térfogata folytán erre alkalmasabban van berendezve. Mán csak annak a vajnak az árát firtatnám, ha tűzről-pattantságod nem nehezményezné megmondani.

Menyecske: Száz korona kilója.

Nyaraló (dal):

Ha én nekem száz forintom volna,
A kilincsem írósvajból volna,
De mivel hogy nincsen,
Rézből van a kilincsem,
El lesz rekvirálva.

(Kacsintva): Hát a Maxi hogy van? A maxika? A maxika nem járt erre?

Menyecske (fenyegetően): Mi...i? Miről beszél maga? Csak nem a...

Nyaraló (ijedten): Dehogy kérem! Ugyan minek néz engem? Én a Miksáról beszéltem, a Nordau Miksáról, arról a híres publicistáról.

Menyecske: Azér! Mert ha maximált vajat akar kapni, menjen a keresztanyja vajközpontjába, ne Balaton-Nyúzra.

Nyaraló (dal):

Hullámzó Balaton tetején,
Csolnakázik egy halászlegény,
Hálóját a Halközpont
Bérli ki, a Halközpont,
Egy fogas száz korona!

Menyecske: Hát kell vagy nem kell? Én nem érek rá, ki akarok menni a strandra fürdeni.

Nyaraló (dal):

Fürdik a holdvilág Balaton hosszában,
Méláz a haramja strandfürdő-kasszában,
Mért nem kértem kétszer annyit, ahogy illik,
Azt is megfizették vón a hadimillik.

Menyecske: Na, isten áldja meg, most már annyiér nem adom.

Nyaraló (dal):

Sűrű csillagos az ég,
Majd eszedbe jutok még,
De már akkor késő lesz,
De már akkor késő lesz,
Vajad rekvirálva lesz

és akkor legalább maga se eszik belőle, ehetünk mind a ketten káposztát.

Menyecske (dal):

Kerek a káposzta,
Csipkés a levele,
Le a Vajközponttal,
Le vele, le vele!

Együtt (dal):

Eresz alatt fészkel a fecske,
Mi van a kötődbe menyecske?
Pici alma...

Nyaraló (mohón): Alma? Alma? Lehetne egy kilót kapni? Mennyibe kerülne egy kiló?

Menyecske (folytatva): Ötven ko... ko... ko... ko... koroni.

Nyaraló: Me... me.. me... mennyi? (Ájultan összeesik).

Együtt (dal):
Jobb vóna a sírba nyaróni!

(Tánc, függöny.)

Plakát.

Igen tisztelt Nyomdaigazgató úr!

Kérem alább következő plakátszövegeket holnap reggelre elkészíttetni és kiragasztatni. Ma csak ennyit küldök, mivel alkalmazottaim közül többen sztrájkolnak, holnapra reméljük, munkába áll az egész üzem. Kérem, tessék vigyázni a példányszámra.

1. *Munkások! Elvtársak! Katonák!*

A rettenetes ököl ismét lecsapni készül szorongatott fejünkre. Utolsó perce következik a döntő pillanatnak. Ne nézzük ölbetett kézzel, hogy vijjog a saskeselyű.

Fel! Fel!

Jöjjetek el mindnyájan az

alakuló nagytanácsra.

Majd közlöm, hogy mikor és hol.

Alázatos tisztelettel

Végrehajtó Vezérigazgatóság.

2. *Dolgozó bányászok!*

Vigyázzunk!! A korhadó kastély összeomolni készül.

Mi dolgozni akarunk, nem érünk rá fecsegni.

Csak a munka, a megfeszített akarat vérharmatos verejtéke építheti fel egy boldogabb jövő szívbemarkoló igazságának elnempusztuló lélekszentségét és nem üres és röpke szavak cikornyás útvesztőjébe bonyolult elmederengés.

Elég volt a beszédből!

Lássunk munkához!

Mindenki jöjjön el ennek megbeszélésére hétfőtől kezdve hajnali öt órától esti nyolcig naponta az Országház-téren tartandó permanens

világkonferenciára.

A rividerci! Szervusztok!

Munkaellenőrző Légvezeték
Cárbizottság.

•

3. *Zsidó Ecethamisítók!*

Hát így akarnak elnyomni bennünket! Pogromot hirdetnek ellenünk.

Szervezkedjünk!

A gázgyárak átkos permanenciája nem fogja letörni az igazság hatezeréves tüzét.

Életkopf s. k.

•

4. *Kerületi kancsalok!*

Még mindig nem érzitek, hogy egymásra vagytok utalva?

Európai konferenciát követelünk!

Szabadalmazott Alzsarnokság.

*

5. *Papirt! Papirt! Papirt!*

A papirhiány fenyegető réme közeledik!

Ne írjunk annyit!

Spóroljunk a papirral!

*

6. *Na és?*

Hová?

Mindent tudunk!

*

7. *Halló! Halló! Halló!*

Ne csoportosuljunk!

A közbiztonságnak és az ucca rendjének ellensége, aki összeáll és bámészkodik, holmi éretlen és felelőtlen falragasz alatt.

Halló! Halló!

Ne olvassunk plakátokat!

*

8.

?? **Hát velem mi lesz?** ??

Krakauer H. Ágost,
Lágymányos, II. emelet.

*

9. *Disznóság!!*

Alább következő versemet egyik lap se akarta leadni:

Dr. B. G.-néhez!

Szerelmem bűvös mámorában
Kéjes lelkedre gondolok,
Az élet aranytavaszában
Csak téged, téged akarok.

Alberted!!!

*

10. *Jóska!*

Már megint elvitted az egyetlen manzsettámat. Hozd be délutánra a kávéházba. Hétkor felmegyek Málcsi nénihez.

*

11. *Embertársak!!*

Nagyon kérlek benneteket, ne mondjátok meg senkinek, hogy ezt a cikket én írtam.
(100.000 példány.)

Nyomozom a detektívet.

Délben tizenkettőkor megyek haza. A szobaleány azzal fogad, hogy kerestek: — egy úr keresett, megkérdezte, hogy itt lakom-e, mióta lakom itt, mikor szoktam hazajárni és hogy majd eljön délután.

Sikerült a szobaleány előtt nyugalmat színlelnem, közömbösen azt mondtam, hogy jól van, köszönöm, — az előszoba jótékony félhomályában azt sem vehette észre, hogy elsápadok.

Gyorsan bemegyek a szobába, magamrazárom az ajtót, hogy egy kicsit összeszedjem magam és meg tudjam fontolni a legközelebbi teendőket. Az első és legfontosabb, természetesen, hogy innen azonnal el kell mennem, — de vajjon nem lesik-e már a kaput. A kávéházon keresztül megyek, aminek kijárata van az udvar felé, — esetleg egy kis álszakáll, az nem árthat. Bár személyesen úgy látszik, nem ismer: legfeljebb személyleírása lehet. Mindenesetre meg kell tudni, befejezett nyomozás után küldték-e ki, elfogató paranccsal, vagy csak most van még folyamatban a nyomozás. Mert mind a két lehetőség más és más elhatározást követel részemről. Ha kész elfogató parancsa van, akkor vagy rögtön elutazom, vagy jelentkezem, mielőtt rámteszi a kezét, ha azonban csak tar-

tózkodási helyemet akarja kikutatni, hogy erről jelentést tegyen, akkor egyelőre elég, ha néhány hónapig ismeretlen helyen elrejtőzöm. Meg kell tehát tudnom, kicsoda a detektív, hogy a rendőrségről van-e, vagy az ügyészségtől.

A kávéházon keresztül sikerült észrevétlenül lejutnom az uccára. Szerencsémre a harmadik házban lakik egy színészbarátom. Odamegyek és elmondom neki a dolgot, azonnal leültet, maszkot csinálunk; fekete bajuszt és kis kecskeszakállt: így csak nem ismernek fel.

Visszamegyek a kapu elé. Nagyon nyugodtan és megfontoltan kell viselkednem — és főként a türelmemet nem szabad elveszítenem. Felcsengetek, hogy kerestek-e, vigyázva, hogy felülről ne láthassanak meg. Eddig még nem kerestek.

A kapuval szemben van egy kis kávémérés: ott ütöm fel a hadiszállásomat. Tótosan beszélek a pincérrel, most jöttem vidékről, még nincsen lakásom, majd itt fogok ebédelni.

Valahányszor ismeretlen megy be a kapun, várok öt percet, aztán átmegyek, fölcsengetek, hogy nem kerestek-e. Csak ne tűnjön fel a dolog.

Végre öt órakor délután egy alacsony, sárgafelöltős ember jelenik meg: otthonosan lép be a kapun, nem áll meg a címtábla előtt, fölfelé tart. Néhány perc múlva már jön vissza. Érzem, hogy ez az. Megnézem, merrefelé tart — átfutok, gyorsan fölcsengetek. Két perccel ezelőtt keresett ugyanaz az úr.

És most kezdődik a hajsza. Az ucca végén látom meg a detektívet. Befordulni készül éppen egy boltba. Megállok a bolt előtt — mikor kimegy, bemegyek, megkérdezem, nem isme-

rik-e ezt az urat. De igen, szokott ide járni, a nevét nem tudják.

Este, egy vendéglőben, végre rábukkanok. A sarokban húzódik meg, egyedül egy asztalnál. Oldalt leülök, vacsorát rendelek és figyelem. Semmi feltűnést nem találok egyelőre a viselkedésében. Most már meg kell tudnom az igazat. Lopva, hogy ne vegye észre, a ruhafogashoz megyek. Megnézem a kalapját. B. N. monogramm van benne. Ezen a nyomon indulok tovább.

Fizet, indul. Várok egy kicsit, aztán megyek utána. Sarkában vagyok, sötét uccákon keresztül kísérem. Arséne Lupinre gondolok, a sok detektívregényre, amit olvastam, de nem jut okosabb az eszembe, mint a régi és kézenfekvő módszer: utánamenni, megtudni, hol lakik.

Ötödrangú szállodába megy be. Kikérdezem a portást. Annyit tud róla, hogy valami könyvügynök. A szívem megdobban. Agyafúrt emberrel lehet dolgom, precízen és a legmesszebbmenő óvatossággal dolgozik. Miért éppen könyvügynöknek adta ki magát? Általában a detektívek vidéki borkereskedőknek, kataszteri hivatalnokoknak, adóellenőrnek szoktak bemutatkozni. Arról ismeri meg őket az ember. De ez alaposan dolgozik és eredetien. Könyvügynök! Persze, a könyvek révén akar a közelembe férkőzni. Rettenetes. Úgylátszik, a hurok szűkülni kezd a nyakam körül.

Szobát bérelek a szállodában, lefekszem. Reggel ott leskelődöm az ajtaja előtt. Mikor kijön, félreugrom. De meglát. Meghökken: lerohan a lépcsőn.

Végem van! Most a rendőrségre megy. Ha

nem vagyok ügyes, most elvesztem. Az önfenntartás ösztöne erőt ad. Kocsiba vetem magam és utána!

A pályaudvarra megy ki. Jegyet vált Pomázra. Borzasztó, ez az ember mindent tud. Hogy nyomozhatta ki, hogy tízéves koromban Pomázon voltam egyszer. Pomázon adatok vannak, esetleg okmányok is gyermekkori életemről. Ezek bizonyosan mind ellenem szólnak, a modern pszichológia elméletei szerint bűnözésre való hajlamaim bizonyítására. Alapos munka, annyi szent. Meg kell előznöm, együtt kell érkeznünk Pomázra.

A folyosón leskelődöm. Nem lát meg, azt hiszem, ha csak nincsenek tükröző készülékei, — de lehet, hogy lyukat fúrt a falon keresztül és azon vizsgál. Biztosan.

Pomázon sikerül előre leugranom a vonatról. Elbújok egy házikó mögött. Néhány perc múlva látom, arra felé rohan. Sápadt, izgatott. Érzi, hogy nagy munkája befejezéséhez közeledik. Nem rejtőzhetem tovább, még egy pillanat és meglát. Hiába minden — elvesztettem a játszmát. Hogy is győzhettem volna? Legjobb, ha megadom magam, akkor talán rá tudom venni, hogy ne vasaljanak meg.

Elébetoppanok. Megáll. Rámnéz.

— Megadom magam, — mondjuk mindketten egyszerre. Aztán így folytatja:

— Nem bírom tovább detektív úr. Két napja próbálok menekülni. Jobb, ha bevisz, legalább megtudom végre, mivel vádolnak.

Leveszem az álszakállamat. Ő is. Felderül az arca.

— Kovácsik úr? Hát nem emlékszik rám?

— Várjon csak...

— A Pomázi Könyvterjesztőtől... Két évvel ezelőtt hoztam azokat a detektívregényeket... Gondoltam, már kiolvasta őket és vesz egypárat az újakból. Már kétszer kerestem a lakásán...

Most aztán itt állok és nem fogom megtudni soha, miért keresett volna a detektív, ha csakugyan detektív lett volna és keresett volna.

OSZK

Igazgató úr.

(Ábránd.)

Igazgató (bejön a helyiségbe. Mindenkit ünnepélyes izgalom fog el, áhítattal hallgatnak el az emberek és szívdobogva várják, hová fog leülni. A kártyások szórakozottan dobálják a lapokat, legjobb szeretnék abbahagyni és odasompolyogni valahogy az igazgató úr közelébe, de restellik bevallani. A kiszolgáló személyzet halk jelszavakban intézkedik. Az igazgató nem néz se jobbra, se balra, szigorú és megközelíthetetlen arccal, összehúzott szemmel egyenesen egy sarokasztalhoz megy, leül, gyors fejbiccentéssel honorál néhány mézédes mosolyt, aztán egy újság olvasásába merül, jelezve, hogy ezért jött ide és semmi más óhaja nincs).

Első Oszlop (habozás nélkül feláll, megnézi az óráját, mintha menni akarna, aztán meggondolja magát és odalép az Igazgató úr asztalához. Rosszul palástolt izgalommal): Megengeded, kérlek?

Igazgató (felkapja a fejét, megnézni. Aztán kegyesen): Tessék.

Első Oszlop (leül. Ordítva): Pincér! Nem látja, hogy az Igazgató úr itt van? Micsoda rend van itt?

Pincér: Azonnal, kérem alássan, már megrendeltem a rendes italt.

Második Oszlop: (a másik szobából, ahol kártyázott, kisompolyog és lassan odaódalog az asztalhoz. Fesztelenül az első oszlophoz): Szervusz.

Első Oszlop: Szervusz. Ülj le.

Második oszlop: (az igazgató úr felé): Megengedi?

Igazgató: (szigorúan megnézi. Aztán egy kemény mozdulattal): Tessék.

(Most komplett a társaság, a terem minden részéből irígyen és áhítattal nézik őket, nem mernek közeledni, mert tudják, hogy az Igazgató úr legföljebb a két Oszlopot tűri meg maga mellett, másokat egy fagyos és lesujtó tekintettel szokott elintézni, ha meg merik szólítani, vagy kérdezni merik. Így szoktak ők ülni azokon az estéken, mikor az Igazgató úr megtiszteli a helyiséget, hármasban, megközelíthetetlenül, a hírnévnek és tekintélynek és komolyságnak szigetén.)

Első Oszlop (torkát köszörüli. Könnyedén): Beszéltél a miniszterrel?

Igazgató (kis gondolkodás után): Beszéltem.

Második Oszlop (könnyedén): Nevetséges, amit akar tőled, — természetes, hogy csak úgy lehet a dolgot elképzelni, ahogy te méltóztattál mondani. A miniszter hamar be fogja látni ezt. (Legyint és óvatosan nézi az igazgató urat.)

Igazgató úr (gondolkodás után, röviden): Remélem.

Első Oszlop (könnyedén): Természetes.

Második Oszlop (szintúgy): Hát persze.

(Szünet. A terem feszülten figyel, de egy hangot nem hallanak a szigetről.)

Én (bejövök a terembe. Meglátom a szigetet. A szívem dobogni kezd, hirtelen elszánom

magam és lábújjhegyen, észrevétlenül, oldalról megközelítem az asztalt. Egy darabig szívdobogva és félénken álldogálok, aztán mekegve az elfogultságtól és kínosan vigyorogva megszólalok): Pardon — szabad?... (Tétova mozdulattal mutatok az egyik székre).

Igazgató (elhűlve a merészségen, meredten bámul rám. Nem is felel.)

Első Oszlop (kínosan): Tessék?

Én (fülig pirulva): Hát... hogy szabad egy percre... helyet foglalni... úgy gondoltam... (Vigyorgok.)

Második Oszlop (lesujtó tekintettel, egyben csodálkozva, felhúzott szemöldökkel): Ja — leülni? Tessék. (A két oszlop egymásra néz. Az igazgató mereven maga elé, keresztül a fejemen.)

Én (leülök az ülés legszélére, mint aki minden percben hajlandó felállani, ha szólanak. Tiszteletbelyet hagyok az ülésen, mint a kérvényekben szokták, ahol a papírt majdnem üresen hagyják csupa tiszteletből.)

(Kínos szünet. Ülök és zavartan vigyorgok.)

Első Oszlop (az Igazgató úrhoz): Bizonyos vagyok benne, hogy a miniszter nem is gondolta azt komolyan, hogy máskép is lehet, mint ahogy mondani méltóztattál.

Igazgató (fagyosan): Remélem.

Én (udvariasan nevetek, mintha az Igazgató úr egy nagyszerű viccet mondott volna): Hát persze... nagyon jó... már hogy is gondolta volna... nagyon jó.., (Nevetgélek, de aztán elhallgatok, mert senki se nevet. Hosszú, kínos szünet.)

Második Oszlop: Nem arravaló ember a miniszter. Nem gondolod, kérlek alássan?

Igazgató (szünet után): Esetleg. (Nagy szünet.)

Én (hogy valamit mondjak): Én is úgy gondolom, hogy nem arra való. Másféle hivatáskörben megfelelne... a képzettségénél fogva... (Szünet. Alázatos mosollyal): Nem tudom, igazat tetszik-e adni ebben... (Szünet.) hogy más hatáskörben... képzettségénél fogva... (Szünet. Köhögök.)

Igazgató (az Első Oszlophoz határozottan): A miniszter más hatáskörben sem felelne meg, mivel rossz államférfinek tartom.

Második Oszlop (legyint): Természetes.

Én (pirulva és alázatosan): Pardon. Nem úgy értettem, hogy államférfi... hanem, hogy a képzettségénél fogva...

Igazgató (az első Nagymesterhez): Sehogy sem felelne meg, mert...

Én (zavartan mosolyogva): Pardon... félre tetszett érteni... nem azt kérdeztem, hogy milyen államférfi... hiszen ezt... (szerényen és kedvesen) Igazgató úr, mint teljesen korlátolt és hozzánemértő ember nem állapíthatja meg — hanem, hogy a képzettségénél fogva...

Igazgató (rámnéz, nem hisz a fülének, azt hiszi, tévedett. Keményen): Hogy tetszik mondani, hogy a miniszter korlátoltsága?...

Én (irulok-pirulok zavaromban, alázatos mosollyal): Jaj, Istenem, dehogy... nem tetszik érteni, olyan bután fejezem ki magam... (előzékenyen magyarázva): úgy értem, hogy izé... hogy az Igazgató úr... hogy ön, (meghajtva magam felé zavaromban) mint teljesen korlátolt és tehetségtelen ember nem is ítélheti meg azt, hogy a miniszter milyen államférfi... hanem, hogy a képzettsége...

Igazgató (az Első Oszlophoz): De hogy mondja kérem? Nem értem. Hogy a... miniszter...?... Pardon, nem értem... hogy ki a teljesen...

Én (egészen odavagyok zavaromban. Hebegve és vigyorogva): Hát izé... az Igazgató úr... úrnak tetszik lenni... úgy gondoltam... nem tetszik érteni?

Igazgató (sápadtan emelkedik, megdermedve néz rám): Hogy én — hogy mi vagyok én?

Én (felállok. Zsebredugom a két kezem, hangosan): Ja, maga! Hogy maga mi? Egy egészen ostoba és tehetségtelen, nagyképű fráter. (Megfordulok és zsebredugott kezekkel, ráncigálva indulok a másik asztal felé, mire hangosan a pincérhez): Tóni — egy feketét!

OSZK
© Országos Szechényi Könyvtár

»Szubjektív lelet«.

I.

Dr. Ugyanaz, délelőtt, a sorozáson.

Dr. Ugyanaz (megtört tekintetű, bús, tönkrement emberi roncs, elgyengült férfierő, beesett szemek, tétova mozdulatok. Hajlott háttal, köhögve lép az orvos elé. Halkan suttogva beszél.)

Orvos (miután az objektiv leletet felvette): Most következik a szubjektiv lelet, az egyén saját bevallása alapján. Hány éves?

Dr. Ugyanaz: Öreg vagyok... nagyon öreg...

Orvos: A nacionálé szerint harminckét éves.

Dr. Ugyanaz: (fájdalmasan): Nem az az öreg, doktor úr, aki messze van a bölcsőtől, — de aki közel van a koporsóhoz.

Orvos: Szülei élnek?

Dr. Ugyanaz: Élni éppen élnek, ha élet az, éjjel-nappal lelkiismeretfurdalások között fetrengeni, hogy ilyen szánalmas beteg korcsnak adtak életet, amilyen én vagyok, magamnak és az emberiségnek gyötrelmére.

Orvos (a szívet vizsgálja): Vegyen lélekzetet.

Dr. Ugyanaz (akkora lélekzetet vesz, mint egy kis kolibri).

Orvos: Nem tud nagyobbat lélekzeni?

Dr. Ugyanaz (rémülten): Még ennél is nagyobbat? Szent Isten, hiszen megreped a tüdőm. Még soha ennyi levegőt nem ettem egy harapásra.

Orvos: Mutassa a nyelvét.

Dr. Ugyanaz (legyint): Ne is nézze meg, doktor úr, — a doktor úr érzékeny lelkű embernek látszik — nagyon szomorú látvány az én nyelvem, doktor úr... megmondom őszintén.

Orvos: Volt valami szervi betegsége?

Dr. Ugyanaz: Nekem? Tudtommal nem volt, — ha csak féloldali agyrák nem számít szervi betegségnek — tudniillik mindig arra volt gyanúja az orvosomnak...

Orvos: Szokott szédülni?

Dr. Ugyanaz: Csak a szédülést ne emlegesse, doktor úr, mert mindjárt összeesek. Kénytelen vagyok állandóan kocsiúton járni, mert ha a járda széléről lenézek, mindjárt elszédülök.

Orvos: Különben semmi panasza nincsen?

Dr. Ugyanaz: Különben semmi. Ha így tartom a fejem, féloldalt, akkor valami tompa nyomást érzek a derekamban. Ha a derekamat mozgatom, ugyanazt a tompa nyomást a fejemben érzem. Néha olyan érzésem van a mellemben, mintha a fájós lábam sajogna, néha meg percekig nem tudok lélekzetet venni a fülemen keresztül. A vesetájon szaggató nyilalást érzek olyankor, mikor az orromat fúvom — néha meg úgy szeretnék sírni, magam

sem tudom, hogy miért. Esténként, mikor hálni jár belém a lélek, sokszor olyan állapotban vagyok, hogy már alig találom meg az ágyat. Különben nem tudok semmit, ha csak azt a veszett kutyát nem, aki egy órával ezelőtt megharapott.

Orvos: Ezek a foltok a karján mitől vannak?

Dr. Ugyanaz: Ez? Ez semmi, egypár hullafolt. Bizalmasan megsúghatom a doktor úrnak, hogy már két hónappal ezelőtt meghaltam. Csak nem akarok elhencegni vele.

Orvos: Jól van. Frontdiensttauglich.

II.

Dr. Ugyanaz, délután, a biztosító-társaság orvosánál.

Dr. Ugyanaz (kihúzott derekú, délceg, villogó szemű fiatal atléta. Döngő léptekkel méri át a szobát. Érces bariton, ringó csípők.)

Orvos: Hát kérem, amint mondtam, a díjszabás meghatározása attól függ, hogy milyen sánszai vannak önnel a társaságnak. Ha a vizsgálat kideríti, hogy egészséges ember, aki megéri a biztosítási határidőt, természetesen kisebb díjakat állapítunk meg. Hány éves?

Dr. Ugyanaz (szégyenlősen): Jaj, Istenem, — szinte restellem... olyan bohó vagyok...

Orvos: De hiszen a nacionálé szerint harminckét éves...

Dr. Ugyanaz: Nem az a fiatal, aki közel van

a bölcsőhöz, hanem aki messze van a koporsótól.

Orvos: Szülei élnek?

Dr. Ugyanaz: Apám korelnök a »Matuzsálem« című aggastyán-klubban.

Orvos: (szívét vizsgálja): Vegyen lélekzetet.

Dr. Ugyanaz (akkora lélekzetet vesz, amekkorából szükség esetén egy-két hétig eléldegélhetne a tenger fenekén.)

Orvos: Ne olyan nagyot...

Dr. Ugyanaz: Még ennél is kisebbet? Hiszen megfulladok.

Orvos: Mutassa a nyelvét.

Dr. Ugyanaz: (félméternyire kilógatva a nyelvét): Nézze meg ezt a nyelvet, doktor úr, nem azért mondom, — csak tessék bátran megtapogatni — ilyen nyelvet nem egyhamar lát a doktor úr Pesten — direkt gusztusom van rá néha, hogy leharapjam és megegyem, olyan friss és gusztusos. (Megveregeti a nyelvét.)

Orvos: Volt valami szervi betegsége?

Dr. Ugyanaz (sóhajt): Sajnos... be kell vallanom, hogy volt. Gyermekkoromban súlyos orrviszketésen mentem keresztül, de még idejében megvakartam az orromat és elmúlt. Azóta jól érzem magam.

Orvos: Szédülni szokott?

Dr. Ugyanaz: Sajnos, elég gyakran. Valahányszor repülőgépen ülök és a gép darabokra törve zuhan fejjel lefelé. Különben nem.

Orvos: Egyéb panasza nincs?

Dr. Ugyanaz: De igen... Nem merek disznók közelébe menni, mert gyakran megtörtént,

hogy makknak néztek. És állandó szorongás van bennem, hogy annak idején, két-háromszáz év múlva, mikor már meguntam az életemet, nem tudok majd meghalni.

Orvos: Jól van, köszönöm. (Megírja a biztosító-társaságnak a jelentést, melyben nem ajánlja fölvételre a jelentkezőt, mert a vizsgálat arra enged következtetni, hogy néhány év múlva tökéletesen meghülyül és munkaképtelen lesz.)

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

A szinházi férj.

A harmadik számú fizikai alapaxiómát, hogy egy test egy időben nem lehet több helyen, nem neki találták ki. Vele találkozol, ha az igazgatói irodában van valami dolgod, — ő bukkanik fel a pénztár fülkéjéből, mikor jegyet váltasz; — a szinházi lap szerkesztőségében ő nyitja ki előtted az ajtót s ha ezekután azt hinnéd, hogy ő a kulisszák világához tartozik, benfentes habitüé, kinek semmi közössége a parterr közönségével: csodálkozva ismered meg izgatott arcát a nézőtéren, melletted ül, ha előkelő támlásszékből nézed az előadást, vagy inkognitó, hátsó erkélyülésen rejtőzöl el. Melletted ül, s mikor azt hiszed, a szinpad elvonta figyelmét, egyszerre rémülten érzed, hogy téged figyel, valami feszült és sürgető várakozással. Megjelenik a szinen a nagy művésznő — abban a pillanatban feléd fordul és vizsgálni kezdi az arcodat. Mi ez, gondolod bosszusan, mit akar ez tőlem, én jobban tetszem neki, mint a művésznő? Barátodhoz vagy feleségedhez fordulsz és megjegyzést teszel a darabra és a szereplőkre — ekkor megszólal, beleszól a társalgásba, tendenciózus kérdéseket tesz fel, végre bevallja, hogy ő a nagy művésznő férje. És beszélni kezd róla, a nagy művésznőről.

Hihetetlen, milyen tárgyilagosan beszél. Mint valami harmadik szereplő, akinek semmi személyes köze nincs a dologhoz, szavait a hódoló kritikus szólásából veszi. Valóban, mondja, az ő művészete főként drámai szerepekre való — de kedélye van ennek a nőnek, kérem (csak »nő«-nek nevezi, jelezve, hogy nincsenek rejtettebb vagy rejteni valóbb szempontjai, mint bármelyik beavatottnak) és szíve van. Olyan tisztelettel és elragadtatással beszél a nő tehetségéről, mintha ez a tehetség valami külön személy volna, holmi gazdag és főrangú úr, elválaszthatatlan a nőtől, a nő igazi és tulajdonképeni ura és parancsolója, aki mellett ő, a valóságos férj, csak holmi előzékeny házibarát szerepét játssza. Mikor a tehetség jön, ő néhány udvarias szót szól, veszi a kalapját és elmegy, magukra hagyja őket.

A legnagyobb büszkesége, hogy a feleségét mennyire szeretik. Imádják az ő feleségét, de ne tessék azt hinni, hogy csak a közönség. A pályatársai is odavannak tőle. Kérem, a születése napján elárasztották virággal — nézze meg ezt a babérkoszorút, de a felírást is olvassa el: »A világ legbájosabb, legszebb Gauthier Margitjának«. Nézze ezt a szerelmes levelet: egy diák írta. Azt írja, hogy odaadná az érettségi bizonyítványát, ha a feleségemnek egyszer megcsókolhatná a fülcimpáját. Nem hiszi? Hát nézze, itt írja, hogy a fülcimpáját.

Összebarátkozik veled, lekísér a nézőtérre és nem hagy élni, minden szót, amit a művésznő kiejt a színpadon, megmagyaráz, felhívja rá a figyelmed. Észrevette kérem azt a nüánszot, hogy nem ejti el a levelet, hanem összemorzsolja a kezei közt? Ezt még senki nem csinálta

így előtte. Ez neki egy specialitása, ezzel ő azt akarja jelezni, hogy még van valami szándéka vele... Nézze kérem, ezt a kéjes vonaglást, amivel érezteti, hogy Adalbert a számára mást jelent, mint a többiek... Ezt senki nem csinálja utána, ezt a kéjes vonaglást, kérem, ezt nem lehet tanulni, ez veleszületik az emberrel, vagy van, vagy nincs... De várjon csak, majd a nagy szerelmi jelenetben... mikor egyedül maradnak...

A nagy szerelmi jelenet beáll, a nagy darab színész becsukja az ajtót és nekimegy a művésznőnek, aki vad szenvedéllyel ragadja nyakon partnerét. Percekig bírkóznak, közben csak lihegéseket és nyögéseket lehet hallani és (modern darabról van szó) ilyeneket: a szájad... a szájad... a piros, vad szájad... A színházi férj, akiről egy pillanatra megfeledkeztél, egyszerre szenvedélyesen ragadja meg a karod, az arca lángol a büszkeségtől. Látja ezt? — hörgi extázisban — látja ezt? Hát ki csinálja ezt utána, ezt a szenvedélyt? Nézze, hogy tépi Adalbertet, micsoda érzéki lendület, kérem, micsoda fojtott vadság, a szerelmi önkívület paroxizmusa, hogy érzi az ember, hogy az igazi rossz bestia, az elvetemült nő, kérem, aki mindenen keresztülgázol és csak a szenvedélyére hallgat... Nézze, hogy tapasztja a száját Adalbert nyakára... Ezt, kérem, nem lehet csak úgy csinálni, kitalálni, mint a Regőczy Böci... ez a tehetség, kérem, ezzel születni kell.

Egyszer képéből kikelve rohant fel az igazgatóhoz. Hallom, igazgató úr, hogy a Dóra szerepét Pudáknak akarja adni a »Csókörület«-ben. De hiszen akkor ön nem ismeri a darabot, nem is olvasta, — hát nem érzi, hogy kicsoda

ez a Dóra, a darabban? Ez egy utolsó, romlott nőstény, egy ízig-vérig elvetemült teremtés, akiben megvan minden bűn és gonoszság — egy rongy! És ezt akarja a Pudáknak adni? hisz az tönkretenné! hisz ezt a szerepet direkt a feleségemre írták! ezt csak ő tudja eljátszani, óriási lesz benne! kétszer annyi házat csinál a darabból, mintha nem neki adja!

— Nem hülsz meg? — kérdi gyöngéden, előadás után, míg a bundát felsegíti. — A szerelmi jelenetben egészen felhevültél...

Mindent megtesz, hogy beleszeress a feleségébe: úgy dícséri, mint egy házasságközvetítő.

Vajjon mit érez?

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

A főpróbától a bemutatóig.

Igen tisztelt igazgató úr!

Amikor szíves tudomására hozom, hogy darabom ma estére hirdetett előadása elmarad, illetve eltolódik, helyesebben mondva, más cím alatt lesz megtartva, vagyis a felvonásokat fordított sorrendben kell eljátszani, értve ezalatt, hogy az egészet tegnapelőttre kell halasztani, azaz lassabb tempóban előadni, természetesen nem modern ruhákban, hanem jelmezekben és nem a színpadon, hanem az első proscénium páholyban; — egyben értesítem, hogy visszavonom az egész dolgot és elutazom, illetve más pályára lépek, soha többé nem hallanak rólam, továbbá a bőrhokkedlit a harmadik felvonásban át kell festeni és hogy az asztallábnak a földig kell érnie a második elején és a második végéről a postást is ki kell dobni, hogy a lába se érje a földet, mert a hordókat mindig legurítják a pincéből és nem lehet kefélni.

Ezekre a jelentéktelen változtatásokra a mai főpróba indított, ahol tulajdonképpen minden nagyon jól ment és mint tudja és ahogy tapasztalni magamnak is alkalmam volt, mindenki el volt ragadtatva, csak... illetve, éppencsakhogy... vagyis néhány egészen szerény

és jelentéktelen változtatást, nem is változtatást, csak apró rendezésbeli izéket, árnyalatokat ajánlottak néhányan, néhányacskán, csak egykettecskén, amiket igazán minden nehézség nélkül meg lehet csinálni, amiket a közönség nem is venne észre, csak éppen a...

Szóval minden ragyogóan ment, nagyszerű volt a főpróba, oda voltak az emberek, ragyogó szemmel szorongatták a kezemet, óriási sikert jósoltak... egészen el voltam kábulva, mikor végre kiértem az uccára, az a benyomásom volt, hogy Shakespeare óta — hiszen tetszik tudni.

Csak aztán kezdtem összeszedni az okát ennek a kitünő hangulatnak, hogy tulajdonképpen miket is mondtak, miért hiszem én, hogy a legutóbbi háromezer évben ilyen darabot nem írtak, mint az enyém?

Hát azért, mert A. B. odajött és azt mondta, elsőrangú és tökéletes, csak egy pirinkó kis változást ajánlana, hogy Xavér az első felvonás elején ne jöjjön be, csak a harmadik jelenetnél jöjjön be, mert így nem lehet érteni semmit a darabból, az egész egy marhaság, de ha úgy csinálom, ahogy ő mondja...

És mert C. D. azt mondta, hogy szédítő és őrülten türhető, de Xavér, a főhős, a harmadik jelenettől az első felvonás végéig ne jöjjön be, csak akkor lehet hatása a darabnak és ha kihagyom az izét, azt a revolverjelenetet, mert ez az egyetlen rossz a darabban.

És mert C. G. azt mondta, hogy meglehetősen bódító, de Xavér, a főhős, a második felvonásban a negyedik jelenetig egyáltalában ne jöjjön és a revolverjelenetet kétszer kell bevenni, mert az egyetlen jó a darabban.

És E. F. azt mondta, hogy észbontóan elég jó, de Xavér ne jöjjön be a második felvonásban a harmadik jelenettől az utolsóig és Amáliát nem V.-nek kellene játszani, hanem G.-nek.

És G. H. azt mondta, hogy éppen eléggé korszakalkotó, de ha hallgatok rá, volna egy szerény megjegyzése, ne hagyjam, hogy a végén Emma hozzámenjen Xavérhoz, de úgy kell befejezni, mintha hozzámenne és csak sejteni kell, hogy csak azért nem megy hozzá, mert azt szeretné, ha... (és itt G. H. felolvasta egy füzetből, hogy hogyan kellene befejezni a darabot.)

És I. J. azt mondta, hogy monumentálisan hercig, de ha hallgatok rá, legyen eszem és Xavér még az elején vegye el Emmát, mert egészen más a helyzet, ha már mint feleségével történik az a dolog.

Továbbá a sugó is gratulált és megjegyezte, hogy egy kicsit vontatott.

Továbbá a díszletező is gratulált és megjegyezte, hogy egy kicsit túlgyors.

Továbbá Zoli is gratulált a Beketowból és megjegyezte, hogy egy kicsit magas.

Továbbá Krúdy Gyula is gratulált, és megjegyezte, hogy egy kicsit alacsony.

Továbbá Weisz Richárd is gratulált de azt mondta, hogy egy kicsit gyenge.

Továbbá a pikkológyerek is gratulált és megjegyezte, hogy egy kicsit erős.

Gerbeaud nagyon keserűnek találta a világszemléletemet. Kotányi szerint kissó édeskés a dialógus.

Most tehát, hogy néhány szerény és jelentéktelen kifogást egybevetettem az elhangzott véleményekkel, örömmel közlöm igazgató úrral, hogy azt hiszem, ilyen sikere magyar szer-

zőnek nem volt még, amilyen nekem lesz a holnapi bemutatón, csak éppen arra szeretném kérni, hogy semiesetre sem lehet eljátszani az egész vacakot és ja igaz, Csortos ne vörös parókát vegyen, hanem zöldet és Góth ne így mondja vá, vá, hanem így: vé, vé, különben legjobb lenne, ha a női főszerepet magam játszanám el, továbbá alá kell festeni az egészet egy kis melankóliával, ötre legyen kész és a cselekményt tessék kihagyni a darabból és helyette inkább néhány jó viccet, mert én elhatároztam, hogy a kocsit felteszem a fejemre és belépek a cistercita szerzetesrendbe, spenóttal.

Tisztelő híve:

Szerző Sándor.

U. i. Vesszen az előleg.

Álomfaló.

»Egy nagyon jó teóriával és egy nagyon rossz színdarabbal fogom végezni . . .«

Molnár Ferenc.

Hát olvasom. Ha nem olvasnám, magamtól, előre, kitalálhattam, kiszámíthattam volna. Hogy Párizsban előadtak egy *freudista* színdarabot »*Álomfaló*« címen. Gyengébbek kedvéért: *freudizmus* az egy tudományos teória, a lélektan köréből, mely szerint az embernek alsó tudata és felső tudata van, esze nincs. Ezekből a tudatokból mennek át egymásba a dolgok és hogyha az ember szeretne Soroksárra menni, az azt jelenti, hogy nem szeretne Soroksárra menni. De mindegy, a teória nagyon szép és szoktam is használni. De most megírták a *freudista* színdarabot, amelyben be van bizonyítva, hogy Freudnak igaza van, ugyanis Marienne nem csirkepörköltet gondolt, mikor mondta, hanem mert a nagyapjába szerelmes, csak azért. Még pedig úgy van bebizonyítva, hogy Freudnak igaza van, hogy Freud könyvéből kivesznek egy példát, amivel ő bizonyítja, hogy neki igaza van, ezt eljátsszák és a végén kisül, hogy csakugyan. A darabban megálmodják, hogy a darabnak az lesz a vége, amit meg-

álmodtak és erre az lesz neki a vége. Egyébként nagy sikere volt, futurista díszletek voltak hozzá és a műfajnak jövőt jósolnak.

Macbeth-jóslat, idézd elő, amit megjövendöltél. Kérem szépen igazgató úr, most már nem halogatom a dolgot, ezennel van szerencsém bejelenteni, hogy a jövő szezónra megírom azt a kilenc darabot, amit ígértem. Csak még át kell néznem néhány kedvenc bölcsészemet és természettudósomat. Nagy vonásokban már látom a körvonalakat, — a témák készen vannak a fejemben, ahogy mondani szokták, néhány egyeztetésre van szükségem még, az újabb kutatások eredményeit kell bevárnom, addig nem foghatok hozzá, beláthatja. Mihelyt a Természettudományi Közlöny új száma beérkezik, nekifogok.

Először is itt volna »*Magánvádló*« című ötfelvonásos tragédiám. *Kant* nagy szellemének ajánlva. *Metta Fizika*, a vidéki igazgató leánya gyengéd érzelmekkel viseltetik a csinos *Grund Princip* iránt, aki normális értelemben vett érzéki szerveinek segélyével, legalább szubjektív meggyőződése szerint, abban a hitben van, hogy a szép Metta eljönne hozzá, ha kérné. De a második felvonás végén váratlanul kiderül (rendkívül izgalmas jelenetben), hogy Metta gyakorlati szempontból általánosítható szemlélete nem azonos a tárgyak ideális lényegével, az ősz *Idea Szubstanci* nénivel, aki mint gonosz, megátalkodott öregasszony, csak külső formákban hajlandó megfelelni a *Tiszta Ész* tanácsos követelményeinek. Hiába kapacitálják, hogy aszongya, feleljen meg mégis, ő, aszongya, nem és nem, ő már Aristotelesnél és Plátónál is szolgált, de őt ott csak elvont foga-

lomnak tekintették, durva munkára, mint például alapelvek tisztítására, nem használták. *Princip* nagyon elkeseredik, de egy véletlen meggyőzi őt, hogy amit ő toronynak nézett, az csak a toronynak látási érzéklete alapján általánosítható fogalmi hüvelye s nem foglalja magában a torony valódi elvét, hogy tehát ő közönséges optikai csalódás áldozata. Csalódásával kolostorba vonul és nem tud meggyógyulni többé.

Ez a darabom, minthogy meséjéből is láthatja, igazgató úr, inkább szenzációdrámának készül, a nagyközönségnek szánom, népszerű sikerre számítok vele. Lehet, hogy operettnek írom meg. Sokkal irodalmibb, nagyobbigényű szándékaim vannak »*Az új háromszög*« című tragikomédiámnál, melyhez az adatokat a kiváló *Einstein* professzor szívességből engedte át. Hőse *Posztulátum Sándor*, a jellemes, de habozó természetű mérnök, aki egy olyan pontból, mely egyenlő távolságban van egy a horizontig meghosszabbított egyenlő szárú háromszög két hasonlószögű csúcsával, úgy látja, hogy neje a háromszög harmadik csúcsán keresztbefektetett oblongum alakú pamlagnak éppen azt a pontját metszi mindkét lábával, amelyen *Gyürky Pistának*, a huszártisztnek tengelykeresztmetszete vonul át, a második képsíkra lefektetve. Rettentő dühre gerjed, de ekkor váratlanul kiderül, hogy az eddigi mérések mind hibásak voltak, mert a fény sebességének megállapításánál nem vették tekintetbe az idegpályák harántrezgését, ami $\sqrt{0.000001}$ arányszám szerint eltorzítja a parallelogrammot. A legközelebbi napfogyatkozás után aztán teljes fényt derít a következtetés helyességére és Sándor boldogan öleli keblére

méltatlanul meggyanúsitott feleségét, miközben az egyenlőszárú háromszög egyenlőoldalú háromszöggé alakul át, feltéve, hogy $X^2 = X + \beta$-val.

Többi drámámról egyelőre nem nyilatkozom. Csak ízelítőül jegyzem meg, hogy forrásaim között olyan nevek szerepelnek, mint *Schopenhauer, Bergson, Bólyay, Darwin, Arrhéniusz, Stanley, Ostwald, Mach* stb. Remélem, hogy még a jövő szezónra elkészülök harminc képből álló, nagy, látványos színművemmel is, melyben a *Menetrend*-et akarom elsőnek dramatizálni.

OSZK
Országos Szé chényi Könyvtár

Följelentem az emberiséget.

Ha már a shimmyt be akarják tiltani, akkor már...

Hiszen, ha jól megfontolom, tulajdonképen igazuk van. Tulajdonképen csakugyan van benne valami izé, — hogyismondjákcsak, abból a nem egészen tisztára csak művészi, vagy sport, vagy mulatságszerű micsodából, hanem valami egyéb is, ami azt illeti — van bizony abban, az már igaz. És hát legyünk őszinték, ez a valami egyéb nagyon alkalmas arra, hogy illetlen ösztönöket, szabados képzeteket keltsen — aki ezt tagadja, egyszerűen ki akarja játszani a törvényt, mely, nagyon helyesen, őrködik fölöttünk, éppen azért, hogy ezeket az ösztönöket és képzeteket elfojtsa, romboló hatásuktól megvédelmezzen bennünket. Bár jobban védelmezne. Az őrködő törvénynek inkább engedékenységét és türelmét kell csodálni, hogy csak a shimmynél vette észre ezt a dolgot, az illetlen és szabados képzetekkel, hogy ránkszóljon: na, na, gyerekek, ilyet nem szabad. Én, aki nemcsak kötelességből vagyok törvénytisztelő, hanem lelkem mélyéből átérzem azt az erkölcsi szemléletet, mely minden törvénynek és rendeletnek forrása, ezennel tisztelettel figyelmeztetem azt az erkölcsi rendet, hogy nagyon is elnéző volt,

nagyon is jóhiszemű, a bűntelen erkölcsnek naiv, a bűnt meg sem értő jóhiszeműségével nézte a világ folyását. Így eshetett, hogy a világ folyása visszaélt az erkölcsi cenzura bizalmával és olyan dolgok történtek kérem, hogy...

Én ezennel felszólítom őtet, az Erkölcsi Rendet, hogy nézzen jobban az emberek körmére. Én ezennel feljelentem neki az embereket, ha már a shimmyvel kapcsolatban végre ő is rájött, hogy mi megy itten kérem — feljelentem az embereket, hogy az illetlen és szabados képzetek dolgában már régen, már a shimmy előtt, még más területeken is, amire nem is gondolt, a legnagyobb visszaélés folyt és folyik még mindig — persze burkoltan, hogy ő ne vegye észre. Mégis hallatlan...

Van szerencsém feljelenteni a férfiakat és a nőket, hogy általában nemcsak a shimmynél, de más táncoknál, még a csárdásnál is átlépik az erkölcsi rendet és egyszerűen félrevezetik a hatóságot. A hatóság naivul azt hiszi, hogy a férfiak és nők csak azért táncolnak, mert egy kis testmozgásra van szükségük, vagy mert szeretik a muzsikát, vagy mert jótékonycélú estélyeket tartanak, hogy minél több jusson az inségeseknek. Hát szó sincs róla. Igenis, tudomásomra jutott és ha pörre kerül a dolog köztem és az emberek közt, hogy aszongya, az emberek engem rágalmazás miatt bepörölnek — hát én bizonyítani fogok, hogy igenis az nem véletlen, hogy a férfiak nőkkel táncolnak, a nők pedig férfiakkal, hanem ez titkos összebeszélés, törvénytmegkerülő megegyezés alapján azzal az előre megfontolt szándékkal teszik, hogy egymásban a fentebb említett és *b)* alatt csatolt illetlen és szabados képzeteket oly módon fel-

keltsék, miszerint abból a hatóság tudta nélkül erkölcsellenes érzéki és érzelmi hasznot húzhassanak.

Ez így van, ismétlem, ezt hajlandó vagyok bizonyítani, mert azt nem lehet nézni, hogy a jóhiszemű hatóságot így félrevezessék. Javaslom általában a táncnak, mint illetlen és szabados képzetek keltésére alkalmas műveletnek betiltását és szigorú ellenőrzését.

De ez semmi, mert vannak egyéb dolgok is, csak nem akarok róluk beszélni. Hogy miért mennek fiatal női egyedek sétálni holdvilágnál, mintha csak sétálni mennének, — hogy mily célból, mily képzetek hatása alatt találkoznak nyilvánosság előtt különböző nemű, tehát nyilván erkölcstelen és szeméremsértő egyedek — ehhez is sok szó fér. De az már mégis türhetetlen, hogy a hatóság hivatalos intézményeinek keretei közt is, teszem fel anyakönyvvezetők jelenlétében, hivatalos közegek előtt folynak az efajta visszaélések a legnagyobb vakmerőséggel. Kell-e szabadosabb, illetlenebb, szeméremsértőbb képzeteket keltő látvány, mint egy »igen«-t rebegő fiatal pár?

Ezennel van szerencsém feljelenteni a legjobb családokat, olyan képzetek miatt, melyeknek nem szabadna előfordulni a legrosszabb családokban sem — és rögtön csatolom bizonyítékomat is, egy logikai megfontolás formájában, mely így hangzik: lennének-e egyáltalában legjobb családok, ha nem fordulnának elő dolgok, melyek a legjobb családban is előfordulnak?

M. KIR. ... KÖNYVTÁRA

TARTALOM.

	Oldal
Tizenhatodik szín	5
Robinson Krausz	22
Fő a diszkréció	43
Johnson-Jeffries boxmérkőzés	46
A riporter	50
A sakkozók	67
Gőgicse	70
Sok a hallgató	73
Heten vagyunk uram, heten	77
Földrajzóra 2852-ben	80
Cukrok	84
Párbajaim Pesten	86
Bejutni	90
Hazamegyek dolgozni	94
Viszek egy könyvet	98
Társasjátékok	102
Játékok	105
Futurizmus	108
Beszélgetés Sándor bácsival	111
Mariska és Károly bácsi	115
A majom, a kis oroszlán, a kis malac, meg a kis kutya	119
Feltámadás	122
A finom és jómodorú ember	126
Az újságíró és a munkanélküliek	129
Nagybeteg a cipőm	133
Vallomások	138
A magyar pénzhiány oknyomozó története	142
Irigység	145
A majom és a hangya	148
Történelmi materializmus	152
Szemléltető statisztika	156
Ábránd és valóság	161
Vizsgálat	165
Influenza	169
A lebeszélőben	172
Barátom, a vállalkozó	176
Tűzrendészet	180
Pályázom a Nobeldíjra	184
Vitatkozás	187
Gyermekfoglalkoztatás	190
Ötórai záróra	194
Oktatom a kis fiamat	197
Kivégzésem	200
Az ideális pokol	204
Időgép	208
Dalcroze	212
Bibliai történetek háborús alkalmazásban	215
Egyszerűsíteni a forgalmat	218
Eszem adta menyecske	222
Plakát	226
Nyomozom a detektívet	230
Igázgató úr	235
Szubjektív lelet	240
A szinházi férj	245
A főpróbától a bemutatóig	249
Álomfaló	253
Följelentem az emberiséget	257

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
Országos Szécsényi Könyvtár